

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਸੁ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ

ਜੇਠ ੨੦੫੬, ਜੂਨ ੧੯੯੯
JETH 2056, JUNE 1999

ਜਦੋਂ ਤਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਹੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੇ ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੇ ਕਾਟਿ ਨ ਕੀਜੇ ॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੧੨)

VISHWA NAMDHARI DARPAN

VISHWA NAMDHARI VIDYAK JATHA (REGD.)

VISHWA NAMDHARI ISTRI VIDYAK JATHA.

SRI BHAINI SAHIB - 141 126 (INDIA)

Namdhari Elibrary

NamdhariElibrary@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

With best compliments from

Namdhari Sales

Manufacturers of

Flooring Durries
and
Carpets

**Bright
&
Fast Colours**

10240/54, Library Road, Azad Market,
Delhi-110 006.

Ph. : 7514784, 3516689

Resi. :

Charan Jeet Singh 2242552
Satminder Singh 2436476

LYALL[®]

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ॥

With best compliments from :

Hello

Off. 542801, 532040

Resi. 530101, 673054

Fax 91-161-542801

Grams 'LYALL'

Jagtar Singh Lyall

Partner

S. Swarn Singh Chief Patron

Lyall Engg. Works (Regd.)

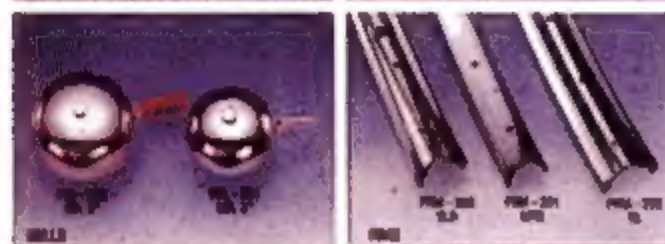
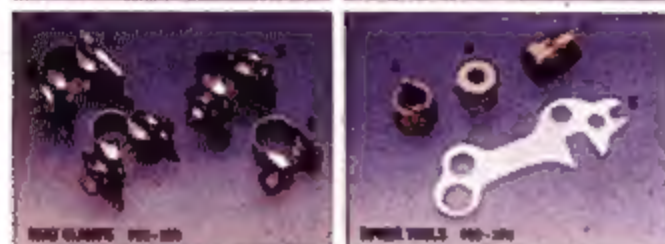
Off. : B-29/39, Daba Road, Near Sherpur Bye-pass, G.T. Road, Ludhiana-3

Resi. : 651, Urban Estate, Phase II, Focal Point, Ludhiana. Ph. : 673054

HAND TOOLS GARRAGE TOOLS

Forging of : Scooter, Motor Cycle & Auto Parts

ਜਿਥੇ
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

*With
best
compliments
from :*

PARTAP EXPORTS

HEAD OFFICE :

BHAGWAN CHOWK,
LUDHIANA-141 003 (INDIA)
PH. : 91-161-533276, 540209
FAX : 91-161-533273

WORKS :

E-504, PHASE VI,
FOCAL POINT,
LUDHIANA (INDIA).
PH. : 91-161-671943

**ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਥਾ (ਰਜਿ.)
ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ**

ਪ੍ਰਧਾਨ	-	ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ	-	ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਟੀ
ਸਕੱਤਰ	-	ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ
ਖਜਾਨਚੀ	-	ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ

**ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਥਾ (ਰਜਿ.)
ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ**

ਪ੍ਰਧਾਨ	-	ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ	-	ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ
ਸਕੱਤਰ	-	ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ
ਖਜਾਨਚੀ	-	ਅਮਲਜੀਤ ਕੌਰ

Editor, Publisher & Printer : Gurmukh Singh Namdhari

Office Address :

11271, 5th Street, Partap Nagar,
Ludhiana - 141 003.
Teli No. : 0161-530428, 431949

ਨੋਟ : ਲੇਖਕ ਦੇ ਵੀਰਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਚੀ ਨਹੀਂ ।

ਜੇਠ ੨੦੫੬

ਜੂਨ 1999

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ

1. ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿਤਤਾ ਨਾਲ ਕਰੋ ਤੇ ਕਰਵਾਓ ।
2. ਓ) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਸ਼ੁੱਧ, ਸੋਧ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਕਰੋ ।
ਤੇ ਕਰਵਾਓ ।
ਅ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਟੇ ਕੋਸ਼ੀ ਇਸ਼ਤਿਨਾਨ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।
ੲ) ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੀਖਿਆ ਲੈਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੋ ।
3. ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਕੋ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਰੱਖੋ ।
4. ਢਾਹ, ਕਾਫੀ, ਕੋਕਾ-ਕੋਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਠੰਡੇ ਸੇਵੇ ਵਗ਼ੈਰਾ, ਡਾਨਡਾ ਘਿਓ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਸਿਨੇਮਾ ਦੇਖਣਾ ਆਦਿ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤਿਆਗ ਕਰੋ ।
5. ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਗਨ, ਕੁਤਮਾਈ ਸਾਕਾ, ਠਾਕਾ ਜਾਂ ਚੁੰਨੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਅਤੇ ਫੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾਕੇ ਢਾਹ ਪਾਠਣੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਦਾਜ ਦਹੇਜ਼ ਲੈਣ ਤੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਵਰਜਤ ਹਨ ।
6. ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਤ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਜ਼ਾਦ ਫ਼ੈ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਚਿੰਤਾਸਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ।
7. ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਸੁਚੱਜੇ ਡਿਸਿਪਲਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ । ਵੱਡੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਰਨਾ, ਸਭਾਨਕ ਮੇਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਜਥੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ।
8. ਤਾਲੀਮ, ਬੀਮਾਰੀ ਤੇ ਛੇਕਾਰੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗੈਰ-ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ।
9. ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੱਤ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ।
10. ਵਿਦਿਆਲੇ, ਪੁਸਤਕਾਲੇ, ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕੈਲੰਡਰ, ਸੇਵਾ ਪੁਸ਼ਪ ਤੇ ਐਸ਼ਯਾਲੇ ਆਦਿ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ।
11. ਗੈਰ-ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਕੇ, ਸੁਭ ਇੰਛਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੇਣਾ ।
12. ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸਮਾਨਤਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰੰਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ।
13. ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਹਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਚੋਬਾਨਾ ਤੇ ਹਰ ਘਰ ਇਕ ਪਾਠ ਆਦਿ ਜਾਂ ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿਤਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣੀ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ
ਨਾਮਧਾਰੀ

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

“ਅਸੀਸ”

ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ‘ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਅੰਕ’ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰ-ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮੋਹਰ ਕਰਨ ! ਨੌਜੁਆਨ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਕੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ‘ਸਰਬਤ-ਦੇ-ਭਲੇ’ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਆਪ ਚਲਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਣ -

ਪ੍ਰਤਾ - ਮਾਤਾ ਕੀ ਅਸੀਸ

ਨਿਮਖ ਨ ਬਿਸਰਉ ਤੁਮਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਮਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਸੰਨ 1863 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸਿਆਤ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਵਿਖੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਔਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਏ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ
ਸਮਾਨ-ਜਨਕ ਸਥਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ।

ਮੁਖ ਬੰਦ

ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਵਾਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ (ਰਜਿ:) ਦਾ 35ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀ-ਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਤ ਕਰ ਸਕੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜ 35 ਸਾਲ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੁਲ 74 ਯੂਨਿਟ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਰਾਹੀਂ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਰਖਣ ਦੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤਤਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੁਗ ਵਿਚ ਰਹਿਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਗੁਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸਾਡੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੂਤਾ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਣਾ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਖਣਾ। ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਕੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਮਿਲੂਤਾ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਲੰਪਿਕ ਤਕ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮਾਟਯੋਗ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤਕ ਜਾਣਾ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤਕ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਣਾ, ਵਕੀਲ, ਡਾਕਟਰ, ਪਾਇਲਿਟ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ ਮਾਟਯੋਗ ਚੁੱਤਬੇ ਹਾਸਲ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ, ਸਟੇਜ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨਵਾਨ ਬੜੇ ਉੱਚ ਪਧਰ ਦੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਤਾਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਹਬਲੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀਆਂ ਛਾਪ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਹੈ "ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ"।

ਅਸੀਂ ਦੀਲਾ ਬੰਧੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਜੁਬਾਨੀ ਬਖਸ਼ਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਪੰਨਵਾਦ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ

ਬੇਨਤੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ (ਰਜਿ:) ਦਾ 19ਵਾਂ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸੰਮੇਲਨ ਬੁਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ ।

ਪਿਛਲੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਦਰ ਸੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੁਰੀਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾਇਆ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਸੇ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਨ"

ਲੇਕਿਨ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਆਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਉਠਾਇਆ । ਸੰਨ 1863 ਈ. ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸਿਆਤ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਇਸ ਭੈਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾਰੀ ਜਾਤੀ ਅਬਲਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਮਾਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ । ਹੁਣ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਮੋਕੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਛੋਹਣ ਦਾ ਮਾਣ ਦਿਵਾਇਆ । ਸੇਟਜ ਤੇ ਖੰਡੇ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਤਰੀ ਛਾਬਾ ਕਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਰਾਗ-ਸੁਰ ਬੰਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਜ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਕੀਲ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਡਾਕਟਰ, ਪਾਇਲਟ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਭਣ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ।

ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ, ਚੰਗੀ ਤੇ ਭੰਦਰੁਸਤ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਾਂ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ 70 ਜਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ "ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ" ਬਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਮ ਚੁੱਕਕੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜੋ ਚਾਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰਹੇ । ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਆਪਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ । ਅਸੀਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਦਿਤਾ ਨਾਮ ਜਪਦੀਆਂ ਰਹੀਐ ।

ਬੰਨਵਾਦ

ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ

ਤਤਕਰਾ

1. ਅਧੀਸ	
2. ਬੋਨਤੀ	
3. ਮੁਖ ਬੰਦ	
4. ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਜਵਾਨਾ	
5. ਸੰਮੇਲਨ ਗੁਟਕਰ-ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ	
6. ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਰਖਾਇਓ ਤਿਉ ਰਹਿਓ	ਬੀਬੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
7. ਕਰ ਸੇਵਾ ਖਾ ਮੇਰਾ	ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ
8. ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ	ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ
9. ਚਮਤਕਾਰ	ਡੀ.ਐਸ. ਭੰਗਰਾ
10. ਚਾਜ਼ ਵਹੇਲ	ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ
11. ਮੇਰੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇਸ ਨੇ ਛਟਾਇਆ ?	ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਘ ਬਲਵੰਤ
12. ਬੁੱਢਾ ਦੇ ਕਤਲ	ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ
13. ਯੁਗ ਪੁਰਾਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਵਾਸਿੰਦਰ ਕੌਰ
14. 17ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਮੇਲਨ	
15. ਪ੍ਰਭਾਟੇ ਸ਼ਬਦ - ਨਵੇਂ ਅਰਥ	ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
16. ਰਬੀਰਾ ਜਹਾ ਗਿਆਨ ਤਹ ਪਰਮ ਹੈ, ਜਹਾ ਰੂਹ ਤਹ ਪਾਪ	ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
17. ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲਸੀ
18. ਐਕਤਾ ਦਾ ਗਾਇਨਾ	ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
19. ਵੈਸਤੀ	
20. ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ	ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
21. ਕਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ	ਸਰਜੀਤ ਕੌਰ
22. ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ	ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ
23. ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੋ - ਮਾਫ਼ ਕਰੋ	ਸਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ
24. ਫੇਸ ਪੁਰੂ ਦੀ ਚੋਟ	ਸਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਧੂ.ਪੀ.
25. ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ	ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ
26. ਹਲੁਟਾ	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਭੋਬ)
27. ਮੇਰੇ ਕਰ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ	ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ
28. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ	ਨਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀਨੋ
29. ਚੰਦ ਸਵਾਲ	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਟਿਨ
30. ਨਿਹਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੇ ਉਹੀ ਕੁੱਝ ਬੋਲੇ	ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
31. ਕ੍ਰਿਸਮੇ	ਸ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਫਿਰਦੌ
32. ਦੀਵਾਲੀ	ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ
33. ਦਹੇਜ ਪੁਰਾ	ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
34. ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ	ਡਾ. ਨਮਵੀਰ ਸਿੰਘ
35. ਮਿਲ ਜਾ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ	ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਰਦੀ

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ੩੪ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਗੁਟਕਰ-ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ

- ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ • ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ • ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ
• ਵਿਦਿਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ • ਮਹਿਕਾਦਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ • ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ, ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ, ਮੇਲ ਜੋਲ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਖੇਡਾਂ, ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਅਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੁਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਕਰਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਇਹ ਲਾਇਆ ਪੈਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰੇ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ਇਸਦੀਆਂ ੫੭ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ੪੭ ਜਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਿਰਪਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੋ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪੁੱਜਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ੩੪ ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਦੀ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਖਰਚ ਅਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰਦੀ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਰੋਡ ਤੇ ਗੁਟਕਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ੨੫ ਤੋਂ ੨੮ ਜੂਨ (੭ ਤੋਂ ੧੦ ਜੂਨ ੧੯੯੮) ਤੱਕ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਸਹਿਤ ੬ ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਮੰਡੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਵਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਛਕਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਨਿਰੰਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਰਾਮਲਾ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਫੀਰਤਨ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਐਸ ਵੇਲੇ ਮੰਡੀ ਵੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਸ੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਏ।

੭ ਜੂਨ, ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਫੀਰਤਨ ਕੁਟਕਰ ਵਿਖੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਡੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਂਝੀ ਰਿਆਹੀ ਪੁੱਛਯਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਫੀਰਤਨ ਬਾਅਦ ਸਟੇਜ ਸੰਤ ਨਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਕੇਤਰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੇ ਸੰਤਾਲੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਐਸ ਵਾਰਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭੈਣੀਗੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਭਿਟਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਧਾਈ। ਸੰਤ ਨਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾਣ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਬੈਠ ਲਗਾਉਣਗੇ। ਸੰਤ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਬੈਠ ਲਗਾਇਆ। ਪੰਥ 'ਰਤਨ ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਧ ਸੀ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੰਡਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਸ ਸੇਧ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਐਸ ਵਾਰਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਛੇ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਇਆਂ ਰਕਮਾਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ

ਓਸ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ - ਉਹ ਸਿਖੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ - ਕਿਸੇ ਬਰਾਦਰ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਪਰ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਵਕੀਲ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਠੀ ਕਿੰਨੇ ਨੇ ? ਡਾਕਟਰ-ਵਕੀਲ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਸਮਝਦੇ ਨੇ । ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ, ਵਿਰਾਡੀ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ । ਪਰ ਅਸਲ ਕੰਮ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ-ਸਿਖੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗਣ ਦਾ ਹੈ । ਉਹਦੀ ਸਿਖਿਆ ਇਹਨਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਤਗਤੇ ਹੋ ਕੇ ਉਦੋਂ ਥਰੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਚਲੇ । ਆਖੀ ਜਿੰਨੇ ਏਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ - ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣਾ । ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਓ, ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਚੁੱਤ ਲੈਕੇ ਜਾਓ । ਸਾਰੇ ਇਕ ਇਕ ਘੋਟਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰੋ ।

ਜਿਸ ਨਾਮ ਰਿਦੈ ਸੇਈ ਵਡ ਯਾਜ ॥

ਜਿਸ ਨਾਮ ਰਿਦੈ ਤਿਸ ਪੂਰੇ ਯਾਜ ॥

.....

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸਾਰੇ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ “ਐਡਰੈਸ ਬੁੱਕ” ਰਿਸ਼ੀਤ ਕਰਵਾਈ । ਇਸ ਐਡਰੈਸ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ੫੭ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਐਡਰੈਸ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸਾਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਈ ।

ਲਿਖਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ :

ਸਵੇਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਅਖਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਜੂਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ । ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੫੦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਚ ੪੩ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ । ਸੀਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਲੇਬਸ ਸੀ - ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਚੋਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਤਰ ਅਤੇ ਜਪੁ, ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਰਹਿਰਾਸ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ । ਜੂਨੀਅਰ ਵਾਸਤੇ ਸਲੇਬਸ ਸੀ - ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਚੋਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਤਰ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ।

ਸੀਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਤੂ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਜੁਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ, ਦਿੱਲੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਨਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ

ਜੂਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਤੂ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਪ੍ਰਤਿਮ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਕੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ :-

ਲਿਖਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਣਾਵਰਾ ਹੋਇਆ ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ -

ਦੁਪਹਿਰੇ ੧-੪੫ ਤੋਂ ੩-੧੫ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਟੋਪ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਰਵਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਇਆ ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ -

੫ ਤੋਂ ੧੦ ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੫੪ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਤੂ ਬੰਦੇ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਬੁਢਾਮ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀਮੁਤਸਰ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰ-ਦਿੱਲੀ

ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ - ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ

ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ (ਜੂਨੀਅਰ) -

ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ - ੧) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ੨) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ੩) ਅਸਿੱਖ ਕਲ ਰਚ ਗਤਿਆਂ ਕਾਮਣੀ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੇ ਜੇਤੂ ਸਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਜੀਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੧੧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਤੂ ਬੱਚੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ - ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਮਾਜਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ)

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੜਾ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਉਪਰੰਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਣਨਗੇ।

ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਸੀਨੀਅਰ-ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ - (੧) ਭੋਮੁਖ ਸੁਖ ਨ ਦੇਖਈ ਜਿਉ ਫੁਟਣ ਭਾਉਣੀ (੨) ਵਿਚਿ ਭਾਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ (੩) ਅਜੇਹੇ ਚੁਕ ਵਿਚ ਅਟ ਰਿਹਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪਛਾਣ (੪) ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਉੱਨਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੧੨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਤੂ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਦਿਕਰਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੰਧੂਕ ਸਿੰਘ ਕੋਟਾ ਗੁਰੂ ਕਾ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੰਧੂਕ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਖੇਡਾਂ-

ਜੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡਿਓ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ। ਜੂਨੀਅਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ੧੦੦ ਮੀਟਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਟੈਂਕੀ ਦੌੜਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੀਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ੧੦੦ ਮੀਟਰ, ੪੦੦ ਮੀਟਰ ਤੇ ੧੫੦੦ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੰਗੇ ਕੌਸ਼ੀ ਤੇ ਕਤਕੇ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਏ।

ਜੂਨੀਅਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ -

੧੦੦ ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ੨੦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਪਰ ਜੇਤੂ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

੨੦੦ ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ੧੬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਜੇਤੂ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਿਅ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਨਿਰਵੈਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ ।
 ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਅੰਗਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਚਿੱਠ ਟੰਗੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ੧੨ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਜੇਤੂ ਰਹੇ -
 ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੁਧਿਆਣਾ ।
 ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ

ਸੀਨੀਅਰ ਏਡਾਂ -

੧੦੦ ਮੀਟਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ੨੫ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਪਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ-
 ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਨਿਰਘਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ
 ੪੦੦ ਮੀਟਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ੧੫ ਟੀਮਾਂ ਦੇਣੇ ਪਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ -
 ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਨਿਰਘਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ
 ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ੧੫੦੦ ਮੀਟਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ੧੮ ਟੀਮਾਂ ਦੇਣੇ ਪਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ -
 ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਨਿਰਵੈਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸੰਤ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
 ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ

ਓਸਾ-ਭੀੜੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਸੀਨੀਅਰ -

ਓਸਾ ਭੀੜੀ ਵਿਚ ਕੁਲ ੭ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਜੋਰ ਅਭਿਆਇਕੀ ਵਿਖਾਈ ਪਰ ਜੇਤੂ ਰਹੀਆਂ ਟੀਮਾਂ-
 ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਸੰਤ ਨਾਜਰ, ਬਿਲਾ ਸਰਲਾ
 ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਸਿਏ ਭੀ

ਈਵਾਡ -

ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਟੈਜਵਾਲਾਂ ਨੇ ਹੱਲੇ ਦੇ ਈਵਾਡ ਲਾ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ।

੮ ਕੁਲ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ -

ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਾਮ ਨਾਜਰ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਕੀਰਤੀ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ । ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਉਪਰੰਤ ਮਾਸਟਰ
 ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਧ ਘਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ।

ਕੁਟਿਬ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ -

ਸਵੇਰ ਦੇ ਜਪ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਅਰਾਮ ਉਪਰੰਤ ਜੁਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਟੈਜਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁਟਿਬ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ
 ਗਈ ।

ਕੁਟਿਬ ਜੁਨੀਅਰ ਵਿਚ ੮ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਜੇਤੂ ਟੀਮਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੀਆਂ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ੧. ਕਾਕਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੨. ਕਾਕਾ ਆਸਾ ਸਿੰਘ
 ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਜੁਧਿਆਣਾ ੧. ਕਾਕਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ੨. ਕਾਕਾ ਕੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ ੧. ਕਾਕਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ੨. ਕਾਕਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ

ਕੁਇਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਚ ੭ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਜੇਤੂ ਟੀਮਾਂ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ ੧. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਨਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ (ਦਿਲੀ) ੧. ਭਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨. ਮਨਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਲੁਧਿਆਣਾ ੧. ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ੨. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ

ਦਿਮਾਬੀ ਰਸਰਫ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ -

ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੪੦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਤੂ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਜਸਰਚਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਫ਼ਤਰਾਤਾ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਓਕਾਹ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਭਰਮੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਰਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਭੀਰਭਨ -

ਦੁਪਹਿਰੇ ੧-੪੫ ਤੋਂ ੩-੧੫ ਭੰਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭੀਰਭਨ ਹੋਇਆ । ਭੀਰਭਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਖੀਆਂ ਬੀਰਾ ।

ਨਿਭਨੇਮ-ਭੀਰਭਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾ ਰਾਗਾ ਤੇ ਸਵੈਦ ਉੱਤੇ ਵੀਰਾਹ ਗੋਸ਼ਟੀ ਹੋਈ । ਹਰੇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਮਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ।

ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਬਹਿਸ -

ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ।

ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ-

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ । ਇਸ ਵਿਚ ਜੁਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ੪੦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ । ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੇ ਜਿੱਤ ਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਰਜਨਾ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਤੋਂ । ਵਿਜੇਤਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ -

ਬੈਲਨੀ ਜੁਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਛਮੇਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਬਾਹਿਰ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੋਹੇਬ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਬਾਹਿਰ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਕੁਲਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਬੈਲਨੀ ਸੀਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਮੁਨਾ ਨਗਰ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ-ਦਿਲੀ

ਰਬਾਲ ਜੁਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਕੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਦਿੱਲੀ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

ਤਕਲਾ ਸੀਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਦਿੱਲੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਸਰਦਾਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੋਡੀ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ

ਦਿਨਕੁਸ਼-ਸਿਤਾਰ-

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰ-ਦਿੱਲੀ

ਕੇਵਲ ਜੂਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਸਾਜਨ ਸਿੰਘ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ-ਦਿੱਲੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਹਰਦਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਕੇਵਲ ਸੀਨੀਅਰ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ

੯ ਰੂਰ ਸੈਮੇਸਟਰ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਵਿਸ਼-

ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸ ਦੀ ਚਾਰ ਕੁਟਕਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਚਾਕੀਆਂ ਨੇ ਲਗਾਈ। ਉਪਰੰਤ ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਸਿਖਲਾਈ ਮਾਸਟਰ ਚਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਭਾਰੇ, ਬੈਂਚ ਭਾਰੇ, ਸਿਹਤ ਭਾਰੇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਭਰਛਾਂ ਭਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਅਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਬੰਦਿਆ। ਅਰਾਮ ਉਪਰੰਤ ਐਸ ਫਿਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੱਥਿਆਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੇ ਭਹਿਸ ਹੋਈ।

ਅਰਦਾਸ ਭਹਿਸਨਾਮਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ-

੫ ਤੋਂ ੧੦ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਪਾਠਸ਼ਾਲੀ ੧੨, ਬੈਂਚੋਂ ਯਾਦ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ੨੦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ :

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰ-ਦਿੱਲੀ (ਰਹਿਤਨਾਮਾ)

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਲੰਘਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਅਰਦਾਸ)

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਕਾਕਾ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸਵਿੰਦਰ ਸਾਥਿ (ਅਰਦਾਸ)

ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ - ਕਾਕਾ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ

ਕਾਕਾ ਹਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਾਕਾ ਬਖ਼ਸ਼ੇਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਪ ਸਿੰਘ ਅਕੈਡਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਜੂਨੀਅਰ ਪੋਇੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ-

ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ੫੯ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕੇਵਲ ਜੂਨੀਅਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਗੁਰਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਨਵੀਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰ-ਦਿੱਲੀ

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਟਰੀਦਥਾਦ

ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ - ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਕੜੂ ਦੁਆਹਿਰੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ

ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਤਾਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ -

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਤਾਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਸਿਰਫ ਸੰਮੇਲਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ । ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਇਸ ਵਿਚ ੧੧ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਜੇਤੂ ਟੀਮਾਂ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ -

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ - ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ)

ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ - ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮਨਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ ਦਿੱਲੀ

ਕਾਫੀ ਦਰਬਾਰ -

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਫੀ ਦਰਬਾਰ ਆਇਆ । ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸੰਮੇਲਨਾ ਸ੍ਰੀ 'ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਨੇ'

ਵਿਨਾਮ ਸਮਾਏਸ਼ -

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਨਾਮ ਵੰਡਣ ਦੀ ਭਖਲਾਈ ਗਈ । ਵਿਨਾਮ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ, ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਭਾਵੇਂ ਭੋਲਾਇਆਂ ਕਿਹਾ ਸੋਧੀ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਨਾਮ ਵੇਂ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਅਟਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤੇ ਇਕ ਭਾਗ ਪ੍ਰਭਾਈ ਅਤੇ ਵੰਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ੧੩੦੦ ਡੈਨੀਸ਼ੀਟਾਂ ਨੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ੧੩੯ ਨੌਜਵਾਨ ਭੋਜਨ ਪੰਜ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਤੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੋਧ ਮਹਿੰਗਾਵਾਂ ਵੱਲ ਝਿਜਕਦਾ ਝਿਜਕਦਾ ਦੇਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ । ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਿਤ ਸਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਨਾਮ ਜਿਤ ਸਕਣ ।

ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ -

ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ ਨੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਗਈ ।

ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਬਰ -

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਤਰਫੋਂ ਸਲਾਹ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਬਰ ਭਾਗ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬ ਸੰਤ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਿਹਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ।

ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜਥੇ -

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਚੰਡੀਕੜੂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਪੁਰ-ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ । ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਥੇ ਪੂਰੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੇ ।

ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ -

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਾਣਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਰਫੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ

ਦਿਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ । ਸ਼ਰਧ ਸ੍ਰੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਕਸੀਅਨ, ਕਮਲ ਕਾਂਤ ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ., ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲੜਾ, ਸੂਬਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੌਰ ਖਰਨ, ਡਾਕਟਰ ਜੈਦਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ।

ਪਵਿਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ -

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਵਿਤਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦਾ ਸ਼ਰਭੰਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੁਰਮਾਟਿਆਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਣੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ੧੩੪ ਨੌਜਵਾਨ ਕੋਚਾਨਾਂ ਪੰਜ ਬਾਟੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਤੇ ਇਕ ਘੋਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਏਸ ਪਾਸੇ ਭਲਨ-ਭਾਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ । ਮਰਿਆਦਾ ਰੱਖੇ, ਨਾਲਕੇ ਦਾ ਪਾਟੀ ਛੱਡੋ, ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰੱਖੇ ਤੇ ਬਾਟੀ ਛੱਡ ਕਰੇ ।

ਹਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕੋਲ ਇਕ-ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਿਤਨੇਮ (ਕੁਟਕਾ) ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਗਹਿਤਨਾਮਾ ਹਰ ਚੋਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੇ । ਕੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ ਜਿਸਨੇ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ । ਕੁਮਾਲਾ ਓਦੋਂ ਬੜ੍ਹਾ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇ । ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕੁਮਾਲਾ ਨਾ ਬੜ੍ਹਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਹੀ ਪੈਸੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੇ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਟੀ ਦਿਓ, ਕਪੜਾ ਨੇ ਦਿਓ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਲੰਘੇ ਭਾ ਲੰਘੇ ਸਕਣ ।

ਆਪ ਜੀ ਹੋਰ ਦੁਰਮਾਟਿਆਂ ਕਿ ਹੋਰੀ ਤੇ ਸੁਟ ਓਨੇ ਰੱਖੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵਾਈ ਮਾਲਾ ਤੇ ਬਿਹੰਗਮ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਮਾਲਾ ਭਜਨ ਦੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਨੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾ ਹੋਟੀ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਓਦੋਂ ਹੀ ਹੋਣੇ ਨੇ ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੁਰਮਾਟਿਆਂ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਉਹ ਜਾਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ, ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਪਦੇ । ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਘਰੀਆਂ ਲੇਖੇ ਲਗ ਸਕਣ । ੧੦ ਜੂਨ ੧੯੯੮ ਆਖਰੀ ਦਿਨ-

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸ ਦੀ ਭਾਵ ਕੁਟਕਰ (ਮੰਡੀ) ਵਿਖੇ ਹੀ ਲੱਗੀ । ਆਸ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਭੀਡਾ । ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ੧੧੨ ਸਾਧਕਾਂ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ ਪਕਾਏ ਗਏ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੂਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ, ਭਜਨ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ, ਰੰਪਈ ਦੇ ਪਾਠ ਉਗਰਦੇਰੀ ਦੇ ਪਾਠ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਲਾ ਨਾਲ ਹੀ ਭਖਵੇਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਮਿਨਾਰ ਵੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ।

ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ -

ਉਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰਖਵੇਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ੧੮ਵੇਂ ਸਾਲਾ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਚੋਜਲਾ ਛੱਕਣ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਖਾਨਾਂ, ਸੀਖਾਂ, ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਏ । ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਰ ਪੈਕ ਕਰਕੇ ਦੇਣਾ । ਮਨੀਕਰਨ, ਕੁਲੂ, ਮਨਾਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਦਿਹ ਲੰਗਰ ਛੱਕ ਕੇ ਜਾਣ । ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਟੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਉਹ ਖਿਤੇ ਸੰਭੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ।

ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਤੇ ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।

ਜੋ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀਏ ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਫਿਸਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਏਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

ਜਿਵ ਤੂ ਰਖਹਿ ਤਿਵ ਰਹਉ

ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸੰਸਮਰਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਅਸਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਮਿਟਾਏ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੇ ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪੁਸਤਕ “ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨ ਕਬੂਲਿ” (ਲੇਖਕ-ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਰਵਰਤੀ) ਪਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਅੱਧ ਪਾਠਕਾਂ ਸਨਮੁਖ ਪੁਸਤਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ । ਪੁਸਤਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :-

ਇਕ ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰਾਂਤ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਤੇ ਬੀਬੀ ਤਾਕੋ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਰਨ ਧੋਣ ਦੀ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ । ਮਾਤਾ ਜੰਸਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਲੰਘ ਭਾਹ ਕੇ ਉੱਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਖੋਲ੍ਹ ਵਢਾਏ । ਚੌਥੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਗਤਵਾ ਵਤ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਤਿੱਖੀ ਚਾਲੀ ਪੈ ਟੁਰੇ । ਅੱਧ ਕੁ ਮੀਲ ਛੱਟੇ ਹੋਣਕੇ ਕਿ ਇਕ ਸਾਧੂ ਅੱਗੇ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਾਧੂ ਦਾ ਬੜੀ ਵਿਨਮਰਤਾ ਨਾਲ ਅਭੀਵਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ -

“ਅਸਤਕ ਨਾਵਉ ਸਾਧ ਹੋਣ ਵਡ ਭਾਖੀ ਪਾਵਉ”

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ - “ਸੰਤ ਜੀ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਕਰੋ ।”

ਹੁਣ ਇਕ ਨਿਗਾਹ ਸਾਧੂ ਦੀ ਪ੍ਰਿਸ਼ਠਭੂਮੀ ਵਲ ਭੀ ਪਾਈਏ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਨਿਆਸੀ, ਵੈਰਾਗੀ, ਉਦਾਸੀ, ਨਿਰਮਲੇ ਹਰ ਮੰਤ ਦੇ ਸਿਧ-ਸਾਧਿਕਾਂ ਮਗਰ ਵਿਚ ਢੁਕੇ ਸਨ ਪਰ ਮਨ ਅਟਕਿਠੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਬ੍ਰਿਹਾ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਦਨ ਬਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਬਾਬਾ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੋਸ ਪਾਈ । ਹੁਣ ਸਾਧੂ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡਿਆ । ਜਦ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜੇ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਯਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਦ ਸਮਝਾਯਾ, ਜੋ ਅੰਗਲਵਾਡੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਮਿਲੇ । ਸਾਧੂ ਨੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਿਆ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਆਉ ਸੰਤ ਜੀ, ਨੈ ਰਲੀਏ ।”

ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਾਦਰ ਵਿਛੇ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਦੇਹਾਂ ਬੀਬਾਵਾਂ ਨੇ ਪੈਰ ਧੋਏ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਜਦ ਨਜਰਾਂ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਭਜਾਸਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਕ ਭਟੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ । ਏਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪੋਚ ਚੁਖਾਰੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏ ਛੱਟੇ ਛਸ ਦਿਹ ਕਿ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪੁਨਰਿਤ ਹੋ ਉਠਿਆ । ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਜਿਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਤਲਾਸ਼ ਖਰਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਜਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੀਤਲਤਾ ਮਹਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਲ ਸੰਤਜੀ ਨੂੰ ਭੋਕਿਆ । ਸੰਤ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਛੱਟੇ ਸਾਰਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਇਆ । ਸਾਧੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ।

ਗੁਰ ਦਯਿ ਮਿਲਾਯਉ ਭਿਖਿਆ

ਜਿਵ ਤੂ ਰਖਹਿ ਤਿਵ ਰਹਉ ।

ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤਿ ਭਾਗਵਾਨ ਸਮਝਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾ ਖੋਜੇ, ਬਿਨਾ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਛਸ ਅਪਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾਣ ਦੀ ।

ਬੀਬੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜੰਬਾ, ਅਗਰਾ

ਕਰ ਸੇਵਾ ਖਾ ਮੇਵਾ

ਸੇਵਾ ਉਹ ਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਖਾਹ ਖੁਸ਼ਮ ਦੇ ਦੇਸ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਉਹੀ ਪਾਉਂਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਖਾਹਮ ਦੇ ਬਿੰਕਰਿਆ ਨੂੰ ਹੋਥ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਉਹ ਸੁੰਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਟੁਬੀ ਨਾਉਣ ਨਾਲ ਹਉਮੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋਸ ਉਭਾਰੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਉਹ ਸ਼ਸਤਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸਿਰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਲਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਉਹ ਵਲ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਤੂਠੇ ਭਾਭੇ ਮਾਂਜਨੇ, ਭਾਤ ਦੇਣਾ, ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਅਥਰੂ ਪੁੰਜਣੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰ ਕਿੱਚੇ ਕੰਦਾ ਕਢਣਾ, ਕਿਸੇ ਕੁਝੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਪਾਉਣਾ, ਕਿਸੇ ਨੰਗੇ ਦਾ ਨੰਗੀਜ ਵੇਕਣਾ ਆਦਿ ਸਭ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇਵਾ ਕਮਾਇਐ ਤਾ ਦਯਕਾਰ ਬੈਸਟ ਪਾਈਐ।

ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਸਿਸ਼ਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਰਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਜਦ ਪਾਂਡਵਾਂ ਜਗ ਰਚਾਇਆ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਦੂਠੀਆਂ ਪਰਲਾਂ ਚੁਕਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸਾਹੁਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਮੰਗੇ ਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਲਹਿਣਾ ਕਹੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਚਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸ੍ਰੀ ਭਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਗਿੱਲੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਪੇਂਡ ਕੁਕਾਈ ਤਾਂ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਕੰਪਣਿਆਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸਤਬਰਨ ਕਹਿ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਕਟੋਰੇ ਨੂੰ ਚੀਦੇ ਟੋਏ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੁੰਬਰ ਸਮਤ ਜਾਂ ਟੁਬੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਟੋਰਾ ਲਿਆ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਲ (੮) ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਭਾਜ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ 72 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਭਾਭੇ ਮਾਂਜਣੇ ਚਿਆਸ ਤੋਂ ਜਲ ਲਿਆ ਵਾਟਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਏ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਂਦੇ। ਲਿਆ ਸਾਰਿਆ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਿਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਚੰਟ ਵੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਭਾਜ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਨਾਲੋਮਾਈ ਜਿਹੜੀ (ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਉਹ ਸੁਨਹਿਰੀ) ਔਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਪਲੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਜੇ। ਪਹਿਲਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਇਆ ਮੁਤ ਸਾਰੀ ਚਾਤ ਆਪਣੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਬਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਘੁਟਾਇਆਂ ਨਪਾਇਆਂ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਟੁਰੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਨ ਕਰ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪੁਜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਆਸਟ ਤੇ ਜਾ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀ ਚਾਤ ਸਾਨੂੰ ਘੁਟਣ ਤੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹੇ ਹਨ ਬੜਾ ਪਛਤਾਵਾਂ ਲੱਗਾ ਤੇ ਖਿਆ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਘੋਰਜ ਦੋਇਆ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਦਬਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਬੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪਏ।

ਖੰਡਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਮੁਤ ਚੁਲਾਲ ਮਾਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਣ ਲੜ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ। ਜਦ ਪਹੁ ਟੁਟਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੜਵਾ ਵੜਵਾ ਤਾਂ ਆਪ ਠਰੇਮੇ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਭਾਈ ਕੁਸ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਂਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਹੇਲੇ ਸਾਹਿਬ, ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਸਮੇਂ, ਜਦ ਉਥੇ ਜਾ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ, ਪਾਠ ਦੀ ਰੋਲ ਵੀ ਲਾਂਦੇ ਤੇ ਖੁਹੀ

ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਕੰਢ ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਕਰਾਣ ਲਗਦੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਦੀ ਬੀੜੀ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਹੈ ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਨਿਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੂਠੇ ਬਰਤਨ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਅਨੰਦ ਦੇ ਘੇਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰ: ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਕਸ਼ੀਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੀਬੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਕੋਲ ਬੀੜੀ ਤਾਂ ਸੋਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਦ, ਪਰ ਆਪ ਸੁਦਾਗੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਾਸੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਨੂੰਹ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀਆਂ ਅਰਕਾਂ ਤੀਕ ਧਾਹੀ ਰੋਤੇ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਨਹਿਤ ਰਹੇ ।

ਗਿਆਨ ਮਾਹਤੰਤ ਪੰਤਤ ਗੋਪਾਲ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਆਸ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਲੰਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੇੜੇ ਕਰ ਜਾਂ ਵੇਲ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ । ਸ੍ਰ: ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ, ਜਦੋਂ ਮੇਲੇ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਕਰਦਿਆਂ ਖਲਰ ਕਰ ਨਾਲ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਫੌਲਦਰੀਆਂ ਮੋਚਿਆਂ ਤੇ ਚੱਕ ਚੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਅੰਜਕਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਬਿਰਧਾ ਨਾਲ ਇਕ ਹੀਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲਿਆਇਆ ਹੈ । ਉਹ ਹੈ ਸਿੱਧ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਧੋਈ ਜਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਸੈਲਵਾਦਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਚੁਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕੋ ਨਿਰਾਹ ਨਾਲ ਕਾਇਆ ਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਸੋਝੇ ਝੱਕ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਰਗ ਨੂੰ ਘੁਟਣ ਨਪਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵ ਦਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਓਹਰ ਹੀ ਝਜ ਪਵੇਗਾ । ਉਸਦੀ ਦਸਰਾਂ ਤੇ ਸੋਝੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਉਹ ਤਾਸੀਰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਭੈਰ ਲਾਮਾਗੀ ਟੋਕਰ ਜਾਂਦੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਾਫ਼ ਵੇਚੀ ਸੁਕਲ ਹੈ । ਹੋ ਏਕ ਦਰਜਨਾ ਮਾਈ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਛੁਡਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇ ਕਾਕਲ ਹੋ ਚੜਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਸ ਦੀ ਪਲਿਓਂ ਵੇਚਾ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ । ਉਸਨੂੰ ਕਪੜਾ ਜ਼ਰੂਰ । ਕਈ ਵੇਰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥ ਛਟਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਝੂਲ ਝੁਲੇਖੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਹ ਇਸ ਚਿਜ਼ੀ ਕੋਲ । ਇਹ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘਿਉ ਖੰਡ ਰਲਾ ਉਸਨੂੰ ਹੋਕਾ ਦੇ ਉਸਦੀਆਂ ਤੇ ਸੋਝੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਹੋ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਤਹਾਸ ਕਥਾਹ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਮੇਰ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਲਕੜੀਆਂ ਲਿਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਹਨੇਰੀ ਸਮੇਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾਂ ਡਿਗਾ, ਪਰ ਲਕੜਾਂ ਨਹੀਂ ਭਿਜਣ ਦਿਤੀਆਂ । ਜੇ ਸਿੰਘ ਕੰਢਣ ਆਏ ਭਾਂ ਕਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਕੜਾਂ ਕੰਢੇ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਆਵਾਂ ਭਾ । ਭੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ ਬਖਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ :

ਮੰਤ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਗੁਰ ਮੰਤ ਪਿਆਰਾ

ਮੰਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਰਾ ਜਕ ਲੰਘਣ ਹਾਰਾ ।

ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭੰਨੇ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨਾਂ ਪਕਾਣ ਹਿਭ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੁਭਾ ਤੇ ਮਿਲ ਟਿਕਨਾਂ ਕਰ ਭਠੀ ਵਿਚ ਝੋਕ ਭਠੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ । ਭੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਭਾੜੀ ਨਾਲ ਜਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਭਾਈ ਘੜੀਏ ਨੂੰ ਸੰਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਵਰਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰਾਂ ਦੇਸਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਾਟੀ ਪਲਾਂਦਾ । ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਮਲ੍ਹਮ ਦੀ ਭਾਈ ਦੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਸ੍ਰ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਘੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਧ ਸੰਕਤ ਨੂੰ ਪੇਖਾ ਝੋਲਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ । ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨਵਾਬੀ ਦੀ ਖਿਲਾਤ ਭੈਣੀ, ਸਿੰਘਾਂ ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਮਗਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਵਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਦਿਤੀ । ਓਸੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ

ਅੱਜ ਕਪੂਰਥਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ । ਸ: ਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬੰਬਈ ਕਲਾਟਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਸੀ । ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਜਲ-ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਂਡੇ ਮੰਜਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਨਹਿਰੀ ਜੀ ਕਰਦੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਗਾਂਧੀ, ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਜਦ ਕਲਕੱਤੇ All India Congress ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਟਟੀਆਂ ਪਾਸੇ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਬੈਰਿਸਟਰ ਹੋ, ਖਾਲਟੀ ਵੱਡਾ ਤਾਰੂ ਲੈ ਪਾਖਾਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ । ਜਦ ਮੁਖੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਤੇ ਛੁੱਟ ਪਏ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ Fore-mans ਤੇ ਆ ਗਏ । ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾਗਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਉਹ ਅਮਾਹਜਾਂ ਦੀ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਅਸਟਰੇਲਜ਼ ਉਹ ਏਕੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਪਿੰਗਲਿਆਂ ਤੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ, ਆਖਰਮ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ । ਉਸਦੀ ਮੇਭ ਤੇ ਵਲੈਤ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਅਬਰੂ ਕੀਰੇ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਭਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇਮਜ਼ ਡਾਚ ਫੈਲਡ ਏਰੇ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਸੁਰ ਲਗੀ ਆਏ । ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਰਾਜਤ ਸਹਾਰ ਨ ਸਭੇ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ । ਆਪਣੇ ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਕਰਾਮ ਤੋਂ ਪਛਾਤ ਤਾਂ ਗਿਆ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੁਭ ਕੰਮ ਕੀਤਾ :

ਇਸ ਉਮਰੇ ਵਿਚ ਕਲਮ ਵੀ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ, ਕਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ । ਬੇਦਾਂ ਦੀ ਚਰਨਾਂ ਭਾਲਮੀਕ ਦੀ ਰਮਾਇਣ ਸ੍ਰੀ ਫੁਲਸੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਬਾਈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਅਨਗਿਟਣ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਰ ਨਾਲ ਲਟ ਲਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ । ਸੇਵਾ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰਭ ਨ ਹੋਵੇ, ਕੀਟੀ ਗਰਜ਼ ਨ ਛੁਪੀ ਹੋਵੇ, ਨਾਲਰ ਵੇ ਚੁਰੇ ਨ ਹੋਣ । ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਾਈ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹ ਪਖਾਇਆ ਹੈ ।

ਸੇਵਾ ਕਰਣਿ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ

ਜਿਹਭਾ ਪੁਰਖ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵਾ ਕਠਰਾ ਹੈ :-

ਕਬੀਰ ਜਾ ਪਰ ਸਾਧ ਨ ਸੇਵੀਐ ਚਰਿ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਾਹਿ
ਤੇ ਘਰਿ ਮਰਹਟ ਸਾਧੇ ਕੂੜ ਬਜਾਹਿ ਤਿਨ ਮਾਹਿ । ੧੩੭੪

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਦੁਰਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾ ਸਹਟੀਰੀਏਟ ਦਿਭਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਿਥ ਸਿਰੁ ਜੇ ਕੁਰ ਨ ਨਿਵੈ ਕੁਰ ਲੋਕੇ ਨ ਚਰਨੀ
ਪ੍ਰਿਥ ਲੇਇਟ ਕੁਰ ਦਕਸ ਭਿਨ ਚਿਟੁ ਵੇਖੇ ਪਰ ਤਰਟੀ ।
ਪ੍ਰਿਥ ਸਰਬਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਿਥ, ਸੁਟ ਸੁਕੀਰ ਨ ਧਕੀ ।
ਜਿਹਭਾ ਕੁਰ ਸਬਦ ਚਿਟੁ ਹੋਰ ਮੇਤ੍ਰ ਸਿਮਰਟੀ ।
ਵਿਟ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਿਥ ਹਰ ਪੈਰ ਹੋਰ ਨਿਹਦਲ ਕਰਨੀ ।
ਪੰਥ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਿਰਹਤੀ, ਸੁਖ ਸਤਿਕੁਰ ਸਰਟੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 108 ਕੋਲੇ ਚਲਾਣ ਕਾਲੀ ਉਸ ਰੋਪ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕ, ਸੋਧੀਆਂ ਦੇ ਸੋਗ, ਭੀਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਕਾਲਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਾਮਬਾਨ ਹੈ ਮਾਲਾ ਜਿਹੜੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਚਾਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹ ਦਰਸਾਂਦੀ ਹੈ

ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਦਾ ਫਲ ।
ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ॥

ਹਾਜਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਸਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਉਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਨਿਰਗੁਣ ਤੋਂ ਸਰਗੁਣ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਨਿਰਗੁਣ ਤੋਂ ਸਰਗੁਣ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰ ਲੀਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਮਾਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿ ਪੁਰਖ ਜਿਨ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਿਸਕਾ ਨਾਓ ॥

ਸੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜਿਨ ਪੰਜੇ ਦੂਤ ਕਰੇ ਵਸ ਡਿਰੇ ॥

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਕੇ ਮਾਭ ਲੋਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਕਰਾ ਕੇ ਸਾਧ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਧਾ ਵਾ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭਜਨ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਸਾਧ ਸਮਾਜ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਕਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖੋਰਾ ਹੈ ਆਪ ਛੁਪਾ ਕਰਕੇ ਨਿਗਲ ਜਾਓ ਆਪ ਜਿਥੇ ਜਾਓਗੇ ਸੰਗਤ ਬਣਾ ਲਓਗੇ।

ਹੁਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਮੋਹਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿੰਨੀ ਵਾਹੀ ਮਰਜੀ ਆਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਲਈਏ ਪਰ ਜਦ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੀ ਆਸੀਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇਤ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਫਰ ਸਕਾਂਗੇ।

ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ :-

ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਸਰਬੋਤਮ ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਘਟਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੇ ਧੀਰਮਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਈਸ਼ਾ ਸਾਮਾਨ ਲੁਟਵਾ ਲਿਆ ਏਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮਖਣਸ਼ਾਹ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਧੀਰਮਲ ਦਾ ਛੋਰਾ ਲੁਟ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਤ ਆਈ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤੇ ਉਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬੀਤ ਵਾਪਸ ਨ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬੀਤ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਬੜੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸ ਬੀਤ ਨੂੰ ਧੀਰਮਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਬਿਆਸਾ ਵਿਚ ਅਮਾਨਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖ ਕਿ ਉਹ ਬੀਤ ਚਾਹੀ ਹੋਵੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸਨੌਹਾ ਭਜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੀਤ ਏਥੋਂ ਕਵਵਾਏ ਲੈ ਜਾਵੇ।

ਜਦੋਂ ਧੀਰਮਲ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਉਸਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਟੁੱਤੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਆਏ ਹਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਟੁੱਤੀ ਮਾਰੇ ਪਰ ਕੁਝ ਪਾਤ ਨਾ ਲੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਯਤਨ ਕਰਿਤ ਪਰ ਕੁਝ ਪਾਤ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਧੀਰਮਲ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ । ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਿ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਨੈ ਕੇ ਵੇਖ ।

ਫਿਰ ਜਦ ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨੈ ਕੇ ਟੁੱਤੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਐਨ ਉਸੇ ਵਕਤ ਬੀਤ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਕੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਰਬ ਰੂਪ ਹੋਣਾ ਇਥੋਂ ਕਿਤਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਜਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪੋਣ ਪਾਣੀ ਬੇਸਤਰ ਆਇ ਚਲਦੇ ਹਨ ।

ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜਾਮਨ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਈਏ ਤੇ ਸਾਡੀ ਹਰ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਵਰਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਸਕਾਂਗੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਵਜਲ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨਾਂ ਹੀ ਜਾਮਨ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਾਂਗੇ ।

ਜੇ ਆਉ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਿਆਏ ਚੌਰਾਸੀ ਵਾਲਾ ਕੇਤ ਮੁਕਾ ਲਈਏ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁੰਚ ਜਾ ਜੀਵਨ ਧਾਕਨ ਕਰਕੇ ਜਪ ਤਪ ਕਰਕੇ ਸਾਧਨਾ ਜੀਵਨ ਸਕਲ ਬਣਾ ਲਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੰਟ-ਬੰਟ ਦੀ ਜਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਅਪਨਾ ਕੀਮਤੀ ਜੀਵਨ ਐਥੋਂ ਹੀ ਨਾ ਗਵਾ ਲਈਏ ।

ਅਵਰਾਥ ਸਿੰਘ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਚਮਤਕਾਰ

- ਗੀ - ਗ ਅਤੇ ਕੁੰਡ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਬਲੁ ਮਾਹਿ,
ਫਿਨ ਵਿਚ ਆਕੇ ਦੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰਯਾ ।
- ਬਿੰ - ਬਿੰਦ ਜਿਨੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲਗਾਊ ਦੁਖ ਮੋਟ ਕੇ ਤੇ,
ਬੂਟਾ ਨਿਕਾਰੀ ਨਾ ਬੀਰਤਾ ਉਕਾਰਯਾ ।
- ਦ - ਦਰਦ ਵੰਡਾਊ ਜਤ੍ਰਾ ਚੁਲਮ ਦੀਆਂ ਪਟੋਟੇ ਨੂੰ,
ਹੱਥ ਕਿਰਪਨ ਮੂੰਹੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰਯਾ ।
- ਸਿੰ - ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਰਜ ਨਾਲ ਜਾਬਰਾਂ ਲਰਜ਼ ਗਏ,
ਮੌਤੁ ਕੁਰਕਾਨ ਦੇ ਕੇ ਰੂਪ ਬਾਰਾਂ ਧਾਰਯਾ ।
- ਘ - ਘੋਤ ਕੇ ਵਹੀਰ ਦੀਨ ਦੁਖਤੇ ਨਿਵਾਰਣੇ ਨੂੰ
ਬੇਤੇ ਮੰਤਧਾਰ ਚੋਂ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਦੇ ਤਾਰਯਾ ।
- ਜੀ - ਜੀ ਹਰਿ ਹਰ ਹਰੀ ਵਾਲੇ ਵੇਖ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੋਂ,
'ਭਮਰੋ' ਮਹਿਕ ਜਗਜੀਤ ਦੀ ਖਿਲਾਰਯਾ ।

ਕੇ. ਐਸ. ਭਮਰਾ

ਦਾਜ-ਦਹੇਜ

ਜੇਕਰ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਹਨੁਨਟ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਦਹੇਜ। ਇਹ ਉਹ ਦਹੇਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿਤਨੇ ਵਸਦੇ-ਰਸਦੇ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਸਾਂ, ਨਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਤਾਹਨਿਆਂ ਨੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤੈਣਾਂ ਵੇਸਵਾ ਬਣਨ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਦਹੇਜ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ, ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਬੁਤ-ਬੁਤ ਕਾਕਨ ਘੁਟ ਲੱਗੀ ਲਕੜੀ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਖੋਖਲੀ ਹੁੰਦੀ ਚਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚੰਗੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਚਿਤਚਿਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਿਤਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦੀ ਥਾਂਤੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਲਾਹੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੇਵਤਾ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਲਾਹੀ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਦੁਰਦਾਸਾ ਹੋ ਚਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਮੂਲ ਯੋਗ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਹਿਣੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਤਾਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਰੁਸੀ ਦਿਓ। ਉਹ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਲੜਕੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਵੀ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕੌਣ ਵੇਖੇਗਾ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਮੁਢਲਾ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਭਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਲਿਆਏ ਦਾਜ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਸ ਘੱਟ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁੰਦਰ ਕੁਟਵੰਗੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਕੋਢੀਓਂ ਹੋਲੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਯੋਜ ਦਾ ਸਮਾਜ ਭੁਟ, ਰੂਪ ਚੰਡ ਅਤੇ ਅਕਲ ਸਕਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭੱਲ ਹੈ ਕਿ ਧੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨੀਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭੜੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਢੇ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜੇ ਦੀ ਬੋਟੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੀ ਭੇਜਿਆ? ਪਰ ਯੋਜ ਪੇਟ ਤੇ ਪੇਟੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਰਬਾਤ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੇਟੀ ਅਰਬਾਤ ਦਾਜ ਕਿੰਨਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੇ ਕੀ ਆਇਆ? ਦੀ ਭਾਂ ਕੌਣ ਆਇਆ? ਵੇਖਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਾਜ ਤਾਂ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਉਸ ਘਰ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਾਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲਾਅਜ਼ਤ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਰਾਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਘੁਟ ਵਾਂਗ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲ ਪੋਸ ਕੇ, ਪੜ੍ਹਾ ਲਿਖਾ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖਤਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਆਹ ■■■ ਟਰੱਕ ਭਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਵੀ ਨਾਲ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਭੱਲ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਵੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿਆਰਾ ਜੀਅ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਲੜਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਾਰਸ ਪੁੱਤ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲੜਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਾਜ ਮੰਗਣਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ-ਮੰਗਿਆਂ ਦਾਜ ਦੇਣਾ ਵੇਤਾ ਢੁਕਾਵਾਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਕਾਰ, ਸਕੂਟਰ, ਨਕਦੀ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੋਚੀ ਮੁੱਚੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜੋਮਣਾ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਦਾਜ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪ-ਦੰਡ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕੈਸਾ ਬੁਲੀਆਂ ਫੋਡ ਕੇ ਜਾਂ ਬਾਇ ਸਟੇਵ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਸਤਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਧੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਚੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਜਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ "ਟੈਸਟ, ਲੜਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ" ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਟੈਸਟ

ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਸ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡਦਾ ਪਾਰ। ਕੁੜੀਆਂ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨੂੰ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਹਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦੀ ਦਾਜ ਵਰਗੀ ਲਾਅਨਤ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਤੁ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਬਰਾ ਸੋਚੋ ! ਜੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜਨਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਔਸ ਦੀ ਬੰਦੀ ਨੇ ਹੀ ਕਲ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਕਿਥੋਂ ਜੰਮੇਗਾ ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਉਂਦਾ ਹੈ 'ਪੁੱਤੀ ਕੰਦ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰ' ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ 'ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ' ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਿਚ ਦਰੋਜ ਸਿਰਫ ਉਹ ਲੋਕ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮੀਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਅਸੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਰੋਜ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹੀ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਦਾ ਹਰ ਆਦਮੀ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖਤਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਣੀ ਫਾਰਨ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੜਕੇ ਦਰੋਜ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਿੱਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਔਸ ਮੇਂ ਦਰੋਜ ਨਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਲ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਦੂਜਾ ਇਸ ਦਾ ਫਾਰਨ ਬੇ-ਬੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਬੇ-ਬੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸਭਾਏ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੜਕੇ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੇਬੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਮਰਨ ਲਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਬਾਲੀ ਬਲੇਟੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਕੇ ਡਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਮਾਪੇ ਸਿਹਤੋਂ ਵਾਜ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਬੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਇਸ ਦਰੋਜ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ ਸਾਥੇ ਤਾਂ ਇਹ ਫਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਰੋਜ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਾਜਮ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਮਿਲਾਵਟ ਲਈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਚੋਰੀ-ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਮਿਲਾਵਟ ਲਈ ਅਤੇ ਕੁਰੀਤ ਚੋਰੀ-ਠੱਕੀ ਆਦਿ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰੋਜ ਇਕ ਲਾਅਨਤ ਛੱਟਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਔਲ ਵਾਂਗ ਫੈਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਰਕੇ ਬਾਲੇ ਕਰ ਛੱਡੇ, ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕਨੂੰਨ ਬਣੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਭਾਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਛੱਡੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਾ ਅਮਲ ਲਾਅਨੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਫੀਰਾ, ਨਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਸ਼ਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।

ਇਸ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਧ ਉਤਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੁਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲੋਂ ਲਾਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਭਾਸ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਬੇਲੀ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਜ਼ਹਾਮੰਡ ਰੂਪੀ ਦਰੋਜ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤੰਨਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰਾਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਦਾਜ ਦੀ ਮਿੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਔਸ ਲੋਭ ਹੈ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ। ਸਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੱਥੋਂ ਉਸ ਵਰਗ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਇਸ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੂਤਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਐਂਟੇਲਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਉ, ਸਾਰੇ ਹਲਕੇ ਹੰਢਾ ਮਾਰੀਏ ਤੇ ਬਰਾ ਲਈਏ ਔਰਤ ਜਾਤ ਨੂੰ ਖੋਖਲਿਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ।

ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਇਹ ਪੰਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਦਾਜ ਲਏ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਭਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਫੱਲ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰ ਲੇਣਗੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰੋਜ ਦੇ ਚੁਲੇ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਭੀਖੀ ਰਾਜਬੰਰ ਕੌਰ ਜੀ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਰਤ ਭੱਖਕ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮਤ ਦਾ ਕਾਫੀ ਅਸਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ 'ਭੰਗੂ' ਜਿਸਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਕੇ ਬਲਕਿ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਟ ਵਢ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰੋਸ 'ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪਰੋਸ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਅਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਸ ਕਾਹਲੀ ਕਰਕੇ ਅਠ ਟਾਂਦੇ ਥਾਈਂ ਆਖਰੀਪੰਥ ਦੇ ਆਤਮਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਮੁਹਰਾਜ ਸੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਪੂਰਾ ਧਨਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਧਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ।" 'ਵਿਬਿਘ ਐਕ (ਚ) ਛਾਪ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ 1914 ਜਿਸਦੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਖਰੀਪੰਥ ਭਾਵ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਆਤਮਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮਤ ਦਾ ਗਲਤਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਸਮੇਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਦਸਮੇਸ਼ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਵੀ ਉਸਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਉਠ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਪੰਡਤ ਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸਦ ਕੇ ਮਹੁਰਤ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ :-

ਇਤਨੀ ਭਾਡ ਬਿਰਾਰ ਕਰ, ਹੁਤੀ ਭਾਤ ਲਈ ਚੀਨ ;
ਸਤਿਨਾਮੁ ਬਹਿ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਭਤ੍ਰ, ਉਦਮ ਸੋਧਿ ਕੀਨ ; 37 ।
ਸਦ ਪੰਡਤ ਭਭ ਜੋਤਕੀ, ਮਹੁਰਤ ਪੂਰ ਕਢਾਈ ;
ਖਭੇ ਕੀਏ ਭੁਨੋਲੀ ਛਾਟ ਪੰਜ, ਪੰਜੇ ਜਾਤ ਭਿਟਾਇ । 38 ।

(ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੰਨਾ 39)

ਜਦ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਪੰਡਤ ਤੇ ਬਭਜੋਤਕੀ-ਜੋਤਸ਼ੀ ਸਦਕੇ ਮਹੁਰਤ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਦ ਹੋਰ ਅਮ ਸਿੱਖ ਤੇ ਜੋ ਪੋਰਦਫ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਤੇ ਅਜ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖ ਪ੍ਰੇਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੁਖ !

ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਤੇ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਏਹੀ ਦਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਜੋ ਮਰਯਾਦਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਛਾਇਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਤੇ ਅਜੋਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਨਿਰਨਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

੧. ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਆਪ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਤ "ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ" ਵਿਚੋਂ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ ਤੇ ਲੈਕੇ ਹੀ ਮਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੁਨਾਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮਧ ਬਹੁ ਕਹੀ ।
ਕਹੀ ਚਾਹੀਐ ਜੋ ਉਸਤੇ ਕਹੀ ।
ਯਾਰੇ ਬਹੁਤ ਠ ਕਹੂੰ ਪਸਾਰਾ ।
ਬਹੁਤ ਪਸਾਰੇ ਹੋਇ ਗੁੰਝ ਭਾਰਾ ।
ਬਹੁਤ ਕੋਇ ਨਿਜ ਸੁਨਨੇ ਹੇਤ ।
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਤੇ ਸੋ ਲਵੇ ਭੇਤ ।

(ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੰਨਾ ੪੯)

ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦੀ ਹੀ ਗਵਾਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਕਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੰਤ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਰਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਲ ਡਿਠਾ ਸੀ ਤੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਹੈ ਕਰ ਉਦਾਸ । ਖਲਾਸ ਪ੍ਰਭਾਸ । ਕਰਣਾ ਅਕਾਰ, ਸਤਿਗੁਰ ਦਯਾਰ ।
ਅਗਯਾ ਅਕਾਲ, ਮਨੀ ਬਿਸਲ । ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਉਹ ਧਰ ਬਹਿਤ ।
ਨਿਜ ਜੇਤ ਧਾਰ, ਕੀਨੋ ਦਯਾਰ । ਅਸਯੁਜ ਸੁ ਪੰਥ, ਦੈ ਸਰਬ ਸੰਥ ।
ਪਤ੍ਰ ਕਰ ਸੁਮੰਤ੍ਰ, ਨਾਨਾ ਇਕੰਤ੍ਰ । ਕਰ ਸੁਧ ਭੁਧ, ਭਯੋ ਪੂਰ ਸੁਧ ।

ਰਾਮ ਕੁਇਓ ਭੂਏ ਸੁਮਤਿ ਯੋ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੀਰ । ਨਮ ਸਿਖ ਕਥਾ ਦਯਾਲ ਕੀ ਬਰਨੀ ਸੁਖਦ ਸਰੀਰ ।

ਭਾਤੇ ਮਾਤਾ ਅਨ ਕਰ ਦੀਸ ਪਤਾਸੇ ਭਾਰ । ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਸਕਤੀਸ ਰੁ ਐਸੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰ ।
ਇਹ ਮਾਤਾ ਕੀਨੋ ਉਪਕਾਰਾ । ਜਾਨ ਖਾਲਸਾ ਆਇ ਕੁਮਾਰਾ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਅਸ ਤਿਆਰਾ । ਪੁਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਬਿਸਤਾਰਾ ।
ਠਾਢ ਭਏ ਸਭ ਕਮਰ ਛਕਾਈ । ਤਿਨ ਪਾਚਨ ਕੇ ਅੰਗੁ ਸੁ ਆਈ ।
ਪਤ੍ਰ ਸੰਕੇਤ ਮੁਖ ਅਮੀ ਪਿਆਵੈ । ਵਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਰੋਲ ਭੁਲਾਵੈ ।

(ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਪੰਨਾ ੨੦੩)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੂਭ ਵਸਿਆ। ਹਾਂ ਏਨਾ ਸ਼ੁਰੂਰ ਪਤਾ ਲਗਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਸਾਇਓ 'ਭੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ?

ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਗਵਾਹੀ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਚਰਿਤ 'ਦਸਮ ਗੁਰ ਸੋਭਾ' ਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਅਕਾਲੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਹੰਗ ਜੋ ਪੰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਅਤੇ ਚੀਫ ਅਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਨ, ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹ ਇਸਦੀ ਭੂਮਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ - "ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਗੁਰ ਸੋਭਾ' ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਇਤਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰ ਵਿਵਾਦ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਿੱਖ (ਖਾਲਸਾ) ਕਵੀ ਸਨ।" ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਨਾ ਦੇਵੇ ਹੋਏ 'ਹਿਸਟਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਦੇ ਮੁਖ ਪਤ੍ਰ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਤ੍ਰ' ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੀਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਬਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ -

"ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਬਣਾਏ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹੁਲ ਦੇਣ ਦਾ ਪਤਾ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਥਮ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ 'ਖਾਲਸਾ' ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯਾ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਭੀ ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗੀ।" (ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਤ੍ਰ ਵੈਸਾਖ, ਜੇਠ, ਹਾੜ, ਸੰ. ੧੯੫੧ ਪੰਨਾ ੬)

ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਗਵਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਮਨ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਓਹ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ 'ਓ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਤ' ਤੀਕ ਕ੍ਰਮ ਬਧ ਕੀਤਾ। ਓਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਉਂ ਹੈ -

ਬੀਚਨ ਕਾ ਬਨਾ ਕਰ ਜੰਗ ਠਾ ਮਹਲਾ ਲਖ,

ਕਟ ਮੈਂ ਕਛਹਿਰੇ ਅਚਹਿਰੇ ਧਰਾਇਕੇ ।

ਪੰਜਸ ਉਦਾਇ ਕਰਵਾਰੇ ਕਰ ਪਾਇ ਦੇਉ.

ਹਥ ਜੁਰਵਾਇ ਕੁਰਮਕੁ ਜਪਾਇ ਕੈ ।

ਪਾਇ ਜੇਹ ਬਸਨ ਮੈ ਜਲ ਮੈ ਪਤਾਏ ਖੰਡਾ.

ਸੁਧ ਧਾਰ ਫੇਰ ਦੀਓ ਦੇਵੀ ਥਾ ਜੋ ਭਾਇਕੈ ।

ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਪੋਤੀ ਪਤ ਜਪਾਨੀ ਐ ਜਾਪ ਜੀ ਫੀ,

ਦਸਹੂੰ ਸਵੇਯੇ ਪੁਨ ਚੋਪਈ ਅਲਾਇਕੈ ।

ਅਨੰਦ ਉਚਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੈ ਸੁਧਾਰ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੁਰ ਐਸ ਬਿਧ ਬੀਨੋ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਦ ਸਾਥ ਆਪ ਕੁਰ ਨਾਥ ਨੀਓ

ਪਾਏ ਆਏ ਆਪ ਪਾਰ ਸਿਖਨ ਕੇ ਦੀਨੋ ਹੈ ।

ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਅੰਗੁਰੀ ਪਿਲਾਈ ਫਤੇ ਕੁਲਦਾਈ

ਤਿਥੋਂ ਹੀ ਦਿਰ ਸਿਰ ਪਰ ਨੈਨਨ ਪੈ ਚੀਨ ਹੈ ।

ਭਾਕੀ ਏਕ ਪਿਲਾਇਓ ਭੇਦ ਹੈ ਨਲਾਇਓ

ਏਕ ਜਤ ਸਭ ਕੇ ਬਨਾਏ ਭਰਮ ਭੀਨੋ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਪੰਜ ਪੰਜ ਪੋਤੀਆਂ ਸਭ ਤੇ ਜਾਪ ਵੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹਨ । ਏਥੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਕਰਵਾ ਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ - "ਖੰਡਾ ਸੁਧ ਧਾਰ ਫੇਰ ਦੀਓ ਦੇਵੀ ਥਾ ਜੋ ਭਾਇਕੈ ।" ਜੇਹੇ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਜਲ ਤੇ ਪਤਾਏ ਪਾਇਓ ਓਹ ਖੰਡਾ ਫੇਰਿਆ ਜੋ ਦੇਵੀ ਨੇ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪਣਾ ਨਿਖਿਆ ਆਪ ਹੀ ਭੁਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦੇਵੀ ਖੰਡਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਸੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛੇ ਆਪ ਸਾਥ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ :-

ਪੁਨ ਦਿਖ ਨਾਮੁ ਕਿਰਪਾਨੁ ਏ

ਭਾਈ ਨੈਪ ਜਗ ਮਾਭ ।

ਸਤਿਕੁਰ ਪੂਰੀ ਅਨੰਦ ਮੈ

ਆਏ ਭਿਰ ਬਖਸਾਭ ।

(ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੰਨਾ ੧੫੩)

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਪੂਰਾ 'ਜਪ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ 'ਜਾਪ' ਸਗੋਂ ਪੰਜ ਪੰਜ ਪੋਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ । ਇਹ 'ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਦ ਸਾਥ ਆਪ ਕੁਰ ਨਾਥ ਨੀਓ' ਉਸੇ ਕਰਵਾ ਨਾਲ ਜੋ ਦੇਵੀ ਨੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮੁਕਾਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਓਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਬਥਾ ਸੀ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਢਾਢੇ ਸਨ ਓਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਇਸਦੇ ਪੁਰੋਲਤ ਕਾਫ਼ ਦਾਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਹਨ ।

"ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਕੂ" ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਪਾਦਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ - (੧) ਸੈਲਘਾਤਿ ਤੋਂ ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਮਤ ੧੮੦੮ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ 'ਸ੍ਰੀ ਕੁਰ ਸੋਭਾ' ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ 'ਕਲਾਲ' ਨੇ ਗੁਰ ਬਿਨਾਸ ਕ੍ਰੋਧ ਰਚਿਆ ਹੈ । ਪਰ ਕਥਾ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਲਹਿੰਦ' ਦੇ ਮੁਖਾਬਰਿਤ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ . ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ 'ਸੀਸ ਭੇਟ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਉਤੇ ਲੋਕ ਜੋ ਭਾਖਈ ਇਤ ਪੁਤ ਯਾ ਬਿਧਿ ਠਨ ,
ਨਿਖਸੇ ਤੰਬੁ ਤਾਹ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਖ ਸੁਖ ਮਾਨ । ੨੩ ।

ਸਵੈਯਾ

ਤਾ ਕਰ ਸੋ ਕਰ ਧਾਰ ਅਏ ਪੁਨਿ
ਬੈਠ ਸਿਖਾਸਨ ਕੋਤਕ ਹੇਰੇ ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰੈ ਨਰ ਨਾਰ ਤਬੈ
ਪੁਨਿ ਭੁਖਾ ਅਨਿਕ ਦਏ ਤਿਹ ਕੇਰੇ ।
ਕੋਰ-ਮਯਾ ਕਰ ਅਪ ਸਮਾਨ
ਕਰੇ ਤਬ ਹੀ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਹੇਰੇ ।
ਸਰਤਾ ਜਲਾ ਲੀਨ ਅਧੁਤ ਮੰਗਾਇਕੈ
ਪਤ੍ਰ-ਲੋਹ ਸੇ ਤਾ ਪੁਤ ਬੇਰੇ ।
ਪਤ੍ਰੇ ਸੁ ਉਦਾਸ ਹੈ ਮੰਤ੍ਰ ਕੈ ਪੁਤ੍ਰ
ਹਾਏ ਹੈ ਅਪ ਭਏ ਸੁ ਸਵੇਰੇ ।
ਅਸ ਕੋਤਕ ਵੇਖ ਸੁ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਚਿਖ
'ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਤ ਬਿਧਿ ਯਾ ਲਖ ਪਾਈ ।
ਮਾਤਾ ਕੇ ਗੀਰ ਕਰੇ ਤਬ ਧਾਇਕੈ
ਫੋਰਾ ਕਰਾ ਲਖ-ਸਿਖ ਸੁਨਾਈ ।
ਖਾਲਸ ਪੰਥ ਕੈ ਆਦਿ ਤੁ ਅੰਤ ਸੁ
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੈ ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਸੁ ਆਈ
ਭਾਸ ਸੇ ਅਨ ਪਤਾਸੇ ਭਰੇ ਕਨ
ਪੇਖੇ ਸੁ ਮਹਲ ਪ ਕੈ ਬਾਰ ਅਨਾਈ ।
ਰਾਤੈ ਅਰ ਮਾਤ ਕੀ ਅੰਸ ਭਈ ਅਰ
ਯਾ ਕਰ ਹੋਰ ਭਵੈ ਨਿਜ ਮਾਈ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪਤਾਸੇ ਭਰੇ ਅਰ ਮਾਤ ਨੇ
ਯੋ ਅਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਦ ਧਰਾਈ ।
'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਕਹੈ ਸਭ ਜਨ ਮਾਤ ਕੇ
'ਮਾਤਾ ਬੀਕੇ ਉਪਕਾਰ !' ਕਨਾਈ
ਜਲ ਕਲ ਸੇ ਜੋਤਿ ਬਿਰਾਜਤ ਮਾਤ ਕੀ
ਯਹਿ ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਚਿਤ ਚਾਈ । ੨੪ ।
ਦੇਹਰਾ
'ਯੁੱਮਰ' ਕੁਰ ਹਿਖਾਰ ਕਹਿ ਕੈ ਅਰਦਾਸ 'ਕੀ ਰੀਤਿ ।
ਹਾਰੇ ਕਮਰ ਛਕਾਇਕੈ ਸਨਮੁਖ ਪੰਚ ਸੁਨੀਤ । ੨੫ ।

(੧. ਕਨਾਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ-ਕਟਾਖ, ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । ੨. ਨਈ ਦਾ ਜਲ । ੩. ਭਾਈ ਲੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ' ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਤਲ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਵਿਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝੀ ਹੈ । ੪. ਖੋਲ੍ਹੀ, ਵਿਖਾਰ ਕਾਲ - ਦਿਹਾੜਾ - 'ਰਾਮ ਕੋਵਿਰ' ਤੁਥੇ ਲੁਮਾਇ ਕੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੀਰ । ਨਖ ਸਿਖ ਰਚਾ ਇਕਾਨ ਕੀ ਛਕਾਈ ਸੁਖਦ ਸਹੀਦ ੨੨ । ੫. ਕੁਤੂ ਜੀ ਨੇ ਆਖਈ ਅਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਆਈ ਵੇਖ । ੬. ਪਿਤਾ ।)

ਯਾਨੀ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਹੇ ਦੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਨਦੀ ਦਾ ਸੁਰਾ ਜਲ ਮੰਗਾਵਾਇਆ । ਉਸ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਝੁਪ ਚਾਪ (ਉਦਾਸ ਬਿਰਤੀ ਵਿਚ) ਖੜੋਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗੇ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਘਰੋਂ ਪਤਾਜੇ ਲਿਆਏ ਉਸ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤੇ । ਇਉਂ ਮਿਠਤ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ' ਹੋ ਗਿਆ ।

(੨) ਇਸਤੋਂ ਬਾਦ ਨੇੜੇ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ 'ਭੱਲੇ' ਹਨ । ਆਪਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੩੩/੩੪ ਬਿ' ਵਿਚ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ । ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸੋਧ, ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ੨੨੧ ਵੀਂ ਸਾਖੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਰ ਖੰਡੇ ਦੀ 'ਪਹੁਲ' ਦੀ ੨੨੬ ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

—

ਨਵਬਤਨ ਪੰਥ ਮਿਲਜਾਦ ਧਰਿ ਕਰੈ ਕਲਗੀ-ਧਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।

ਸਸਿ ਕੇਸ ਨੀਲੰਬਰੀ ਸਿਖ ਸੰਤਿਆ ॥ ਤੇਜ ਨਿਵਾਸ ॥੧॥

ਚੋਪਈ

ਇਕ ਰਸਟਾ ਚਮਚਾ ਲੋਹੜ ਮੰਗਾਇਆ ।

ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੰਡੇ ਵਿਸਨਾਨ ਕਰਾਇਆ ।

'ਖੰਡੇ' ਕੀ ਪਹੁਲ' ਭਈ ਤਿਆਰ ।

ਤਬ ਸਿਖ ਮੁਖੀਏ ਪੁਛ ਨਦੇ ਹਕਾਰ ॥੧॥

ਨਿਜ ਵਰਨ ਪਘਾਰਤ ਕਛਰੇ ਮੇਂ ਧਰਾ ।

ਬਰ ਭੰਦ ਲਖੇਣਾ ਮੁਹਰਭ ਮੁਖ ਕਰਾ ।

ਸਭ ਕੁਝ ਪ ਮਾਹਿ ਅਮਾਨ ਧਰਾਇਆ ।

'ਖੰਡੇ' ਦੀ ਪਹੁਲ' ਹੁਕਮ ਕਰਾਇਆ ॥੨॥

ਤਬ ਪਾਥ ਚਮਚਾ ਮਹਾਂ ਭੋਜ ਧਰ ਪੀਆ ।

ਜਿਸ ਅਕਸਰ ਆਚਮਨ ਕੀਆ ।

ਪੁਨ ਪਾਹੁਲ ਦੇਨ ਸਿਖਨ ਕੇਂ ਨਾਕੇ ।

ਤਬ ਕਹਾ ਮਾਡਾ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥੩॥

ਅਬਹੀ ਭੋਜ ਨ ਸਕੈ ਸਹਾਰ ।

ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਅਵਰ ਕੁਝ ਹੋਇ ਉਪਚਾਰ ।

ਤਬ ਸਤਿਨਾਮ ਮਿਲਈ ਲਈ ਮੰਗਾਇ ।

ਪੀਸਾਇ ਰਸਟੇ ਮੇਂ ਵੀਨੀ ਪਾਇ ॥੪॥

(੧. ਨਮ । ੨. ਬਾਟਾ ਤੇ ਚਮਚਾ ਲੋਹੜ ਲੋਹੇ ਦਾ । ੩. ਭਾਗਤ । ੪. ਨਾਮ ਦੀ ਮੁਹਰ (ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੇ ਪੁੱਠ ਤੇ ਲਾਏ । ੫. ਕਿਰਿਆ ॥

(੩) ਬਾਬਾ-ਭੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹੀ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 'ਟਿੱਬਰ' ਹਨ । ਉਹ ਚੂੰਕਿ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ 'ਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ' ਵਲੋਂ 'ਸੁੰਨੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਪੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਦਰੌਜੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਟਿੱਬਰ' ਦੇ ਪੁਤਰ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਇਤਥਾਰ ਜੋਗ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

"ਸੰਮਤ ਸਤਾਰਾ ਸੈ ਚਉਰੇਜਾ ਭਏ । ਦਿਨ ਚੇਤ੍ਰ ਦੇ ਅਠਾਈ ਥਾਈਂ ਰਹੇ ਦਿਨ ਤ੍ਰੈ ਗੁਜਰੇ ਚੋਪਾ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਇਆ । ਦਰਬਾਰ ਲਗਾ ਹੋਇਆ । ਦੀਵਾਨ ਦੇਨੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇਆ ॥੩੧੬॥

ਬਚਨ ਕੀਤਾ -

“ਕਟੋਰਾ ਜਲ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਨੈ ਆਉ ।

ਨੈ ਆਇਆ -

ਦਿਤੀ ਕਰਦ ਕਹਿਆ “ਹਿਲਾਉ” ।

ਜਪੁ ਅਤੇ -

ਅਨੰਦ ਰਸਨੀ ਕਰ ਉਚਾਰ ।

ਤਾਂ ਦੀਵਾਲ - “ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ”

ਹਥ ਸੇਤ ਖਲੋਤਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ । ੩੧੭।

ਕਹਿਆ :- “ਕਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ !”

“ਵਿਚ ਨਿਠਾ ਪਏ, ਤਾਂ ਬਣੇ ਸੁਆਦ ।”

ਬਰਨ ਬੀਤਾ :-

“ਨੈ ਆਉ ਧਰਮ ਚੰਦ । ਪਤਾਸੇ ਪੁਸ਼ਾਦ ।”

ਪਤਾਸੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਕਰਦ ਹਿਲਾਈ ।

ਨਾਉ ਧਰਿਆ ‘ਪਾਹੁਲ’ ਇਹ ਪਾਹੁ ਸਫ਼ਾਈ । ੩੧੮।

(ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੇੜ ਪੰ. ੯-੧੦)

ਏਥੇ ਭਾਈ ਕੋਇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਵਡੇਰੇ ਚੌਪਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕਰਦ ਜਲ ਵਿਚ ਹਲਵਾਇ ਤੇ ‘ਜਪੁ’ ਤੇ ‘ਅਨੰਦ’ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਖ ਭਰਦੇ ਹਨ । ਇਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੇੜ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

੪. ਕਵਿ ਸੈਨਾ ਪਰਿ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਏ ਪੁਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸੰਮਤ ੧੮੫੪ ਬਿ: ਬਿਖੇ ਰਾਖਰ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੁੰਬੀ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ, ‘ਗੁਰੂ ਤਿਲਾਸ ਪਾ:੧੦’ ਰਚਿਆ ਹੈ ਅਰ ਗਿਆਰਵੇਂ ਅਧਿਆ ਵਿਚ ੨੯ਵੇਂ ਛੰਦ ਤੋਂ ੪੧ ਵੇਂ ਤਕ ਭਾਈ ਕੁਇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਿਆਨ ਦੀ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਬੀਤੀ ਹੈ ।

੫. ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਸਮਕਾਲੀ ਹੈ ਪੁਸ਼ਕਰਤ ਰਾਇ ‘ਵਰਾਣਿਆ ਨਿਗਾਰ’ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਿਸਨੇ ਸਨ ੧੮੧੧ ਈ: (ਸੰਮਤ ੧੮੬੮ ਬਿ:) ਵਿਚ ‘ਭਵਾਰੀਖ ਸਿੰਘ’ (ਫਾਰਸੀ) ਲਿਖੀ ਹੈ । ਭਵਾਰੀ ਦਾ ਆਵਾਹਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਲ ਸੁਣਕੇ ਲਜਾ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

ਅਜਾ ਰੋਜ਼ ਜੁਲਾਹ ਬ-ਨਿਕਸਰ ਵ ਨਿਵਾਸ ।

ਨੀਲਭੁੰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦ, ਵ-ਜੇਵਰ ਆਹਨੀ ।

ਗੁਜੀਦ ਵ ਵਜਾ ਕੀਰ ਮੁਕਰਰ ਨਮੂਦ ।

ਵ ਦੇ ਬਾਮਬੇਰ ਬਰ ਕਮਰ ਰਸਤ, ਵ ।

ਕਾਰਦ ਵ ਚੜ੍ਹ ਤਮੋਰਾ ਵ ਕਮਾਟ

ਵਕੀਰਾ ਹਰਥਾ ਰਾਇ ਆਹਨੀ ਬਰਖੁਦ ਆਵੇਖਤ ।

ਵ ਦਸਤਾਰ ਬ-ਕਦਰ । ਯਕ ਦਸਤ ਦਰਾਜ ਬਸਤਨ ਆਦਤ ਕਰਦ ।

ਵ ਇਵਜ਼ ਬਨਾਮ ‘ਸਲਾਮ’ ‘ਭਤਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ’ ਮੁਕਰਰ ਬਰਦ ।

ਬਜਾਇ ਰਾਗ ਸੁਧਰ ਵ ਸਾਮ ਸਬਦ ।

“ਅਕਾਲ ! ਅਕਾਲ ! ਬ-ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ।

ਖਵਾਨਦਨ ਅਕਾਲ ਨਮੂਦ । “ਗੁਰੂ ਕੋਇਲ ਸਿੰਘ” ਖਾਲਸਾ ਨਾਮੀਦ ।

ਵ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਕਸ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵਜਾ ਖਟੋਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦ ।

ਵ ਬਿਨਾਸਰ ਤਰਵੀਖ ਤਬਹੀਰੁ ਤੋਹੀਦ ਮਿਲਹਿਤ ਖੁਦ

ਰਹਸਮਿ ਆਤਿ ਦੀਨ ਵ ਆਈਨ ਮੁਕਰਰ ਸਾਖਤ ।

ਬ-ਦੀ ਤਵਸੀਲ ਕਿ- ਪਾਇ ਖੁਦ ਰਾ ਬਿਸੁਸਤ, ਕਦਰਾਂ ਆਬ ਸ਼ੀਰੀ ਨੀ ਆਮੇਖਤਾ
ਕਾਰਦ ਦਰ ਦਸਤ ਗਿਰਿਫਤਾ। ਦਰਾਂ ਆਬ ਮੇਂ ਰਾਂਦ, ਵ ਦੀ ਪੰਜ ਅਵਸੁਨ ਹਾਇ
ਹਿਦੀ ਭਾਖਾ ਦਰ ਕੁਤਬਤ ਤਸਲੀਫ ਸਵੇਯਾ ਖੁਦ ਰਾਮੇ ਖਵਾਦ, ਵ ਦਮ ਕਰਦ ।

ਵ ਗਬਿਤ ਸੇਵਯਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਜੀ ਅੰਦ :-

ਕਬਿਤ ਸਵੇਯਾ ਅਵੇਲ

ਸਰਾਵਫ ਸੁਧ ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ, ਦੇਖ ਫਿਰਕੇ ਅਰਿ ਜੋਕ ਜਤੀਕੇ । ਆਇ ।

ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਸਵੇਯਾ ਲਿਖੇ ਹਨ -

ਅਰਥਾਤ - ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਨੇਊ ਤੋਤ ਦਿਤਾ । ਨੀਸਾ ਬਾਣਾ ਸਜਾ ਲਿਆ ! ਸਰਬ ਲੋਕ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਹਿਨਣੇ ਉਚਿਤ ਖਿਆਲ ਕੀਤੇ । ਅਟੋਖਾ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲਿਆ । ਦੋ ਸਮਸੇਰਾ ਗਾਤਰੇ ਸਜਾ ਲਈਆਂ । ਕਰਦ ਚੰਦੁ ਤਮੇਰਾ (ਪਿਸਤੌਲ) ਤੇ ਬਮਾਟ ਆਇ ਸਰਬ ਲੋਕ ਦੇ ਸਸਤਰ-ਅਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏ । ਅਰ ਦਸਤਾਰ ਹੋਭ ਬੂ ਭਰ ਉੱਚੀ (ਧੁਮਾਲੇ ਵਾਰ) ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਊ ਬਣਾ ਲਿਆ (ਸਜਾਮ) ਦੀ ਰਾ 'ਵਤਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ' ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਜੋਭ ਸਵੇਰ ਭਾਂਗ ਦੀ ਰਾ ਸਰਦ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ !! ਕਜਕੇ ਕਜਾਉਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਬਾਲਸਾ' ਰੱਖ ਲਿਆ ।

ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਰੂਪ-ਧਾਰੀ ਪੁਕਟ ਕੀਤੇ (ਸਜਾਏ) ਅਰ ਆਪਣੇ ਪਰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਤੇ ਟੇਕਣਾ ਵਾਸਤੇ ਧਾਰਮਕ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਨਿਯਮ ਨੀਯਤ ਕੀਤੇ । ਇਸ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ :-

ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਧੋਕੇ ਉਸ ਜਲ (ਬਕਸ਼ਮਿਤ) ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਮਿਲਾਇਆ ਤੇ ਕਰਦ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਵਿਖ ਗੁਹਟ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਫੇਰੀ । ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਰੇ ਗੁੱਧਾ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਪੰਜ ਮੰਤਰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਵੇਯੇ ਪੜਕੇ ਦਮ ਕੀਤਾ (ਬੁਝਾ ਮਾਰੀਆ) ।

(ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੇਂਡੂ ਪੰਨਾ ੧੧/੧੨)

ਜਿਨੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਲਿਖਾਰੀ ਹਨ ਸਭ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਰਾ ਕਰਦ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਵੇਰਨਾ ਦਸਿਆ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਖੰਡਾ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ । ਕਰਦ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਕੇਹਤੀ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀਦਾ ਕਿਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਨ ਤੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ।

ਇਸਤੋਂ ਅਗੇ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੇਂਡੂ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ -

੬. ਲਗ ਪਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਨਿਰਮਲੇ ਸੇਤ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਸੁਧਰਮ ਮਾਰਗ' ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੇਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਨ ੧੮੭੩ ਈ: ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ । ਇਸਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਪੁਕਟਾਉਣ ਤੇ ਸੀਸ-ਭੇਟ ਕਉਤਕ ਵਰਤਾਉਣ ਤੋਂ ਬੂਦ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯੋਧੇ ਵਰਨਿਆ ਹੈ :-

ਪੁਨਾਂ ਬਨਾਤ ਖੋਲ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ।

ਪਾਚੇ ਕੇ ਟੇਕਣ ਬੈਰਾਖਾ ।

ਅਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲਾਗਰੀਆ ਕੇ ਦੀਆ, ਕਰਾਂ ! ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਸਭ ਦੇਵਤਾ ਆਨ ਇਸਥਿਤ ਭਏ

ਅਪਨਾ ਅੰਸ ਸਭ ਦੇਵਤ ਭਏ :-

ਮੇਰੁ - 'ਐਂ' ਸਤਿਨਾਮ ----- ਉਪਦੇਸ਼ ਸਕਤਿ ਕੁਬੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀਆ ਐਰ

ਜੇਰੁ - 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੋਹਨ ਵਸੀ ਕਰਨ ਤੇ ਦੀਆ ।

ਤੇਤੁ - ਜਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਣ ਚਿਤ ਦਿਤਤੇ ਚਤ ਭਾਇਆ ।
 ਮਿਸਟਾਨ - ਇੰਦ੍ਰ, ਬੁਧੀ ਮੰਨੀ ਰਹੇ - ਨਮਿਤ ਦੀਆ ਅਰ,
 ਨੋਹ - ਪਾਤੁ - ਜਮਰਾਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਪਾਵਟੇ ਨਮਿਤ ਰਾਖਾ ।
 ਲੋਹ ਕਰਦ - ਕਾਲੀ ਜੀ ਦਈ ਜੁਧ ਵਾਸਤੇ ।
 ਕੇਸ - ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ ਜੀ ਦੀਏ ।
 ਸਿੰਘ ਨਾਮ - ਸਿੰਘ ਬਾਹਨ ਨੇ ਦੌਰਿ ।
 ਕਾਫ - ਹਨੁਮਾਨ ਜੀ ਦੀਨੀ ।
 ਜਮੁਜੀ - ਮੁਕਤਿ ਤੇ ਪਾਠ ਦੀਆ
 ਅਨੰਦ ਚਿਤ ਸਾਤਿ ਤੇ, ਫੁਰੂ ਅਰ ਜੀ ਦੀ ਦੀਨਾ ।
 ਚੋਪਈ - ਅਰ ਸਵਈਏ ੧੦-ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤੇ ਦਿਤ ਚਿਤ ਜੁਧ ਕੇ ।

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਤੇ ਦੀਏ ਸਿਖ ਕੇ ।"

ਅੱਗੇ ਬਤਾਹ ਪੁਸਾਦ ਦੀਆ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਤੀਆਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਕੋਈ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਨੇ । ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਸੰਤ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਲੋਹ ਕਰਦ - ਕਾਲੀ ਜੀ ਦਈ ਜੁਧ ਵਾਸਤੇ" ਲਿਖਕੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡੇ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ । ਸਾਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਰਦ ਨੂੰ ਹੀ "ਖੰਡਾ" ਦਸੀ ਛਾਏ ਹਨ । ਅੱਗੇ "ਸੁਧਰਮ ਮਾਰਛ" ਦੇ ਭਰਤਾ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

'ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਹੁਕਮ ਦੀਆ 'ਸਤਗੁਰੁ ਕੇ ਜਲ ਕੀ ਭਾਗੁਰ ਭਰ ਲਿਆਵੇ' ਸੇ ਜਨ ਨੈ ਆਏ ਓਸ ਸਮੇਂ
 ਦੇਵੀ ਜੁਕੀ ਕਰਦ ਸਾਥ ਪਾਏ ਸਸਤਰ ਲੋਹ ਕੀ ਭਾਗੁਰ ਮੈ ਪਾਏ । ਪੰਜ ਸਸਤਰ ਨਾਮ-੧. ਕਰਦ ੨. ਓਕਰ
 ੩. ਕਟਾਰ ੪. ਤੀਰ ੫. ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਰਦ ਕੇ ਹਲਾਯਾ ਅਪਨੀ ਓਰ
 ਜਮੁਜੀ ਆਇਕ ਮੋਰੁ ਪਤਹ । ਓਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਕੀਰ ਖਿਤਾਬ 'ਕੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ' ਸਿਤਾਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ
 ਜਾਇ ਬਹਾ ਜੇ 'ਸਾਹਿਬ ਪੰਥ ਰਚਨੇ ਲਈ ਹੈ' । ਭੋਵਨ ਜਲ ਮੈਂ ਸਸਤੁ ਫੇਰਤੇ ਹੈ । ਪੰਥ ਭਮੇ ਗੁਟੀ
 ਹੋਇਕਾ । ਹਜ਼ੂਰ ਕੇ ਕੋਈ ਕਹਿਤਾ ਨਾਹੀ ਭੁਨ ਭੀਭ ਰਸ ਪਾਏ । ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਪਛਾਸੇ ਗਾਗਰ
 ਮੈਂ ਭਾਰੇ ਤਬ ਸਾਹਿਬ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਏ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਭਲਾ ਕੀਆ ਰਸ ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਿ ਕਰਦ
 ਹੁਕਤ ਪਾਏ ਸਸਤੁ ਅਪਣੇ ਮੁਖ ਮੈਂ ਨਿਚੋਤੇ (ਸਸਤਰ ਸਨ ਕਿ ਬਸਤੁ) ਉਚਾਰਾ :-
 "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਚਾ" ਇਸ ਭਾਡ ਕਹਿ ਕਹਿ ਨੇਰੇ ਮੈਂ ਭਾਰੇ । ਪੁਨ ਕੇਸੇ ਮੈਂ ਪਾਏ ।
 ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਉਠ ਕਰਿ ਸਸਤੁ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਜਨ ਕਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ । ਆਪ ਰਖਤ ਬੈਠੇ ।

ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੀਤ ਕਿਥੇ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
 ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚਗਤਾ ਖਤਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਟੇ ਬਨੋਟ ਦੀ ਥਾਂ ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਤਿਆਰ
 ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਸਤੁ ਵੀ ਕੱਲੀ ਕਰਦ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜ ੧ ਕਰਦ ੨ ਓਕਰ ੩ ਕਟਾਰ ੪ ਤੀਰ ੫ ਸ੍ਰੀ
 ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਵੀ ਉਸ ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਪਾਏ । ਜੇ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਬਰਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਜੀ ਸਰਦਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਭੂ ਦੀ ਸਹਾਇਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

੨. ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਰਾ ਕੋਟੀਏ ਸ੍ਰ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਸਹੀਦ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਸ਼ਾਮ
 ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ 'ਮਿਸਲ ਕਰੋਤੀਆ' ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਸ੍ਰ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਭੂ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੭੯੮ ਬਿ: ਵਿਚ
 ਨਵੇਂ ਨਰੋਏ ਸਮਾਚਾਰ ਲਿਖ-ਮੁਕਾਏ ਹਨ । ਇਸ ਕੁੰਬ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਖਕੇ ਸੰਨ ੧੮੧੪ ਈ: ਵਿਚ

‘ਵਜੀਰ ਹਿੰਦ ਪਰੈਸ’ ਐਮਿਤਸਰ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਭੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਲਾਗ ਲਪੇਟ ਦਰੁਸਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ‘ਪੰਥ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਸਾਖੀ’ ਸੁਣਾਉਣਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਚੌਪਈ

ਪਾਹਲ ਪੇਡੀ ਤਯਾਰ ਕਰਵਾਈ ।
ਜਸਾ ਅਨ ਮਿਲਾਈ ਪਾਈ ।
ਤਿਹ ਮਧ ਰਾਖੀ ਕਰਦ ਭਰਾਇ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੀ ਕਰਦ ਧਾਰੇ ਦਾਇ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਨਾਮ ਬਹਿਬੰ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਉਚਾਰ ।
ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਜਪ ਕਰ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਜ ਧਾਰ ॥

ਚੌਪਈ

ਪ੍ਰਿਥਮ ‘ਭਗੋਤੀ ਵਾਰ’ ਜੁ ਪੋਤੀ । ਪਤ੍ਰ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਤੀ ।
ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਅ ਲਈ ਧਿਆਇ । ਅਥ ਦਸਮਨ ਪਰ ਹੋਈ ਸਹਾਇ ॥
ਬਹੁਤ ਸਵਯੇ ਭਤੀ ਉਚਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੇ ਸਵਾਰੇ ।
ਤੇਜ ਤੇਜ ਜੋ ਚੰਡੀ ਬਾਣੀ । ਸੇਧੁ ਪਾਹੁਲ ਕੇ ਮਧੀ ਠਾਣੀ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ

“ਖਕ ਖੰਡ ਕਿਹੰਡੇ ਖਲ ਦਲ ਖੰਡੇ ਅਤਿ ਰਟ ਮੇਂਡੇ ਭਰ ਭੰਡੇ ।
ਭੁਜ ਚੰਡ ਅਖੰਡੀ ਭੋਜ ਪੁਰੰਡੇ ਜੋਤਿ ਅਮੇਂਡੇ ਭਾਨ-ਪ੍ਰੰਡੇ ।
ਸੁਖ ਸੰਤਾ ਕਰਦੇ ਦੁਖਮਤਿ ਦਰਦੇ ਬਿਨ ਹਰਦੇ ਅਸਿ ਸਰਦੇ ।
ਜੈ ਜੈ ਜਗ-ਬਰਦ ਸਿਸਟਿ ਉਚਾਰਦ ਅਮਪ੍ਰੰਤ ਪਾਰਦ ਜੈ ਤੇਕੇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰਿਥਮ ਅੰਚਰੀ ਭਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਉਨ ਲਲਕਾਰ ।
ਸਨਮੁਖ ਨੇਤ੍ਰ ਰਖਵਾਇ ਕਰ ਦਲੀ ਮਧ ਮੇਂ ਭਾਰ ॥੧੦॥

ਚੌਪਈ

ਅਕਾਲ ! ਅਕਾਲ !! ਕਰ ਜਪ ਜਾਣੀ । ਸ੍ਰੀ ਵਹਿਗੁਰੂ ਕੁਰ ਵਤੀ ਬੁਠਾਈ ।
ਪੁਨ ਪੰਥ ਪੰਥ ਸੀਸ ਅੰਚਰੀ ਪਾਇ । ਪੰਥ ਪੰਥ ਪੰਥਨ ਦਈ ਫਕਾਇ ॥੧१॥
ਇਕੋ ਸੁਨਾਰੇ ਸਤੀ ਰਲਾਇ । ਤਿੰਨ ਭੋਤ ਕਣੁ ਰਖਨ ਨਾ ਪਾਏ ।
ਚਾਰ ਬਰਨ ਐ ਆਸੁਮ ਚਾਰ । ਜਲੇਧੁ ਟਿਕੇ ਦੀਧੇ ਉਤਾਰ ॥੧੨॥

ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹਿਲੇ -

੧. ‘ਓ’ ਸਤਿਨਾਮ ਕੁਰਪੁਸਾਇ ਮੁਲ ਮੋਕੁ ਪਤ੍ਰਿਆ ਤੇ ‘ਅਕਾਲ ! ਅਕਾਲ !’ ਦਾ ਜਪੁ ਕੀਤਾ । ਫਿਰ
੨. ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ ਜੀ ਕੀ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਉਤੀ - “ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰਕੈ ” ਪੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ । ਭਾਵ -
੩. “ਸਭ ਸਦੈਵ ਸਰੂਪ ਸਤ ਬ੍ਰਹ ” ਵਾਲੇ ਬੰਤੀਰ ਸਦੇਧੇ ਪਏ । ਉਪ੍ਰੰਤ -
੪. ਚੰਡੀ ਦੀ ‘ਤੇਜ ਤੇਜ’ ਬਾਣੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਯਾ ਕੀਤਾ । ਤੇ -

੫. 'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਮੰਗਲ ਵਾਲਾ ਤਿਉਰੰਗੀ ਫੰਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ "ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।"
(ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਪੰਨਾ ੧੫-੧੬)

ਜਦ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਫ਼ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ - "ਤਿਹ ਮਧ ਰਾਖੀ ਕਰਦ ਗਛਾਇ।" ਫਿਰ ਕਰਦ ਤੋਂ ਖੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਤਲਾ ਇਹ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਲਾਲਾ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਰਾਇ' ਖੰਡੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ, ਪਰ ਮੀਰਾਂ ਕੋਟੀਏ ਲੀਦ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੇਤਰਾ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਲਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਸਲ ਕਰੋਤੀਆ ਦਾ ਦੇਹਤਰਾ ਸ੍ਰ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਤੇ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ' ਤੇ 'ਖੰਡੇ' ਦਾ ਭੇਤ ਚੰਡੀ ਰਾ' ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਓਹ ਵੀ 'ਤਿਹ ਮਧ ਰਾਖੀ ਕਰਦ ਗਛਾਇ।' ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਦ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁੱਲਣਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ 'ਖੰਡੇ' ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਦ ਦਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਬੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਭੰਗੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤੇਜ-ਤੇਜ 'ਚੰਡੀ' ਦੀ ਵਾਰ ਜਾਂ 'ਚੰਡੀ ਬਚਿਤ੍ਰ' ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਵੈਯੇ ੧੦ ਦੇ ਥਾਂ ਖੰਡੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਦਸ ਹੀ ਪੌਏ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਬਾਣੀਆਂ 'ਜਪੁ', 'ਅਨੰਦ', ਤੇ 'ਚੌਪਈ' ਦਾ ਉਕਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅੰਕੁਰੇਸ਼ੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇਸੇ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਨੌਨਿਹਾਲ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ :-

੮. ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰੋਮਣੀ ਕਵੀ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਆਪਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਸੰ. ੧੮੦੦ ਖਿ: ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸਦੀ ਫੂਡਿ ਤੀਜੀ ਦੇ ਉਨੀਹਵੇਂ ਅੰਗ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਚੌਪਈ

ਤਿਹ ਫਿਨ ਇਕ ਭਾਸਨ ਮੰਗਵਾਰਾ।

ਸਤ੍ਰਦ੍ਰਵ ਕੈ ਜਲ ਨੁਹਿ ਅਨੁਵਾਰਾ।

ਨਿਜ ਆਡੇ ਰਖਵਾਰਨਿ ਕੀਏ।

ਤਾ ਮਹਿ ਲਭੇ ਫੇਰਨੇ ਸੁਆਮੀ।

ਕਦਨ ਕਦਰ ਬਾਨੀ ਅਭਿਰਾਮੀ।

'ਜਪੁਜੀ' ਪਾਠ ਪ੍ਰਭਾਮ ਕਰ ਲੀਨਾ।

ਭਗੁਰ ਸੁਧੇ ਪਵਿਧੇ ਕੀਨਾ।

ਪੋਤੀ ਪਾਰ 'ਅਨੰਦ' ਪਵਿਧੇ ਹੈ।

'ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਮਹਿ ਭਗੁ ਤੇਜ ਬਾਧੇ ਹੈ ੧੬।

(ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚਿਤੋਂ ਚੁੰਤਾ ਭਰ ਭਰ ਪੀ ਕਏ, ਤੇ ਲੜ ਮੇਏ)

ਭਗੁਰ ਪਥਤ ਦੇਹਤ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।

ਤਾ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਸੇ ਤੇਜ ਨਿਯਾਲਾ।

(ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਪੰਨਾ ੧੭)

ਬਾਣੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹਾ ਮਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ' ਤੇ 'ਖੰਡੇ' ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਖਤ ਹਿਮਾਕਫ਼ ਹੀ ਹੈ। ਓਹਨਾਂ ਤੇ ਸਗੋਂ ਚੰਡੀ ਰਾ' ਲਿਖਣਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ :-

"ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਦੀਯੋ... ਤਾਮਹਿ ਲਭੇ ਫੇਰਨੇ ਸੁਆਮੀ"

'ਜਿਹੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਓਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਫੇਰਨ ਲੱਗੇ' ਬਾਣੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹੀ। 'ਜਪੁਜੀ' 'ਸਵੈਯੇ' ਤੇ 'ਅਨੰਦ' ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਥੇ ਹੀ ਵੱਖੇ ਵੱਖ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਇਕ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਨਾਮੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੱਖ ਰਿਸ਼ਟਰੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਐਮਿਤਸਰ ਨੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਭਖਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਦੂਜਾ ਇਸਦੀ ਐਮਿਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਐਮਿਤ ਛਕਾਟ ਸਮੇਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜਲੇਊ ਪਹਿਨਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਐਮਿਤ ਸਮੇਂ ਪੀਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਜਰਾਬਾ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਮੇ ਇਕ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :- "ਪਹਿਲਾ ਦੇ ਬਤਾਰ ਕਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਅਗਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਫਿਰ ਨਾਰੀਅਲ ਸਵਾ ਰੁਪੈਯਾ ਭੇਟ ਰਖੇ। ਫੇਰਿ ਉਹ ਪੁਨੀ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਹਨੇ। ਅਰ ਪਗਤੀ ਜਾਮਾ ਸਫੈਦ ਪਹਿਰੇ ਅਗਲ ਛੋਟੀ। ਉਸ ਉਪਰਿ ਕਛ ਪਹਰੇ ਸਪੇਦ ਸੁਬਨ ਪੀਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਕਮਲ ਤੱਕ ਮੋਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਹ ਸਿਵਾਇ ਪਹਿਰੇ, ਚੂੜੀ ਕੋਈ ਵਿਚ ਪਵੈ ਨਹੀਂ।" (ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜ੍ਹ ਪੇਨਾ ੨੫)

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮਿਤ ਸਮੇਂ ਛਾਹਿਰੇ ਉਪਰ ਠੇਰ ਕੋਈ ਕਪੜਾ ਪੰਜਾਮਾ ਆਦਿ ਪਹਿਰਨ ਦੇ ਹੋਕੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਮਾ ਪਾਇਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐਮਿਤ ਸਮੇਂ ਉਤਾਰਕੇ ਹੀ ਐਮਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਉਹ ਏਡਾ ਸਤਕਾਰਦੇ ਹਨ ਉਸਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਅਗਲ ਕੋਈ ਨਾ ਬਰਦੇ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਮਰਯਾਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯਕ ਹਰਨ ਦੀ ਮੁਝ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਜਲੇਊ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ... "ਅਰ ਪ੍ਰੇਮ-ਜਲੇਊ ਲੋਹੇ ਦਾ ਅਬਾਹਾ ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਚੰਗ ਬਰਾਇ ਲਏ। ਅਰ ਜੋ ਸੋਇਨੇ ਦਾ ਪਾਏ, ਤਾਂ ਭੀ ਇਕ ਵੇ ਤਾਰਾਂ ਲੋਹੇ ਵੀਆਂ ਅਮੋਚ ਕਰੇ, ਸੋਇਨੇ ਦਾ ਚੰਗ ਕਰਕੇ ਪਹਿਰਾਇਐ।"

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਲੇਊ ਆਦਿ ਦੇ ਛੋਪਨਾ ਵਿਚ ਸੰਭ-ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ 'ਪੰਜ-ਛੋਕੇ' ਦੀ ਧਾਰਨ ਕਰਾਏ ਹਨ, ਹੋਰ ਜਤਾ ਜਲੇਊ ਨਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਹਾਂ "ਅਗਲ ਛੋਟੀ" ਜਿਸਨੂੰ "ਫੋਕਲੀਆਂ ਚੂੜਤੀ" ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਰਵਾਜ ਅੱਜ ਫੀਕ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਗੋਡਿਆਂ ਤੋਂ ਉਚੀ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਲਣ ਹੈ ਕਿ - ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਤੂੰ ਉਗਲ ਕਛਹਿਰਾ ਉਚਾ ਰਹੇ। ਕਛਹਿਰੇ ਤੋਂ ਤੂੰ ਉਗਲ ਚੂੜਤਾ ਉਚਾ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿ "ਗੋਡੇ ਬਕਟੀ ਕਛ ਨ ਪਹਿਰੈ ਜੋ ਪਹਿਰੈ ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆਂ" ਇਹ ਐਮਿਤ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਮਾ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਵੈਸੇ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਪੰਜਾਮਾ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੂੜੀ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨਗੀ ਨੂੰ ਝੁਕ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੂੜਤ ਪੰਜਾਮਾ ਚੂੜੀਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਲੁਸੌਸਕ੍ਰਿਤਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਹੈ। "ਫੋਕਲੀਆਂ ਚੂੜਤੀ" ਦੀ ਨਕਲ ਹੀ ਔਲ ਦਾ ਬੁਸ਼ਰਟ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏਕੇ ਮੇਰਾ ਏਹ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ 'ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ' ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। "ਭਾਈ ਇਹ ਸੋਚੀ ਛੋਜੀ ਹੈ ਤੁਮਾਰੇ ਪਾਸ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਰ ਸਾਨੂੰ ਵੇ ਦੇਵੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਏਸ ਸੰਝੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਨਿਤ ਦੇਖਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਰਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਵੀ ਆਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਓਥੇ ਜਾਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣੀ, ਉਤਾਰ ਲੈਣੀ। ਇਹ ਸੋਚੀ ਪੁਰਲਾਖ ਸਰ ਬਾਲੀ ਪੋਥੀ ਤੇ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਮੈਂ ਦੇਖ ਲੈਣਾ।" (ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜ੍ਹ ਪੇਨਾ ੬੬)

ਜਿਸ ਸੋਚੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਪੁਰਲਾਖ ਸਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ 'ਵਡ ਤੀਰਥ' ਦੀ ਸਾਖੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਭਵਿਖਤ ਸਬੰਧੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ।

‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ’ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਨਿਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ (ਜੋ ਹੁੰਦੀ ਤਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਦੀ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਾ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸ ਮਲੇਫ਼ਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ) ਨਾਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ’ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਿਮਟੇ ਲਾਲ ਵੀ ਫੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਹ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ’ ਨਾਮ ਜਪਣ, ਰਹਿਤ ਰਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ‘ਜਹਾ ਕਹਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੁਵਾਲਾ ਨਿਸ਼ਾਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਕਦੀ ਫਿਰ ਛਾਣਕਾ ਯੱਜ ਤੇ ਇਹ ਟੋਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ‘ਜਪ’, ‘ਜਾਪ’ ਸਵੈਯੰਦੇ ਸੁਵਰਣ ਸੁਧ, ਆਦਿ। ‘ਚੋਪਈ’ ਤੇ ‘ਅਨੰਦ’ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਘੋਰੀਆਂ ਜਿਨੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ ਰਚੇ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੁਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਪਰ ਹਾਂ ਇਕ ਭਲ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਖੰਡਾ’ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ‘ਕਰਦ’ ਹੀ ਦੇਰੀ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਸਤਕ ‘ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ’ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਲੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਰਚਨਾ ਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਵਨ ਤੋਂ ੧੦ ਸਾਲ ਛਾਦ ਛਾਦ ੧੮੮੨ ਈ: ਸੰਨ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਲੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੰਤ ਸਨ। ਆਪ ਪੂਰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜੀ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਕਵੀ ਸ੍ਰੀ ਪੰਡਿਤ ਅਧਿਆਮ ਸਿੰਘ ਉਪਾਧਿਆ ਆਪਣਾ ਵਿਦਿਆ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

“ਮਧਕ ਭਾਗ ਕਰ ਜੁਧੇ ਕੇਸਨ ਖਤਕ ਜਨੇਊ ਪਾਏ। ਕਮਰ ਛਲਾਇ ਜੁਗਾਇਦ੍ਰਿਊ ਕਰ ਵਹਿਗੁਰੂ ਉਚਰਾਏ।

ਪਠਾਏ ਪਾਠ ਜਪਨੀ ਰ ਜਪਨੀ ਆਪ ਸਵੈਯਾ ਅਨੰਦ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਓ ਤਿਆਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰ

ਅਜਰ ਸਰਨ ਜਗ ਮਾਭਦ।”

(ਗੁਰਬਿਲਾਸ, ਬਾਬਾ ਲੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ੧੫੮)

ਬਾਬਾ ਜੀ ‘ਚੋਪਈ’ ਛਡ ਹੀ ਗਏ ਹਨ, ਚਾਰ ਝਾਟੀਆਂ ਉਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਨੰਦ ਸਾਰਾ ਕਿ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਆਦਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ। ‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜ੍ਹ’ ਦਾ ਲੇਖਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ -

“ਇਸ ਸਾਰੀ ਤਵਾਰੀਖੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜੰਮਤ ਸਰਾਰਾਂ ਸੈ ਪਚਵੰਜਾਹ ਵੀ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਮੇਕੇ, ਵਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋ ‘ਖੰਡੇ’ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ, ਉਹ ਸਰਬ ਲੋਹ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਵਿਚ ਸਰਿਨੁਜ ਨਦੀ ਦਾ ਸੁਚਾ ਜਲ ਤੇ ਪਤਾਸੇ ਪਾ ਕੇ, ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ‘ਜਪੁ’, ‘ਅਨੰਦ’ ਤੇ ‘ਚੋਪਈ’ (ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਸੈ ਰਭਾ, ਤੈਂ ਦੁਸਟ ਦੇਖ ਤੇ ਲੋਹ ਛਰਾਈ ਤੋਕ) ਛਰਬਾਟੀ ਰੂਪ ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਅਰੁ ਉਸ ਪੁਰ ਆਪਣੀ ਜਾਦੂ-ਅਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਇਕ-ਟੋਕ ਪਿਆਨ ਧਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।” (ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜ੍ਹ ਪੰਨਾ ੨੪ ਪੈਰਾ ੨)

ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਟੀਮਨਦਾਈ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨਾਂ ਝਾਟੀਆਂ ‘ਜਪੁ’ ‘ਅਨੰਦ’ ‘ਚੋਪਈ’ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਅੱਜ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਸੇ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ - “ਲੇਕਿਨ ਝਾਟਾਂ - ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ ਯਾ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਪਿਆਨ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ‘ਗੁਰਮਤਾ ਸੋਧਕੇ’, ‘ਜਪੁ’ ਤੇ ‘ਸਵੈਯੇ ੧੦’ (ਸੁਰਵਰਣ ਸੁਧ ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ) ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ‘ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ’ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਤੂੰ ਕਿ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਰਲਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਂ ਵੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਪੰਜ ਝਾਟੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਭੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਠਹਿਰਿਆ।”

(ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜ੍ਹ ਪੰਨਾ ੨੪ ਪੈਰਾ ੨)

ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿਖ ਹਿਸਟਰੀ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ, ਤੇ 'ਸਿਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ' ਐਮਿਤਸਰ ਦੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਹਨ ਤੇ ਇਸ 'ਪਤ੍ਰ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਅਮੋਲ' ਹਨ। ਸਿਖ ਹਿਸਟਰੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਐਮਿਤਸਰ ਦੇ ਸਕੱਤ੍ਰ ਡਾਕਟਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਵਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਮਿਤ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਕੁਰਮਤਾ ਸੋਧਕੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ 'ਮੰਤ੍ਰ' ਰੂਪ ਹੈ। 'ਮੰਤ੍ਰ' ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਘਟ ਕਰਨਾ 'ਮੰਤ੍ਰ' ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਰਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਅੱਜ ਤੀਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼੍ਹਬ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਮੁਢਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਹਿਦਾਂ ਇਹ ਅਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਮਿਤ ਪੰਜ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਰਮਤਾ ਸੋਧਕੇ ਮੁਢਲੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਦ ਹੋਰਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਲ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਪੇਂਡੂਮੀ ਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਏ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਹ 'ਕੁਰਮਤਾ' ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਿ ਕੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਹੱਕ ਬਜਾਨਸ਼ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਮਰਯਾਦਾ, ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਉਹ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇਰੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਸਰਬੋਪਰੀ ਹੈ, ਕੁਰਮਤਾ ਨਾਲ ਭਰਦੀਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ?

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੁਰਮਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਖੰਡੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੀ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਇਸਦਾ ਚਲਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਕੋਥਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਬਾਬੂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ :-

"ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਵੇਲ ਸਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸੁਭ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤਸਤ੍ਰ ਧਾਯਨ ਕਰਕੇ ਕਛਹਿਰੇ ਨਾਲ ਭੀਰਆਸਨ ਬੈਠਕੇ ਐਮਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ੧ ਜਪ ੨ ਜਾਪੁ ੩ ਸਵੇਯੇ (ਸਵਾਰਥ ਰੂਪ ਸਮੂਹ ਆਦਿ ੧੦) ੪ ਚੋਪਈ ੫ ਅਨੰਦ (ਪੰਜ ਪੋਤੀਆਂ ਮੁਚਲੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਅੰਤਰੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਗਾਏ ਤਸਤ੍ਰ ਸਲਾਏ ਪੰਜ ਕਰਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਐਮਿਤ ਛਕਾਟ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਤੀਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਲ ਨਿਰ ਵਿਵਾਦ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡੇ ਦਾ ਐਮਿਤ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸੰ: ੧੮੫੭ ਈ. ਸੰਮਤ ੧੯੧੪ ਦੇ ਸਮੇਂ ੧ ਵੈਸਾਖ ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਰਬ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਐਮਿਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਧੇ ਵਧਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ੩੨ ਸਵੇਯੇ ਤੇ ਚੋਪਈ ਪ੍ਰਵੇਂ ਆਦਿ ਏਕੋਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੇ ਰੋਣਾ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ੪੦ ਪੋਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਕੰਨ ਕੀ ਸਿਵਾਏ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਇਕ ਮਰਯਾਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੈ ਉਹ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੰਜ ਬੁਰਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਖੰਡੇ ਦੇ ਐਮਿਤ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਐਮਿਤ ਛਕਾਟ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾ ਸੰਚਾਲਕ ਹਨ।

ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕੁਵਰਤੀ

ਬੁੱਝਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲ

ਮਾਰਚ 1849 ਈ: ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਊ ਘਾਤ ਦੀ ਇਜਾਜਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਘਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੁੱਝਤਖਾਨਾ ਖੋਲਿਆ। ਜਿਥੇ ਕਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਭੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਥੋਟੀਆਂ ਪਵਿਤਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਰਕਰਮ ਤੇ ਸਚੇਦਰ ਵਿਚ ਡਿਗਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਸਮਝਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਝੰਕ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ, ਉਹ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਜਿਸ ਕੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਰਾਜਕਿਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗਊ ਦੀ ਠੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦਸ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਫੇਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਬੁੱਝਤਖਾਨੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ 12-13 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਗਏ। ਪਰ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਫੇਰ 14-15 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਘੇਰੇ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਵਧ ਕੇ ਫਾਟਕ ਖੋਲਿਆ। ਪਾਸਤੂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਥੋਟੀਆਂ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਚੰਸੇ ਵੱਢ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਹਿੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਦੰਤਨ ਦਾ ਖਤਾਕ ਲੁਟ ਕੇ ਚੁੱਚਤ ਜਾਣ ਪਏ। ਬੁੱਝਤਾਂ ਹੋਰ ਜੇ ਆਇਆਂ ਨੇ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਪੀਰਾ, ਜਿਊਟਾ, ਬਾਦੀ ਅਤੇ ਅਮੀ ਚਾਰ ਬੁੱਝਤ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਡਿੱਠ ਫਾਫੀ ਜਖਮੀ ਹੋਏ। ਸਿੰਘ ਬਾਗਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧੇ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿਚ ਫੰਡ, ਆਪ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਲਾਧ ਰੰਗੇ ਬਸਤਰ ਢੱਲਦੇ ਅੱਡ-ਅੱਡੇ ਰਾਹਾਂ ਵਲ ਪੈ ਗਏ।

ਬੁੱਝਤਖਾਨੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੇਨੇ ਪੁੰਮਨੇ ਅਫਸਰ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਟੇ ਨੂੰ ਕਰੀਮ ਭਖਸ਼ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਜੁਰਮ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਅਖੀਰ 12 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਝਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ।

ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਇਕੋਟ ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਿੰਘਾਂ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 5 ਅਗਸਤ 1871 ਈ: ਨੂੰ ਚਾਇਕੋਟ ਬੁੱਝਤਖਾਨੇ ਦੇ ਥੱਲ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਕੱਢ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹੀ 28 ਜੁਲਾਈ 1871 ਈ: ਨੂੰ ਸੁਭਾ ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਈਵਾਲਾ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅੰਤ 26 ਨਵੰਬਰ 1871 ਈ: ਨੂੰ ਸੁਭਾ ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸੁਭਾ ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ, ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਬਿਲਿਆ ਮੂੰਹ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ, ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇਤਾ ਹੈ। ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਜੱਟੀ ਦੀ ਕੁਖ ਨੂੰ ਛੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਇਸ ਸੇਸਾਬ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗੇ.....। ਨਵੇਂ ਚੋਲੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਤਲਵਾਰ ਫੜਾਂਗੇ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਾਂਗੇ।" ਮਘੇਰੇ ਕੋਟਲੇ ਵਾਲੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਲ 80 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। 4 ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਅਤੇ 8 ਲੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚ 65 ਸਿੰਘ ਤੋਖਾਂ ਨਾਲ ਉਤਾਰੇ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ :-

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬੀਹਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਘੱਲੇ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੇ ਭੇਗਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਹੁਣ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਤ ਕਰਨ ਕਹਿਕੇ ਆਗਿਆ ਲਈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਸੱਤ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ।

ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਲਗੂ ਰੋਕੇ ਬਸਤਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਪਰੰਤ ਬੀਹਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਰਲੀ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਭਾਟੜਾ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ, ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਵਾ 302 ਅਧੀਨ ਚਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ, ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ ਅਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਦਵਾ 109 ਤੇ 302 ਲਾਈ ਗਈ। ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਚੰਡਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਗਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰੋਤੋਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮੇਜਰ ਰਬਲਿਊ, ਡੇਵਿਸ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। 29 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ 1871 ਈ: ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਮੁਸੱਦਾ ਸਿੰਘ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਭਾਟੜਾ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਅਤੇ ਬੀਹਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ, ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਟੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੰਡਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਗਵਨ ਸਿੰਘ ਤਰੋਤੋਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮਿਸਲ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਕੈਪਟਨ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਜਸਟਿਸ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਆਰ. ਜਿੰਡਲ ਨੇ ਫਿਰ 11 ਸਤੰਬਰ 1871 ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ।

15 ਸਤੰਬਰ 1871 ਈ: ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਆਹਿਸ਼ ਪੁੱਛੀ ਗਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੋਸਾ ਰੋਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਬੂ ਦੀ ਭੰਦੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਲਾਦ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੋਸਾ ਕਲ ਵਿਚ ਪਾਵਾਂਗੇ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਿਮੇਵਰ ਸਾਹਿਬ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

15 ਸਤੰਬਰ 1871 ਈ: ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਰਾਮ ਬਾਬ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਵੱਡੇ ਬੋਹੜ ਨਾਲ ਇਹ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਰੋਸਮੀ ਰੋਸੇ ਕਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਝੂਟ ਗਏ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਮਝਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪੋਤ ਕੇ ਲਕੜਾ ਵਾਲੇ ਇਕ ਛੱਤੇ ਉੱਤੇ ਲੰਦ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ ਸੀ। ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਦੇਹਾਵਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੱਢੇ, ਉੱਤੇ ਆਈਆਂ ਲਕੜਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਈ: ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਏਰਸਾਈਕ ਨੇ ਲੈਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਬੋਲੀ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ ਲਾਹੌਰ ਸਰਕਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ। ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੋਗੂਨ ਵਿਖੇ ਜਲਾ ਵਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਘੱਲੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਸੋ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਾਪ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਹ ਸੋਧ ਕੇ ਨਾਮ ਬਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਹਵਨ ਕੀਤਾ। ਤੇ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੀਵ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ

[ਸੁਯ ਪੁਰਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ]

ਆਖਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੰਖਾ ਤਾਰੇ ਨੇਸਤੇ ਨਸੂਟ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਟਿਕੇ ਹਨ । ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਖਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਛੰਦੇ ਆਏ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਵਾਂਗ ਚਲਦੇ ਬਣੇ । ਪਰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਛਟਕਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੇਲੜੀ ਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਛਾ ਕੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਬਾਬਤ ਕਵੀ ਇਕਬਾਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :-

ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਅਹਿਲੇ ਏਮਾਂ, ਜਿਸਲੇ ਖੁਗਲੀਦ ਜੀਤੇ ਹੈਂ ।

ਉਧਰ ਝੂਥੇ ਇਧਰ ਨਿਕਲੇ, ਇਧਰ ਝੂਥੇ ਉਧਰ ਨਿਕਲੇ ॥

ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਾਪ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਡਰਦੀ ਹੁਪ ਧਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਭਗਵਾਨ ! ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਟ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਗੁਰੂ ਹੁਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸੋਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਬੁਕਨਵੀਨ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ :-

ਮੈਂ ਵੈਰ ਕਰੂੰਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਸੈ ਵਿਚਿ ਪੰਜਾਬ

ਪੇਸ਼ ਖਾਲਸਾ ਖੇਡੀ ਮੇਰੀ, ਕਹਰੇ ਸੰਭਾਲਟ ਮੇਂ ਹਿਸ ਭੇਰੀ

ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖੀ ਹੁਪ ਖੇਡੀ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਮੈਂ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗਾ । ਬਾਅਦਾਂ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੰਮਤ 1872 ਭਿਕਮੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਈਆਂ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਭਾਵਾ ਜੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੁੱਜਕ ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਟੀਸਵਰ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸਿਆਣਪ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ । ਆਪ ਕਈ ਭਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਕੌਰਕ ਕਰਦੇ ਜਵਾਨ ਹੋਏ । 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਕੇਵਰ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਨੀ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸਦੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

ਬਡੇ ਬਾਇ, ਜਾਇ ਕੈ ਨਾਹੋਰ, ਪਲਟਨ ਮਾਹਿ ਠਾਨ ਲਈ ਨੌਕਰੀ, ਪਛਾਨ ਕੈ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਹੈ,

ਬਾਟੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਵੈ ਹੈ, ਭਜਨ ਕਰੈ ਹੈ ਚੈਰੈ ਚਹਿਲੇ ਇਕੱਤ, ਏ ਹੈ ਅਜਿਜੇ ਕੈ ਬਿਤ ਹੈ ।

ਫੌਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ, ਬਾਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਦੇ । ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਇਸ ਫੌਜ ਦਾ ਨਾਂ 'ਭਗਤਾਂ ਵਾਲੀ ਫੌਜ' ਪੈ ਗਿਆ ।

ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਅਠਾਨਵੇਂ ਮੇਂ ਪਲਟਨ

ਕਈ ਕੀ ਸੌ ਹਜ਼ਰੇਂ ਮੇਂ, ਰਾਜ ਕਾਜ ਹਿਤ ਹੈ ।

ਸੰਮਤ 1898 ਵਿਚ ਭਗਤਾਂ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੈਣ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਨੂੰ ਗਈ ਸੀ । ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸੁਣੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਚਲੇ ਕਏ । ਅੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਕਥਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ -

ਠਾਕੁਰ ਹੁਮ ਸਰਦਾਰੀ ਆਇਆ

ਉਤਰਿ ਕਟਿਓ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਝਾ ਜਬ ਤੇ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਈਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਦੁਆਦਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦਿ ਜੇ ਸਭਹਨ ਕੇ ਸਿਰਮੋਰ

ਸਕਤਿ ਅੰਤਰੀ ਆਇ ਹੈ ਆਦਿ ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਯੋਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 5 ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਇਕ ਲਾਚੀਅਲ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਫੁਰਕੰਦੀ ਸੌਂਪੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1857 ਈ: ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਬੇਤੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਫੈਲਏ ਜਸ ਭਾਰੀ, ਸਿਖ ਬੀਟੇ ਤਾਹਿ ਕੇ ਅਪਾਰੀ,

ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਭਿਰਧਾਇਓ, ਨਾਮ ਰਸ ਪਾਗਿਓ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਸਾਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਬਦਇਖਲਾਕੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਨ : ਕੁਤੀਆਂ ਮਾਰਨਾ, ਕੁਤੀਆਂ ਵੇਚਣਾ, ਬੰਟਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਲ ਵਿਆਹ, ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਨਾਹੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇੜ ਸਮਝ ਕੇ ਸੰਮੀਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਸੋਢੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੁਤੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਆਹ ਪੈਸੇ ਨੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖੰਗਹੀਟ ਜਾਂ ਭੁੱਢੇ ਲਾਲ ਫਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਸੋਢੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੜਕੀ ਵੇ ਗ੍ਰਿਸਤਰ ਧਰਮ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ, ਭੋਲ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਨੰਦ ਮਹਿਕਾਵਾ ਤੋਰੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰੀਬ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਬੇੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦੀ ਵਾ ਅੰਤਰੂਡ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਸੋਢੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕੀ ਲਹਿਰ ਡੇਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ-ਮਿਲਕਾਰਤਨ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਵੈਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਐਡਰੋਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਬੁੱਢਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਭੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰੌਸਿਆਂ ਤੇ ਝੂਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਰਾਇਕੋਟ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਖੇ ਵੀ ਭੜ੍ਹੀ ਕਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਟਰਿਗਟ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਉਣ ਦਾ ਜੁਰਮ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਯੋਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤੀਕ ਵਿਚ ਯੋਧੇ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇਣ। ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਸੇ ਕਦੀ ਦੀ ਕਲਮ ਠੀਕ ਹੀ ਉਕਦੀ ਹੈ ਕਿ :-

ਵਿਛਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਵਿਛਤੋਂ ਜਾਨਣ, ਕੀ ਜਾਨਣ ਲੋਕ ਗਵਾਰੀ

ਵਿਛਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਰਜਾ ਦਸਰਬ ਜਾਣੇ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ

ਵਿਛਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਕੋਪੀਆਂ ਜਾਨਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਛਤਿਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ

ਵਿਛਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਕੁਰੇ ਜਾਨਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਛਤਿਆਂ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ।

ਚਮਿੰਦਰ ਕੌਰ

17ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ

- ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਸ਼
- ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰੀ ਮੌਕਾ
- ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ
- ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਭਾਸ਼ਣ
- ਫੁਰਮਤ ਅਤੇ ਫੁਰ ਇੰਟਿਹਾਸ ਸਿਖਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਸਰੂਪ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਪੰਥ ਉੱਚਾ ਥਕਣ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ 17ਵਾਂ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸੰਮੇਲਨ ਸ੍ਰੀ ਭੋਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਪੇ ਭੂਮੀ ਉੱਤੇ 11 ਜੇਠ 20੫੪ ਖੁਰਾਬਕ ੨੫ ਮਈ ੧੯੯੭ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਜੋ ੧੭ ਜੇਠ (੨੮ ਮਈ) ਭੰਕ ਚੋਲਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਬਣੀ ਬਾਬਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਆਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਕੇਸ਼ਿਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਘਰ ਅਤੇ ਭੰਭੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤ, ਦਾਨੀ ਸੁਰਮਾ ਜੋ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਭੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਰਮ :- ਰਤਕੇ 2 ਵਜੇ ਜਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਗਭਗ 3½ ਵਜੇ ਤੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਹ ਦੇ ਬੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਮਾਸਟਰ ਵਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਠ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਜਲਪਾਟੀ ਤੋਂ ਬਾਦ 8 ਵਜੇ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਰਾ 12.30 ਤੋਂ 1.30 ਵਜੇ ਭੰਕ ਸੰਤ ਜਲਪਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ 1.30 ਤੋਂ 2.30 ਵਜੇ ਭੰਕ ਅਤੇ 2.30 ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਭੰਕ ਕੀਰਤਨ।

ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ :- ਦੁਪਹਿਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭਾਪ ਸਿੰਘ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੈਕਾਰਿਆ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਗੂੰਜ ਉੱਠਿਆ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ) ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਬੈਸ ਭੋਟ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀਆਂ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਕੁਨਾਈਆਂ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਭੋਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸੰਜੀਤਕ ਗੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਇਕ ਭੈਲੀਯੋਗ ਨੂੰ ਚੈਲ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੌਰਾਨ ਭੈਲੀਯੋਗ ਨੂੰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੈਲ ਨੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 17 ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਖੁਰਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ ਤੀਜਾ ਕੁਮਰਾਰ ਸਬਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬੀਬੀਆਂ :-

ਨਿਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ : (ਜੁਨੀਅਰ)

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ	ਕੁਰਪੁਤਿ ਕੌਰ	(ਦਿੱਲੀ)
ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ	ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ	(ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	(ਲੁਧਿਆਣਾ)
	(ਸੀਨੀਅਰ)	
ਪਹਿਲਾ	ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	(ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਦੂਸਰਾ	ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤਿਕ ਕੌਰ	(ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਤੀਸਰਾ	ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ	(ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਅਰਦਾਸ, ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਮੁਕਾਬਲਾ
(5-10 ਸਾਲ ਰੇਂਜ)

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ

ਪਹਿਲਾ	ਲਾਮੀਰ ਕੋਰ	(ਦਿਲੀ)
ਦੂਸਰਾ	ਪੁਨੀਤ ਕੋਰ	(ਮੁੰਬਈ)
ਤੀਸਰਾ	ਚਤਨ ਕੋਰ	(ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ)
ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ	ਜੀਵਨ ਕੋਰ	(ਫਰਵਾਹਾ)

ਅਰਦਾਸ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਪਹਿਲਾ	ਦਲਜੀਤ ਕੋਰ	(ਸੰਤ ਨਗਰ)
ਦੂਸਰਾ	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ	(ਮੰਡੀ)
ਤੀਸਰਾ	ਲਾਮੀਰ ਕੋਰ	(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ	ਅਮਰਦੀਪ ਕੋਰ	(ਐਲਟਾਵਾਦ)

ਰਹਿਤਨਾਮਾ

ਪਹਿਲਾ	ਧਨਵੰਤ ਕੋਰ	ਐਲਟਾਵਾਦ
ਦੂਸਰਾ	ਰਹਿਦਰ ਕੋਰ	ਐਲਟਾਵਾਦ
ਤੀਸਰਾ	ਜੀਵਨ ਕੋਰ	ਫਰਵਾਹਾ
ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ	ਦਲਜੀਤ ਕੋਰ	ਸੰਤ ਨਗਰ
	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਜੀਵਨ ਮੁਕਾਬਲਾ (ਦੁਨੀਆਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੋਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
ਦੂਸਰਾ	ਅਮਰਦੀਪ ਕੋਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਤੀਸਰਾ	ਚਤਨ ਕੋਰ	ਦਿਲੀ

(ਸੰਨੀਆਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਲਾਮੀਰ ਕੋਰ	ਦਿਲੀ
ਦੂਸਰਾ	ਰੁਦਰਚਨ ਕੋਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ
ਤੀਸਰਾ	ਰਹਿਦਰ ਕੋਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ

ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ (ਸੰਨੀਆਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ	ਬੀੜ
ਦੂਸਰਾ	ਰਹਿਦਰ ਕੋਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
	ਚਤਨ ਕੋਰ	ਮੰਡੀ
ਤੀਸਰਾ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੋਰ	ਸੰਤ ਨਗਰ
ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉ	ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੋਰ	ਦਿਲੀ
	ਸਰਵੰਤ ਕੋਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
	ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੋਰ	ਫਰਵਾਹਾ

ਭਾਬਟ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ (ਜੁਨੀਅਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਕੁਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
	ਹਰਬੀਰਤ ਕੌਰ	ਦਿੱਲੀ
ਦੂਸਰਾ	ਸਦਾਤੀ	ਦਿੱਲੀ
	ਮੋਹਿਨੀ	ਦਿੱਲੀ
ਤੀਸਰਾ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
	ਕੁਰਮੀਤ ਕੌਰ	ਸਿਰਸਾ
ਚੌਥਾ ਵਧਾਉ	ਨਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
	ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ

ਕੁਟਿਬ ਜੁਨੀਅਰ

ਪਹਿਲਾ	ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ	ਬੀੜ
	ਬਟਨੀਤ ਕੌਰ	ਬੀੜ
ਦੂਸਰਾ	ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਸੰਤ ਨਗਰ
	ਲੁਖਬੀਰ ਕੌਰ	ਸੰਤ ਨਗਰ
ਤੀਸਰਾ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸੀਨੀਅਰ

ਪਹਿਲਾ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
	ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਦੂਸਰਾ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	ਮੋਢੀ
	ਕੁਲਦੇਵ ਕੌਰ	ਮੋਢੀ
ਤੀਸਰਾ	ਸਰਵੇਂਡ ਕੌਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
	ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ (ਜੁਨੀਅਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਕੁਲਦੇਵ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਦੂਸਰਾ	ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਤੀਸਰਾ	ਕੰਚਨ	ਰਾਜਪੁਰਾ
ਚੌਥਾ ਵਧਾਉ	ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
	ਕੁਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਮੋਢੀ (ਹਿਮਾਚਲ)

ਪੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ (ਸੀਨੀਅਰ)

ਪਹਿਲਾ	ਪਰਨਜੀਤ ਕੌਰ	ਦਿੱਲੀ
ਦੂਸਰਾ	ਦਵਿੰਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਤੀਸਰਾ	ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ

ਗੁਰੂ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਉਦਘਾਟਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਮੋਢੀ ਸਰਬੋਤਮ ਜਥਾ ਪ੍ਰਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

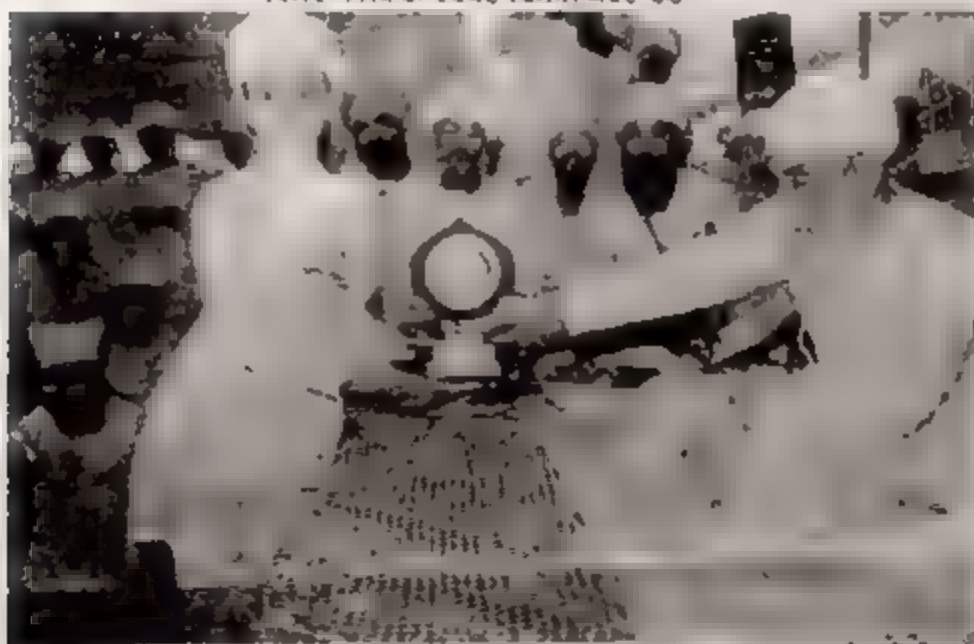
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੀਮਾ ਅਸੀਰਬਾਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਸੰਤ ਨਗਰ ਸਰਬੋਤਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਆਨ ਮਾਰਤੰਡ ਪੇਂਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ ਚਿਲੀਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਰਾਕਾ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਐਮਿਤਸਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਸੇਭਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਾ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਡੈਲੀਗੇਟ

ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਬੈਠ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲ ਜਥੇ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। (ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

ਕਾਕਾ ਅਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜਨਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਰਵੋਤਮ ਸੈਂਥਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸਰਵੋਤਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ (ਦਿਲੀ) ਦਾ ਜਥਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਗਲਜੀਤ ਸਿੰਘ)

ਸਰਵੋਤਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੰਡੀਕੜ੍ਹ ਦਾ ਜਥਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

1998 ਮੰਡੀ ਗੁਟਕਰ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥

ਸੰਸਾਰ ਮੰਡੀ ਮੁਦਰਨਗਰ

ਫੋਲੀਓਟ ਕੁਦਿਜ ਪੁਤੀਯੋਕਤਾ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਦੇ ਹੋਏ

ਕੁਟਕਰ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਏ ਫੋਲੀਓਟ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਬਲ ਕਟਦੇ ਹੋਏ । ਪਿਛੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਪੁਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ,
ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਯੋਲਨ ਥੋਲ ਕੇ ਕਟਦੇ ਹੋਏ ਪੁਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਖਾਣਾ ਖਜਾਨਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਪਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਡਿਅਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰੀਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਸਤ੍ਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪੁਸਤਕ ਬਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਬੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਸਤ ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ

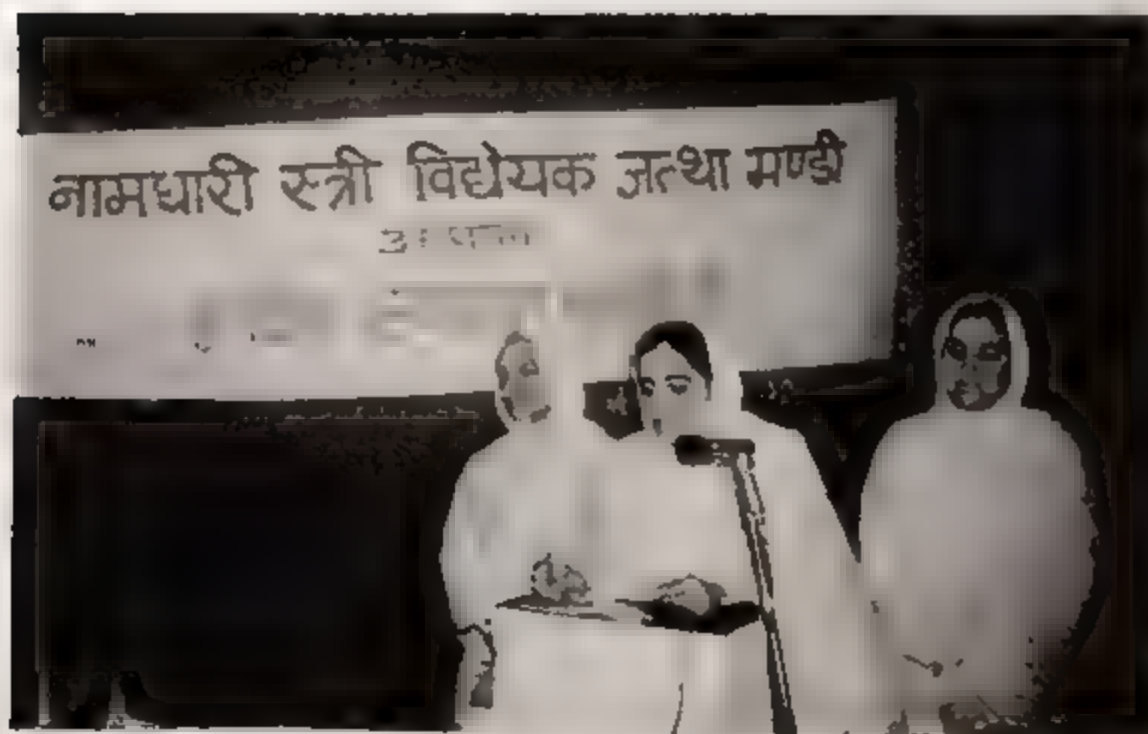
ਸੁਥਾ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ
ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਬੈਨ ਭੇਂਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸੰਮੇਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ,
ਜ: ਸਕੱਤਰ ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਖਜ਼ਾਨਦਾਰ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਵਰਸਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਲਗਰ ਦਾ ਜਥਾ ਸਰਬੋਤਮ ਜਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੋਰਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਖਾਣਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਬੀਬੀ ਸੂਬਾ ਜ਼ਰਿਫ਼ਤਰ ਕੌਰ ਜੀ ਖਰਲ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅਸੀਰਵਾਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

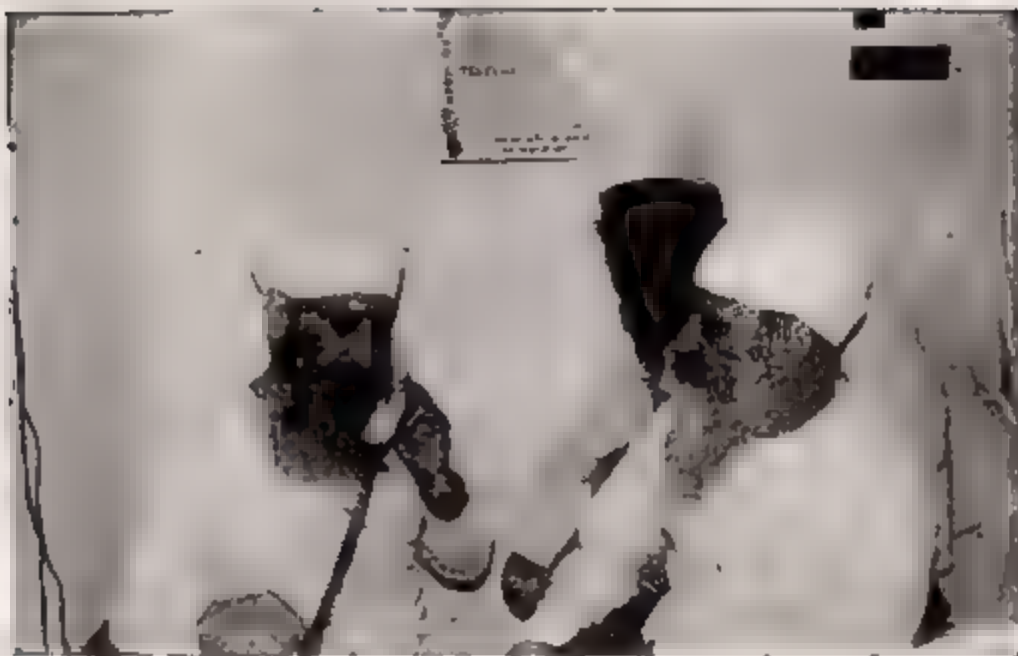
ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਫੈਲੀਫੇਟ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ ਫਗਵਾੜਾ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ ਮੋਮਿਤਸਰ

ਨਾਮਧਾਰੀ PCO STD ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਗਰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 9, ਲੁਧਿਆਣਾ । ਫੋਨ ਨੰ: 540728, 539514
Prop. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਜਲਧਰ

ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਓ

ਰੁਹਣੀਪ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਰੁਹਣੀਪ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਰੁਹਣੀਪ ਅੰਤਰਾਖਰੀ

ਜੁਨੀਅਰ

7 ਟੀਮ

ਸੀਨੀਅਰ

10 ਟੀਮ

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ

ਪਹਿਲਾ

ਹਰਦੀਪ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੂਸਰਾ

ਰਜਵੰਤ ਕੋਰ

ਖੋਲਟਾਬਾਦ

ਤੀਸਰਾ

ਸਤਨਾਮ ਕੋਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸਲਾਹ ਸਲਾਹਟ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਪਹਿਲਾ

ਦਿਲੀ ਦਾ ਜੰਗ

ਦੂਸਰਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਜੰਗ

ਤੀਸਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਜੰਗ

ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ

ਜੁਨੀਅਰ ਵੇਰਵੇ

ਪਹਿਲਾ

ਕ੍ਰਿਪਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਦੂਸਰਾ

ਕੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਤੀਸਰਾ

ਦਿਲਰਜ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਚੌਥਾ

ਹਰਮੋਹ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਪੰਜਵਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਸੀਨੀਅਰ ਵੇਰਵੇ

ਪਹਿਲਾ

ਹਰਦੀਪ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੂਸਰਾ

ਪਦਮਜੀਤ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਤੀਸਰਾ

ਹਰਮੋਹ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਚੌਥਾ

ਬਾਲਜੀਤ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਸੀਨੀਅਰ ਚੋਲਕੀ

ਪਹਿਲਾ

ਕੁਰਜੀਤ ਕੋਰ

ਮੋਡੀ

ਦੂਸਰਾ

ਰਮਣਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਤੀਸਰਾ

ਗਿਆਰਜੀਤ ਕੋਰ

ਮੋਡੀ

ਜੁਨੀਅਰ ਚੋਲਕੀ

ਪਹਿਲਾ

ਪਦਮਜੀਤ ਕੋਰ

ਮੋਡੀ

ਦੂਸਰਾ

ਕੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ

ਦਿਲੀ

ਤੀਸਰਾ

ਹਰਜੀਤ ਕੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਟੀ ਸਾਹਿਬ

ਚੌਥਾ

ਰਜਵੰਤ ਕੋਰ

ਮੋਡੀ

ਪੰਜਵਾਂ	ਜਗਬੀਰ ਕੌਰ	ਦਿਲੀ
	ਸੀਨੀਅਰ ਇਲਰੂਥ	
ਪਹਿਲਾ	ਯਜਨੀਤ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
	ਜੂਨੀਅਰ ਇਲਰੂਥ	
ਪਹਿਲਾ	ਕੁਲਦਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਦੂਸਰਾ	ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਤੀਸਰਾ	ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਚੌਥਾ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
	ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਰਥ	
ਪਹਿਲਾ	ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਦੂਸਰਾ	ਹਰਦਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ
ਤੀਸਰਾ	ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	ਮੋਰੇ
ਚੌਥਾ	ਕੁਰਦੀਪ ਕੌਰ	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਪੰਜਵਾਂ	ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ

ਬਿਹਤਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਜਥਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਜਥਾ

ਸਰਵੋਤਮ ਜਥਾ

(ਸੁਭਾ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮ ਕੌਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਜਥਾ

ਅਭਿਵਾਨ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਸੁਭਾ ਬੀਬੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਗੁਰਿਆਰਪੁਰ

ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ :-

17ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਲੇ ਸੰਮੇਲਨ ਲਈ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :-

12 ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ

29419 ਮਾਲਾ ਭਗੋਤੀ ਦੀਆਂ

10161 ਮਾਲਾ ਭਜਨ ਦੀਆਂ

5806 ਚੋਪਈ ਦੇ ਪਾਠ

506 ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਪਾਠ

302 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੀਤੀ ਦੇ ਪਾਠ

2460 ਸਪੁ (ਜੀ) ਦੇ ਪਾਠ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੇਵ ਕੌਰ ਪੁਰੀ ਉਸਤਾਦ ਨੌਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਟਾਈ ਸਲਾਹੀ ਦੀ ਜਾਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਖਾਈ । ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਬਨਾਉਣ ਵਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ (ਤਫਾ ਤਿਨ) ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀਲੀਲ ਬੀਬੀ ਕਈ ਸੌ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਵਿਆਂ ਦੇ ਮੌਖਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵੰਡੀ ਗਈ ।

ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਬੱਪਤੋ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਨਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾਉਣ ਵਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ।

ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ :-

ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਰਿਆਨੰਦ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਆਈ ਡਾਕਟਰ ਮਿਸ਼ਿਸ਼ ਓਮ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਸਹਿਤ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ, ਡਾਕਟਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਯੋਗਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਯੋਗਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ।

ਸਪੀਚ :-

ਸੋਮੇਲਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਣਜਾਣ, ਗਿਆਨ ਮਾਰਤੰਡ ਪੰਡਤ ਕੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰੋ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪ੍ਰੋ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਨੜਾ, ਪ੍ਰੋ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ।

ਸਨਮਾਨ ਤੋਹਫੇ :-

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ: ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪ੍ਰੋ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਨੜਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ।

ਸੇਖੋਂ ਵਰਧਨਾਂ ਨਈਂ ਆਏ :-

ਸੋਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਪ੍ਰਥਮ ਸਾਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਚੈਟੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਈਂ ਕੀਤੇ ਪਹੁੰਚੇ । ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਭੀਰੁਦਾਏ ਲੈਣੇ ਵਾਪਿਸ ਗਏ ।

ਸਮਾਪਤ ਸਮਾਵੇਸ਼ :-

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੇਠਾ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਸਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਇਲਮ ਦੇਣ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਇਸੇ ਹੀ ਰਾਤ ਰਹੁਡ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ 17 ਵੇਂ ਸੋਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਦਿਸਨੂੰ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ।

ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ :-

ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸ਼ਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਬੈਨੀਗੋਟਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਮਾਣੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ।

ਜੋ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਬਦ - ਨਵੇਂ ਅਰਥ

1.	ਭਾਲ	-	ਕਿਸੇ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਚੋਰੀਦਾਰ
2.	ਚਾਕ	-	ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਹਲਦਾਰ
3.	ਚਿਤਾ	-	ਭਾਰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦਤ ਦੀ ਦਵਾ ।
4.	ਕੁਝਰਸਤਾਨ	-	ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ।
5.	ਮੋਤ	-	ਕਿਸੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਰਾਹਦਾਰੀ ।
6.	ਕੋਲੇ ਦਾ ਫਿਲਕਾ	-	ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਲਾਲ ।
7.	ਚਾਹ	-	ਕਲਾਤੁਕ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
8.	ਸੋਸ	-	ਨੂੰਹ ਪਿਛੇ ਫੜਿਆ ਕਿਸੇ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਜਲੂਸ
9.	ਭਗਤਾ	-	ਬਕੀਲ ਦਾ ਘਮਸੂ ਪੁੱਤਰ
10.	ਵਿਦਵਾਨ	-	ਅਕਲ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

“ਕਬੀਰਾ ਜਹਾ ਗਿਆਨ ਤਹ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਹਾ ਝੂਠ ਤਹ ਪਾਪ ॥
ਜਹਾ ਲੋਭੁ ਤਹ ਕਾਲ ਹੈ, ਜਹਾ ਖਿਮਾ ਤਹ ਆਪਿ ॥”

ਕੁਰਸਿਧੀ ਮਾਰਗ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚੰਡਾਹ ਹੈ । ਗਿਆਨ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :-

ਗਿਆਨ ਗਿਆਨ ਸਤ ਕੁਹ ਤੇ ਹੋਈ ॥

ਸਾਧ ਸੰਕਤ ਜੀ -

ਕੁਹ ਬਿਨ ਗਿਆਨ ਨ ਹੋਇ ॥

ਇਹ ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ - ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਖੋਜ - ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ ? ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭੁਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਹਿ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ - ਫੁੱਟੇ ਤੇ ਏਕ ਭਾਇਉ ਭਾਵ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਹਾਂ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਚੰਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵਾਂਗ ਬਹਿ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ -

‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਹਮ ਰਾਮ ਕੀ ਐਸ਼’

ਭੇ ਅੰਸ ਤਾਂ ਉਸ ਪੂਰਨ ਦੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿ ਅੰਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਪੂਰਨ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਸਮਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਅੰਸ ਹੀ ਪੂਰਨ ਹੈ ; ਕਬੀਰ ਜੀ ਕੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਹੋਰਤੁ ਹੋਰਤੁ ਹੋ ਸਖੀ, ਰਹਿਆ ਕਬੀਰ ਹਿਰਾਇ ॥

ਝੁੰਦ ਸਮਾਨੀ ਸਮੁੰਦ ਮੇਂ, ਮੈਂ ਕਾਤਿ ਹੋਗੀ ਜਾਇ ॥

ਭਾਵ ਕਿ ਖੋਜਦੇ-ਖੋਜਦੇ ਕਬੀਰ ਆਪ ਹੀ ਖੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਝੁੰਦ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਖੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ.... ਤੇ ਇਹ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚੰਡਾਹ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਵਤਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਝੁੰਕ ਆਪ ਹੀ ਬਦਲਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕਦੇ ਤੇ ਇਹ ਉਚਾਰਿਆ ਕਿ -

ਹੋਰਤੁ ਹੋਰਤੁ ਹੋ ਸਖੀ, ਰਹਿਆ ਕਬੀਰ ਹਿਰਾਇ ॥

ਸਮੁੰਦ ਸਮਾਣਾ ਝੁੰਦ ਮਹਿ, ਮੈਂ ਕਾਤਿ ਹੋਗੀ ਜਾਇ ॥

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਰਜ ਆ ਕੇ ਸਮਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਵੇ ਦੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਕ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਕੁੱਤਾਂ ਭੁਪਿਆਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਹ ਹੈ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚੰਡਾਹ । ਜਦੋਂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿਯ ਉਸ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜੀ, ਤਾਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਬਹਿ ਉਠੇ -

. ਕਬੀਰ ਝੁੰ-ਝੁੰ ਕਰਤਾ ਹੈ ਹੁਆ, ਮੁਤ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੈ

ਜਬ ਆਪ ਪਰਕਾ ਮਿਟ ਗਿਆ, ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੁ ॥

ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾ-ਭਾ ਕੇ ਪਾ ਲਿਆ, ਮੀਰਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਚ-ਨੱਚ ਕੇ ਪਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਖਦੀ ਹਾਂ - ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਨਾਨਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾ ਉਠਿਆ । ਜਦੋਂ ਮੀਰਾ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਨੱਚ ਉਠੀ, ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਗਿਆਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ।

ਮੈਂ ਜਿਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਹੋ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ । ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈ ਲੱਖੇ ਵਾਂਗ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਭਾਈ ਡਿਖਾਈ ਜੀ ਵਾਂਗ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਸਮ ਕਰ ਜਾਵੇ, ਭਾਈ

ਘਨੱਟੀਆ ਜੀ ਵਾਂਗ 'ਨਾ ਕੇ ਵੈਰੀ ਨਾ ਹਿ ਥੋਕਾਰਾ', ਸਕਲ ਸਿੱਕਿ ਹਮ ਕੇ ਬਠਿ ਆਈ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਥੇ ਹੀ ਬਲ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ, ਚਰਖਤੀਆਂ ਤੇ ਚੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਖੋਪੜ ਨੁਹਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈ ਨਹੀਂ ਆਂਦਾ। ਤਾਂ ਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਫਿਰ ਜੋ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਧਰਮ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਹਿਉਂ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

“ਜਹਾ ਗਿਆਨ ਤਹ ਧਰਮ ਹੈ।”

ਪਾਪ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੁਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪਾਪ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ “ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਉਸਦੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਗਿਆ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਕਰੀ ਜਾਣਾ” ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਪ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਤੁਠ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵੇਦਾਂ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਵਾਂਗ ਵੰਟ ਕੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਪਵੇ, ਉਸ ਤੁੱਕ ਦਾ ਉਚਰਨ ਕਰਨਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਗਲਤੀ ਬਾਰੇ ਚਤਾ ਰਹ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਉਨ੍ਹੇ ਸਾਹ ਆਖਦਾ ਹੈ -

ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤੇ ਭਾਬਤ ਮੋਚਦਾ ਏ,
ਤੁਠ ਆਖਾਂ ਤੇ ਚੁਠ ਨਾ ਬਰਦਾ ਏ।
ਦਿਲ ਦੇਹਾਂ ਕੱਲਾਂ ਤੋਂ ਮੋਚਦਾ ਏ,
ਸੱਚ-ਸੱਚ ਭੈ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੀ ਏ।
ਮੂੰਹ ਆਈ ਭਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਠ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

“ਜਹ ਤੁਠ ਤਹਿ ਪਾਪ”

ਲੋਭ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਫਿਸਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਖੀ ਹੈ ਧਨ ਛਮਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ - ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਿਦਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਕਮਾ ਕੇ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਹੀ ਭਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਭ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਹਾਇ ਪੈਸਾ-ਹਾਇ ਪੈਸਾ ਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬਸਲ ਕਰ ਵੇਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਲ ਕਦੇ ਮੁੜੇਗਾ। ਪੁੰਝ ਸਿਮਰਨ ਬੀਤਾ ਹੀ ਨਾ ਚੁੱਕ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਮਾਇਆ ਕਾਰਨਿ ਧਾਵਹੀ ਮੁਕਖ ਲੋਕ ਅਜਾਨ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਚਿਰਕਾ ਜਨਮ ਸਿਰਾਨ ॥

ਸੋ ਕਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਮੰਡਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਮਰ ਖਤਮ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਲ ਨੇ ਆ ਦਬਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਲੋਭ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ -

1. ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੋਭ - ਕਾਬੂ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।
2. ਰਾਜ ਚੋਕਟ ਦਾ ਲੋਭ - ਦਰਖੋਸ਼ ਨੂੰ ਨੈ ਫੈਰਾ।
3. ਇਸਤ੍ਰੀ ਲੋਭ ਨੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਟਿਆ।
4. ਹਉਮੈ ਦੇ ਲੋਭ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦਾ ਘੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ ਭੋਕਨ ਦੇ ਲੋਭ ਨੇ ਹੀ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਿਰਾਇਆ।

ਸੋ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਲੋਭ ਤਾਂ ਮਿਰਤੂ ਲੋਕ ਦਾ ਦਵਾਰ ਖਟ-ਖਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ -
ਜਹ ਲੋਭੁ ਤਹ ਕਾਲ ਹੈ

ਫਿਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਤਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਇਸ ਕਾਲ ਦਾ

ਦੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਰੇ-ਜ਼ਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਹਰੀ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

“ਸਭ ਕੋਥਿਓਂ ਹੈ, ਸਭ ਕੋਥਿਓਂ ਹੈ, ਕੋਥਿਓਂ ਬਿਨੁ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ॥”

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦਿਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਧਰਮ ਦੇ ਹੀ ਖਰੇਗਾ - ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੇਰ-ਵਿਰੋਧ, ਕਿਤ੍ਰੋਂ-ਪਰੋਤ੍ਰ, ਝੂਠ-ਜੂਠ, ਨਿੰਦਾ-ਭੁਗਲੀ ਚੋਕੀ ਠੱਗੀ - ਸਭ ਹਰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾ ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਸੰਤੋਖ, ਸਚਾਈ, ਹਮਦਰਦੀ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਭੂ-ਗੁਣ ਘਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ । ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਗਾ, ਭੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, “ਭੁੱਸਾ ਮਨੁ ਨ ਹੋਵਾਏ ॥” ਵਾਲੀ ਦਬਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ, ਦਿਆਲਤਾ ਹੀ ਉਪਜੇਗੀ, ਖਿਆ ਤੇ ਸਿਰਫ ਖਿਆ ਹੀ ਉਪਜੇਗੀ । ਤੇ ਫਿਰ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ ਉਥੇ ਉਸੇ ਦਾ ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਬਸ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਤਾਂ ਤੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕੰਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ -

“ਜਹਾਂ ਖਿਆ ਤਹਿ ਆਪਿ ॥” ਜੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿਥੇ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਧਰਮ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਝੂਠ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਭੁਨਿਆਦ ਆਪ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਥੇ ਲੋਭ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਭਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ।

ਜੇ ਕੰਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੁਗਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ -

ਕੰਬੀਰ ਜਹਾਂ ਗਿਆਨ ਤਹ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਹਾ ਝੂਠ ਤਹ ਆਪ ॥

ਜਹਾ ਲੋਭ ਤਹ ਭਾਲ ਹੈ, ਜਹਾ ਖਿਆ ਤਹ ਆਪ ॥

ਹਰਚਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੰਡੀ (ਪੰਡੋਹ)

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਜਿੰਮੁ ਸੀ ਜਾਣਿ ॥

ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ

1. ਝੂਠੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪੁਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਸੀ ?
2. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੇਸਟ ਤੇ ਕੌਣ ਚੜਿਆ ?
3. ਝੂਠੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਕੌਣ ਸੀ ?
4. ਪੁਲਾੜ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦਸੋ ?
5. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਟੈਸਟ-ਟਿਊਬ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ ?
6. ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕੌਣ ਸੀ ?
7. ਪੂਰੀ ਝੂਠੀਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਯਾਤਰੀ ਕੌਣ ਸੀ ?
8. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੌਣ ਸੀ ?
9. ਝੂਠੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ ?
10. ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਪਸ਼ੂ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ?
11. ਔਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੇਸਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਦਸੋ ?

ਉੱਤਰ :

- (1) ਸ੍ਰੀ ਮਾਓ ਝੰਡਾਰਨਾਇਕੋ (ਸ਼੍ਰੀ ਲੰਕਾ) (2) ਤੇਸਤਿਕ ਅਤੇ ਐਡਮੰਡ ਹਿਲੇਰੀ । (3) ਯੂਰੀ ਗੈਗਾਰਿਨ (4) ਵਲੈਨਟੀਨਾ ਤਰਿਸਕੋਵਾ (ਰੂਸ)
(5) ਜੂਦੀਸਾਏ ਬਰਥਿਨ (6) ਮਾਰਕੋ ਪੋਲੋ (7) ਫਰਡੀਨੈਂਡ ਮੈਗਲਾਨ (8) ਮੇਰੀਟਾ ਐਸਟੀਲ (9) ਛਲਾਵਾ ਸਵੈਨ
(10) ਫ੍ਰੀਡੀ, ਨਾ ਲੰਕਾ (11) ਜਾਨੀ ਰਬਰੀ ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

ਔਰਤ - ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸਸਰ ਸੇਤੋਖ, ਨਿਮਲਤਾ, ਲਕੜੀ, ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਔਰਤ ਨੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਦੀ ਵਿਚਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਬੋਲਚਾਲ, ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਿਦਕ-ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਦਕ-ਭਰੋਸਾ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਬੇਸ਼ਕ ਸੁੰਦਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਹੀ ਸਿਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਹੀ ਝਾਕੀ ਭੂਟਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਔਰਤ ਵਿਚ ਸਿਦਕ ਦਾ ਭੂਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਹੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਵਿਧਵਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ - ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਦੁਧ-ਘਿਉ ਵੇਚਕੇ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਦੁਧ-ਘਿਉ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਕਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪੈਸੇ ਚੌਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਘਿਉ ਦੇ ਪੀਪੇ ਵੀ ਬਣੀ ਜਮਾਂ ਕਰ ਲਏ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਜਮ-ਸਿਦਕ ਭਰਪੂਰ ਭੂਟਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਲੋੜ ਕਿਸੇ ਹਿਸਤੀਦਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਰਾਮ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਘਿਉ ਗਵਾਬਟ ਦੇ ਰਖ ਗਈ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਏ ਜਦੋਂ ਮੰਡਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਬਟ ਸਾਥ ਮੁਕਰ ਗਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਘਿਉ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਇਹ ਘਿਉ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੋਤਿਆ ਹੈ। ਭਲਾਤਾ ਵਧਵਾ ਹੋਇਆ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਅਪੜਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਛਟੋਰਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਆਓ। ਸੰਜਮ, ਸਿਦਕ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਉਸੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੂੰਹ, ਹੱਥ-ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਣੀ ਵੀ ਬਚਾ ਕੇ ਲੈ ਆਈ - ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਥੋ ਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਕੋਥਲ ਮੂੰਹ ਹੀ ਧੋ ਕੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਧੋਣ ਲਈ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਵੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ। ਇਹ ਵੇਖ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਵ ਪਾ ਕੇ ਸਜਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਘਿਉ ਵਾਪਿਸ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦਿਤਾ। ਭੋਰਭ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਥ ਖੋਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਹੀ ਭਲ ਨਹੀਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਸਰਫਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀਤੀਆਂ, ਪੰਛੀ ਵੀ ਸਰਦੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਭਾਂ ਅਤੇ ਆਹਲਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਜਮ-ਸਿਦਕ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਕੋਰਲ ਆਪਣੇ ਕਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸੋਹਣੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਚਾਬਣਵ ਦੀ ਵੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ, ਸੰਜਮ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ। ਫਾਲਤੂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਚੰਗੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭੂਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੀ ਹੋਈ, ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਸਣੇ ਕੋਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਵਾਦੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਿਜਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

ਸੰਘਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਦਾਚਾਰਕ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾ ਕਿ ਚਾਪੂ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਨਾ ਜਿਆਦਾ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਢੰਢ ਨਾਲ ਪਹਿਨਣਾ। ਉਹ ਉਹ ਸੁਝਾ ਸਦਾ ਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਨ ਪਰਾਈ ਚੋਪੜੀ ਵੇਖਕੇ ਰਚਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ

ਕੋਲ ਦੇਰ ਸਾਰੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਸੁਟ-ਬੰਪਡੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਨਾ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ । ਪਰ ਸੰਯਮ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸੁਟ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਣ-ਹੰਢਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੰਤੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਵਿਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਭੀਥੀ ਕੋਲ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸੁਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ । ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੱਧ ਸੁਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ ਸੋ ਜੇਕਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੰਨੇਗੇ ਓਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨੰਗ-ਬੁਖਾ ਨਾ ਰਹੇ ।

ਸੰਯਮ-ਧਾਰੀ ਔਰਤ ਆਪ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾ ਵੇਰੀਆਂ - ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਵੀ ਸੰਯਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸੰਯਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਬਿਨਾ ਦੇਖੇ ਜਾਏ, ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਡਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਬੋਲ ਬੋਲਣਗੀਆਂ । ਖੁਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਮਾਝੇ ਬੋਲ ਬੋਲਿਆਂ-ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਟੰਟ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਕਨੀਫ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਸੰਯਮੀ ਔਰਤ ਸਦਾ ਨਾਪ ਤੋਲਕੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਲੋਭ ਮੋਹ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫੱਸ ਕੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਨਣ ਪ੍ਰਤੀ ਧਿਆਨ ਦੇਕੇ, ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਵੀ ਭੁਆ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਕਈ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਵਾਸ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਸੰਯਮ-ਸਿਦਕ ਭਰੇਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਹੰਕਾਰ ਵੀ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਢਕੂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ । ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨੂੰ ਭੰਬਲ ਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਹੰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆ ਲਿਆ, ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਓਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਲਵਾਸ ਦੁਆਇਆ । ਪੁੰਡਰ ਮੋਹ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ - ਭਰਤ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਕੋਲੋਂ ਤੋਂ ਨਕਰਤ ਕਰਨ ਲੋਕ ਪਿਆ ।

ਭੇ ਸੰਯਮੀ ਸਿਦਕੀ - ਭੇ-ਸਫ਼ਰੀ ਔਰਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ । ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਭੂਰਾ ਅਖਬਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਤੇ ਕਾਲ ਧੰਡਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਧਕੀ, ਸਿਦਕ-ਭਰੇਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆਂ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਵਧੀਆਂ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਸੁਖਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵਾ ਖੇਡਾ ਵੰਡਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਰਾਸਲ ਕਰ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪੁੱਜੇਕ ਸੁਧਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸਵਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਾਇ ॥

ਦੋਸਤੀ

1. ਮਿਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਆਖੀਰੀ ਭਰੀਥੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ।
2. ਮਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਡੋਹਵੇ ਦੇ ਕੇ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰੱਖੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਇਹ ਮਿਤਰਤਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡੋਹਵੇ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
3. ਸੱਚੇ ਮਿਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ।
4. ਦੋਸਤ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ।
5. ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਦੋਸਤ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਵਿੱਸਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਅੱਜ ਤੋਂ 37 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸਤੰਬਰ 1962 ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਫਤਹ-ਫਾਇਆ ਹੇਠ ਇਕ ਅਹਿਮ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਨਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਮਾਨਯ ਹੋਣ। ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਣ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਉਚੇ ਤੇ ਸਚੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੋ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਨਾਮ "ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ" ਹਫਤਾ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਵੱਖ ਸਹਿਰਾ ਤੋਂ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਮੇਟੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਨਿਰਪਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਭਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਲਾਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮਾਸਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇਆਵਾ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਸੰਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਗੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਤੋਂ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਜਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਇਕ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਅਦਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਲਾਖ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਭੁਟਾਂ ਦੇ ਮਾਨਯ ਪੂਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਆਵੇ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਧੇਜੇ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੰਗ ਨਾਲ ਮਨੋਕਾਮਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾਂ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਇਸ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੂਨ 1965 ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੀਯਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ :-

ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਏ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੂ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ~~ਜਾਗਰੂਕਤਾ~~, ਨਿਕਰੀ ਆਦਿ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਕਤ ਕੱਢਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਹੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ - ਕੁਇਜ਼ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਖਤੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ, ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸੰਕੀਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿਤ ਅੰਤਰਧਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਉਚਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਆਦਿ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਅਰਦਾਸ, ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਭਾਸ਼ਣ ਦੋਇਆ, ਹੋਰ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੇਲਟ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚਿਝਕਦਾ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟਾਇਮੇਂਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਅਜਿਹੇ ਬਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਕੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫੈਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿਹਾਨੀ ਦਿਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚ ਅੱਜ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਆਪਣੇ ਜਥੇ (ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ) ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਹਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਲਾਈ ਕਟਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਲਾਈ ਕਟਾਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛਾਇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਟ ਦੇ ਵਸਤਰ ਬਨਾਉਣੇ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਹਿਰਾਬਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਣਾ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਕ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਚੱਜਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਭਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਜੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਕਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਦੇ ਆਸਰਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਇਆ ਮਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ, ਪਰ ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਨੂੰ ਇਸ ਚੋਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਨੂੰ ਵੀ ਪਕੜ ਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਲੀ ਭੇਡ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਦੇਵਵਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਭਾ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਦੌੜਦਾ ਭੜਕਾਲ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਸੁਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਸੁਲੀ ਭੇਡ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਰਾਜੇ ਨੇ ਖਿਮ ਮੰਗੀ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖਿਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯਮ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੁਲੀ ਭੇਡ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਸੁਲੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਯਮਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਸੀਂ ਬਰਪਨ ਵਿਚ ਇਕ ਟਿਛੀ ਨੂੰ ਘਾਸ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਛੇਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਲੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਕੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅਰਿਆਨਵਸ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵਾਸੀ ਭੇਡ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਸੋ ਵਰਗ ਮੇਰੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਨੋਕ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਤੂੰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਨੋਕ ਦੇ ਦੁਖ ਭੋਗੇਗਾ। ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਂਡਵ ਦੇ ਇਸ ਸਰਾਪ ਕਾਰਨ ਯਮਰਾਜ ਨੇ ਵਿਦੂਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਜੋ ਸਾਲ ਆਧੁ ਭੋਗਕੇ ਯਮਲੋਕ ਵਿਚ ਆਕੇ ਯਮ ਬਣੇ।

ਕਰਮ ਦਾ ਔਣਾ-ਬੁਰਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਬਰਪਨ ਵਿਚ ਕਲਤੀ ਨਾਲ ਟਿੱਤੀ ਨੂੰ ਘਾਹ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਛੇਦ ਕੇ ਦੁਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲੀ ਭੇਡ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦੁਖ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਕੇ ਆਪ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਭਿਮਨ ਵਸ ਆਦਮੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕੀ ਕਰ ਲਏਗਾ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਗੱਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਉਫਲ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਆ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅੱਜ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋ ਵਾਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਕ ਜਥਾ

ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜੋਧਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਵਾਰ ਸਰਵੋਤਮ ਜੋਧਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਜਰਾ ਕੁ ਫੇਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਕੀ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ (W/O ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਕੈਡਮੀ) ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ 1993 ਈ. ਤੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜੋਧੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਦਫ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀ ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਖੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਅਫ਼ਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੀ। ਉੱਡੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸੱਭ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਪਖੋਂ ਐਮ.ਏ., ਡੀ.ਐਫ਼.ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਸੁਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀ ਪਦਵੀ ਛੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਦਿਅਕ ਜੋਧੇ ਦਾ ਫ਼ੌਜ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ ਬੀਬੀ ਜੀ। ਆਪ ਜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਖਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ, ਕੁਵਿਜ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ, ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸਫ਼ਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਸਨ। ਦਿਨ-ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਛਾਤੀ ਲਾਭ ਝੋਕ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਭਾਸ਼ਣ ਨਿਖਦੇ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਨਿਖਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਮੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਫ਼ੌਜ ਅੱਗੇ ਨਿੱਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਤੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਦਿਅਕ ਜੋਧੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਿਨੇ ਮਾਰਦੇ ਕਦੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੋਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ (ਬੀਬੀ ਜੀ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ, ਕੁਵਿਜ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ, ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਹਰੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪ ਜੀ ਚੰਗੇ ਨਿਖਾਰੀ ਵੀ ਸਨ। 1993 ਈ. ਵਿਚ ਫੇਰਲੈਂਡ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਖੇ "ਗਲੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ ਆਖਾਰੀ ਝੁਰੀਆਹਿ" ਵਿਖੇ ਤੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਵੀ ਨਿਖਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਸ਼ਿਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਤਾਂ ਆਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਈਰਖਾ, ਦਵੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਭੋਲ ਨਿਹਿਆ ਤੇ ਚੁਗਲੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦਇਆ, ਪੀਰਜ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਟੀਮਸਪਾਈ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਆਪ ਵਿਚ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਨੋਂ ਲਤੀਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਠੰਦ ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਦਾਜ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਈ ਨਿਕਸ਼ਕ, ਥੱਪੜੇ ਆਦਿ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਏ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ ਸੋਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕਦਮ ਰਹੇ।

ਜੇਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਆਲਣਾ ਨੂੰ ਬਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਦੇ 32 ਕੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਜੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਆਪ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਚੰਗੀ ਪਤਨੀ, ਸੁਭਵਾਨ ਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਯੋਗ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਆਪ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਦੇਵੇ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੇਵਾ, ਸਾਦਗੀ, ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਸੰਜਮ ਦੇ ਆਪ ਕਾਇਮ ਸਨ ।

26 ਅਕਤੂਬਰ 1998 ਈ. ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਘਰਵਾਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚੁੱਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ । ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ (ਬਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ) ਨੇ ਵੀ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਉੱਚ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਤੇ ਛਾਏ ਹਨ ਤੇ ਐਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੁਕ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਹੈ -

“ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਚੋਰੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਸੋਭ ਨਹੀਂ ਬਿਨ ਭਰਤਾਰੇ ॥”

ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਿੱਖ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਐਮ.ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੋ - ਮਾਫ ਕਰੋ

1. ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰੀਵਾਚ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ।
2. ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੀ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦੁਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।
3. ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ । ਪਿਆਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਸੁਖ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।
4. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਪਨੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।
5. ਬਦਲਾ ਲੈਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨੀਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਮਾਫ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।
6. ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਫ ਕਰੋ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ।
7. ਹਮੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੋਸ ਸਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਮੇ ਸ਼ਸਤੀ ਦਵਾ ਹੈ । ਹਮਾ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਹੈ ।
8. ਸਫਲਤਾ ਉਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੀ ਫੁੱਲਾਂ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਹੀ ਫੁੱਲ ਦੇਖਾਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
9. ਜਿਸਨੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਉਹ ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।
10. ਪਿਛਲਾ ਦੁਖਤਾ ਰੋਣਾ ਕਾਇਰਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ । ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨਾ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ।
11. ਅੱਜ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੱਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
12. ਪਾਪ ਦਾ ਆਰੰਭ ਨਾਲਚ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
13. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
14. ਪੁਰੂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਤੇ ਸੰਤ ਬਰਾਬਰ ਹਨ । ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲੇਗਾ ।

ਬਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਕੇਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੇਣ

ਇਕ ਕਥਨ ਹੈ ਸਾਬਤ ਰੋਬ ਦੀ ਭੇਨੇ ਬੇਟੀਆਂ, ਵੀਰਿਆਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਹੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਕੇ ਵੀਰਵਰ ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਇਖਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਤਲ ਦੇ ਮਾਫਕ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੈਂ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਪਤਿਆ ਜਾ ਸੁਟਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਝਾਤ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਭੱਲ ਸਾਫ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ । ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਬਰ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਟਰੀ ਇਕ ਲੱਖ ਚੋਵੀਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਜਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀ ਹੋਏ ਨੇ । ਖੁਦਾ ਵੱਦ ਤਾਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਤਰ ਅਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਟੀਸਾ ਮਸੀਹ ਵੀ ਕੇਸਾਂਧਾਰੀ ਸੀ । ਫਿਲੀ-ਮੂਸੀ, ਸਾਧੂ-ਮਹਾਤਮਾਂ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀ ਹੋਇਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀ ਹੋਇਆਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਹ ਭੱਲ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀ ਰਹੇ ਉਹਾ ਚਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਆਹਲੀ ਬਕਰੀ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਔਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਜਾਦ ਰਿਹਾ । ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਫਿਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆਂ ਗਿਆ । ਕਈ ਪਠਾਨਾਂ ਦੇ, ਕਈ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ, ਕਈ ਐਂਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਟਕੋ-ਟਕੇ ਨੂੰ ਵਿਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ । ਆਪਣੀ ਅਣਖ, ਆਪਣੀ ਆਡਰ ਨੂੰ ਭਰਕਾਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਚਸਕਾਂ ਨਾਲਕ ਕੁਝ ਕੋਢਿਓਂ ਸਿਖ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੁਝ ਕੋਈ ਵੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਭੇਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਇਹ ਜੰਗ ਗੁਲਾਮ ਨਾ ਸਹਾਰਿਆ ਗਿਆ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਰਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁੱਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੰਗਾ ਦੇ ਭੁਜ਼ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਣੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜੋ ਇਕ ਵਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇਕ ਭੇਨੇ ਸਾ-ਸਾ ਲੱਖ ਵਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਦਿਤਾ । ਕੁਝ ਕੋਢਿਓਂ ਸਿਖ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਵੇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਬੀਤਾ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਭਾਬ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਰੋਮਾਈ ਡੇਅਰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ । ਸਲੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਂਗ ਦੇ ਰੋਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਟੇਗਾ । ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਭੁਰਮਾਇਆ "ਚਹਿਟੀ ਰਹੇ ਸੋਈ ਸਿਖ ਮੇਰਾ, ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਉਸਕਾ ਚੇਰਾ", ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਚਹਿਟੀ ਰਹੇ ਵਾਲੀ ਭੱਲ ਨੂੰ ਪੁਰਾਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਮੇਲਾ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਦਿਨ ਦੁਕਟੀ ਰਾਤ ਚੋਕਟੀ ਰੋਰੋਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮੁਝ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ । ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਵੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਰੂਣੇ ਵਰਗੇ ਜਰਨੈਲ ਨੇ ਛਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਦੀਆਂ ਟਿਟਾਂ ਨਾਲ ਟਿਟਾ ਖਤਕਾ ਦਿਤੀਆਂ ਦਿਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ । ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਕਾਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਬਣ ਬੈਠੇ । ਮਾਇਆ ਧਾਰੀਆਂ ਭਾਰੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ "ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅਤਿ ਭੱਲਾ ਬੋਲਾ, ਸਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਫੋਲ ਅਚੋਲ, ਹਰਿ ਜੁ ਹੱਕਾਰ ਨਾ ਭਾਵੈ, ਬੇਦ ਕੁਕ ਸੁਣਾਵੈ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਮਾਤੇ ਆ ਗਏ ਗੱਲ ਇਸ ਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਕਈ । ਐਂਡ ਦਿਨ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਦ ਅਖੁਟ ਮਾਤੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਲਾਲ ਦੀ ਪੇਡ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਮੰਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਮਛਰ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਭੰਡ ਹੋਵੇ । ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖੇਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਐਲਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ (ਜਾਨੀ ਕੇ ਐਂਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ) ਫਿਰ ਐਂਗਰੇਜ਼ਾਂ

ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਮਝਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਬੁਜ ਦਿਲੀ ਨੇ ਘਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਟੁੱਥਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਯੁਕ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਬਣਕੇ ਲਲਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿਰਾਵਟ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੋਸਾਂ ਨੂੰ ਕਟਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮੋਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਟਣਾ, ਤੰਬਾਕੂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਨਸ਼ਵਾਰ ਨੂੰ ਨੋਕ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਮਰੀਆਂ ਮਸ਼ਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਜਣਾ, ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਬੰਨਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਫਿਰਨਾ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਇਹਨਾਂ ਕੋਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਸੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ਼ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਸੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਜਿਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਖਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਬਿੱਲੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਰੂਵੇਂ ਨਾਲਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਇਹਨਾਂ ਕੋਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਲਾਫ਼ ਤਰਬੀਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ । ਵਪਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਆਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਗੰਬਰ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਅਸੂਲ' ਨੂੰ ਫੂਲਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜਾਵਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੰਧਿਆਂ ਵਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕੋਸਾਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੰਧਿਆਂ ਨੂੰ ਪੀਂਘ ਦਾ ਫੂਟਾ ਸਮਝਕੇ ਅਮਰ ਪਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ । ਮਲਿਕ ਬੰਟਲੇ ਵਿਚ ਡੋਪਾ ਬੰਨ੍ਹ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿੱਠਾਂ ਕਰਕੇ ਖਲੋਟ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਪਰ ਧੰਨ ਹਨ ਇਹ ਸੁਰਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਸਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਔਰ ਕਾਇਆ ਵਾਂਗੂੰ ਪਿੱਠ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਭਾਤੀ ਤੇ ਡੋਪਾ ਦੇ ਭੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਗੁੱਝ-ਗੁੱਝ ਹੋਕੇ ਉਡ ਗਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੋਵ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਜੇ । ਪਰ ਚਤਾ ਜਿੰਨੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਈਆਂ ਬੁਰਝਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਔਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਜਾਈਆਂ ਮਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲੋਂ ! ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੁਆਚਰੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਝਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਟਿਨਬਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਹੋਰ ਜੋਤਕੇ ਪੁਰ ਜੋਰ ਆਪਣੇ ਵਿਲਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਿਦਿਆਕ ਜਵੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਿਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਹੁਣ ਵਿਚ ਸਮਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਕੋਸਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਅਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜੋਤਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵੇਡਿਆ ਈਆਂ ਬੁਰਝਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਈਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੌਰਵ ਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਭਾਰ ਮਾਰੀਏ । ਕਿਵੇਂ ਭਾਈ ਮਲੀਦਾਸ ਢਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੇਂਦ-ਛੇਂਦ ਕੀਟਿਆ ਗਿਆ ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਰਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੋਪਤੀ ਲਾਹੀ ਕਈ ? ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸੁਰਮਿਆਂ ਦਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਈਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕੀਆਂ ਡਾਹਕੇ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਸਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਔਸ ਉਹ ਕੋਸ ਗੰਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਰੂਤੀਆਂ ਤੇ ਕੁਲਦੇ ਵਿਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੋਮਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣਮਾਂ ਨੇ ਆਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਬਹੱਤਰ ਹਜਾਰ ਲਾਤੀਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਕੀ ਉਸਨੇ ਆਪ ਦਿਫਾਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਫੇਰ ਬਦਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਰੋੜ ਦੀ ਕੀਤੀ ਨੂੰ ਕਲਤ ਸਮਝਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਨਾ-ਸਮਝੀ ਹੈ । ਆਉ ਪਹਿਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਕਤ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਫੂਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾ ਲਈਏ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭੋਲੀ ਵਿਚ ਪਵਾ ਲਈਏ ।

ਸਚਮੇਜ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ.

ਪਿੰਡ ਦਾਉਦਪੁਰ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਸ਼ੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਭੰਡਿਆਂ ਬੰਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਨਸ਼ੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਦੇਂਦੇ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਰੀ, ਜੇਡ ਬੰਟਣਾ, ਕਤਲ ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਵਰੋਸੀ ਅਤਿਕ ਘਿਨੌਣੇ ਜੁਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :-
ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਭੰਗ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿਆਂ ਮਸੰਭ, ਚੰਗੇ ਦਿਆਂ ਨਾ ਨਿਸੰਭ, ਜਿਹੜਾ ਚਗੜਾ ਮੇਰਾ ਲਾਵੇ।

■ ਭੋਲਦਾ ਸੁਟਾ, ਦਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ ਝੂਟਾ, ਪਰ ਘੋਟ ਦਿਆਂ ਝੂਟਾ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਟਾ ਮੇਰਾ ਲਾਵੇ।

■ ਭੋਲਦੀ ਅਫੀਮ, ਚੰਗੇ ਦਿਆਂ ਨਾ ਘਬੀਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੇਚ ਦਿਆਂ ਜਮੀਨ, ਜਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਮੈਨੂੰ ਲਾਵੇ।

■ ਭੋਲਦੀ ਸਰਾਬ, ਭਾਲਾ ਦੇਣੇ ਜਲਾਬ, ਖਲਾ ਕਰ ਦਿਆਂ ਖਲਾਬ, ਜਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਮੈਨੂੰ ਲਾਵੇ।

ਸਰਾਬ ਦੇ ਅਰਥ ਨੇ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਭ ਅਤੇ ਆਬ ਦੇ ਛਾਣਦਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਝੁਰਾਈ, ਸਰਾਰਤ ਜਾਂ ਬੰਦ ਅਤੇ ਆਬ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਪਾਣੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਏ ਬਣਦਾ ਹੈ ਹੀ ਸਰਾਬ - ਭਾਵ ਸਰਾਰਤ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ।

ਸ਼ਰਾਬ ਭਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਅੰਗ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੀਕ ਰੋਗ ਤੇ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਚਕ ਬਲੇਸ਼, ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਿਘਨ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਅਤਮ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਕਮੀ, ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਨ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼ਰਾਬ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਚੋਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਭੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੈਂਸਰ, ਕਲੋਡ ਪ੍ਰੈਸਰ, ਮੋਟਾਪਾ, ਬਿਟਾਮਿਨ ਬੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਧੜਕਣ ਦੀ ਗਤਭੜ ਅਤੇ ਅਚਲਚੋੜ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਭਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਦੁਖਦਾਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਖੁੰਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਵਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਅੰਤ ਜੁੱਦਰ ਜਵਾਨੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਡੋਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੌਂਕ ਨਾਲ ਹੋ ਚਕੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਠੀਕ ਹੀ ਦੁਹਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ :-

“ਇਤ ਮਧੁ ਪੀਤੈ ਨਾਨਕਾ ਬਹੁਤੇ ਖਟੀਅਹਿ ਬਿਕਾਰ”

ਕੋਈ ਭੀ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਇਸ ਓਦਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਬਲਿਕਿ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਔਗੁਣ ਹੀ ਔਗੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :-

ਕਬੀਰ ਮਨ ਜਾਨੈ ਸਭ ਥਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਕਨ ਕਰੈ

ਭਾਗੇ ਵੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਖ ਕੁਏ ਪਰੈ।

ਮਨ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਜੁਆਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਖੂਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਫੇਂਡ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਅਕੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਆਪ ਪੀਂਦੇ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਬੰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਦੇ ਵੇਖੀ ਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਕਾਂ

ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਮਲ ਮਾਰਦੇ ਸੁਟੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ ।

ਇਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਬੇਖੀ ਮਜ਼ਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਦੇਖ ਭਈ, ਪਹਿਲੀ ਫ਼ੌਲ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਬਹੁਤੀ ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੀ ਹੀ ਲਈਏ ਤਾਂ Oup ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜੇ ਆਉਣ ਹੀ ਭੀ ਭਾਵੇ ਤਾਂ ਡਿਕਕਦੇ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਛਿੰਗ ਹੀ ਪਏ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਉਲਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀਆਂ । ਖੈਰ ! ਜੇ ਕਦੀ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰ ਭੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਬਟਟ ਦੇਈ ਦਾ, ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਢੀਠ ਫੁੱਤਾ ਮੂੰਹ ਬਟਟ ਹੀ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਾਂ ਹਟਾਈਦਾ ਨਹੀਂ, ਚੋਟੀ ਜਾਵੇ, ਚੋਟੀ ਜਾਵੇ ! ਸਾਡਾ ਭੀ ਜਾਵੇ ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :-

ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੂਰਿ ਹੋਵੇ, ਬਰਲ ਪਵੈ ਦਿਓ ਆਇ
ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਨਈ ਖਾਸਗੁ ਧਰੈ ਆਇ ।

ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਖੋਜ ਆਸੀ 300 ਸਾਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖੀ ਰੂਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ :- ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੇਲ । ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੋਭ ਸਿਖਾਹੀ ਸੁਰਮੇ ਸਾਜੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੁਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕੋਲਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਿਆਂ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਚ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ 'ਚ ਵਿਅਕਤ ਪਾਣਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਛਾਡੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਤਨਾ ਹੈ ਛਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

"ਸੁਆ ਖੇਲੇ, ਮਦ ਪੀਵੈ, ਸੋ ਨਰਕ ਮੇ ਜਾਵੇ"

ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਮਲਕਾ ਵਹਿਭ ਸਪਤਿ ਕੁਲ, ਭੰਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ
ਸਭ ਕੁਲ ਦਹਿਭਾ ਸਭਤ ਜੂਠ, ਨਿਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ ।

ਜਗਤ ਕੁਠ ਸਭ ਕੁਲ ਦਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਵਿਸਤੋਮਲ ਇਕਲੇ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਟ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਕਰਦਾ ਭਲਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ ਕਰਵੀ ਹੈ । ਤੰਬਾਕੂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕੋਸਭ, ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ, ਦਿਮਾਗੀ ਅਪਰੰਭ ਅਤੇ ਸਾਹ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਮਾਂ ਤੇ ਖਾਸੀ, ਮਿਥੂ ਆ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ । ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਭਾਲਕ ਨੂੰ ਵੇਦਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ : ਨਮੂਨੀਆਂ, ਝਮਾਂ, ਖਾਸੀ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਖੋਖਾਂ ਆ ਅੰਨਾਪਨ, ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਆ ਸੁਭਾਤਾ, ਹਾਜਮੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਿ: ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਿਕਰੇਟ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਭਜ, ਸਭਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ, ਆਰਮ ਹਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਤਿਸ਼ ਜਨੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਹੈ ।

ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਜੋਰ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਤੋਂ ਉਪੋਭ ਉਠ ਕੇ ਸਭਾਰਾ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਮਾਰੂ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਕਰੂਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਮਨੁੱਖੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਉ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਈਏ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਤੂ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਖੋਫ ਰੱਖਣਾ ਕੁਰੂ ਦਾ ਹਰਿ ਦਮ ਅਪਣਾਈਏ ਅਤੇ ਕੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ :-

"ਰਹਿਤ ਪਿਆਰੀ ਮੋਹਿ ਕੇ ਸਿਖ ਪਿਆਰਾ ਨਹਿ"॥

ਨਸ਼ੇ ਭੰਡ ਕੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਜੀਵਨ ਚਾਲੀਏ

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਰਾਣੀ

- ਹਲੂਣਾ -

ਬੀਬੀ ਜੀ..... ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਔਲ ਤੁਸੀਂ ਲਾਲ ਸੁਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਔਲ 'ਵਰਤ' ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ । ਆਇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ :-

“ਔਲ ਫੋੜ ਕਰੇ ਪਖੰਡ, ਨ ਸੁਹਾਯਨ ਨ ਉਹ ਰੋਡ”

(ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ ੪73)

‘ਵਰਤ’ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਹਰਚੋੜ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਰਤ ਨਿਕਲ ਆਵੇਗਾ । ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਵਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਕੁਝ ਖੁਸ਼ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖੀ ਵਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵਰਤ ਕਰਨਾ ਅਜੀਬ ਅੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਵਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਵਾਇਦਾ ? ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਵਸਤੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਮਿਲਣਾ ਸਾਡੀ ਮੋਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਯਾਂ ਰੋਡ-ਰਾਲ ਵਿੱਚ ਬਾਮਿਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਹਥਤੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦਿਨ ਵਰਤ ਕਰਨਾ ਭਾਵੇਂ ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪਾਚਨ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਵਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਜੀ, ਕਰੋਰੀ ਅਤੇ ਪਰਾਉਣਾ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਦਾਲ ਚਾਵਲ ਨਹੀਂ ਖਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ । ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਪਾਕਲ ਅਤੇ ਹਲਾਤਾ ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਸੋਹਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ । ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਛਾਇਟਿੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਔਲ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਥੀਜ਼ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਮਿਠਾਈਆਂ, ਫਲ, ਫੁੱਫ, ਜੂਸ, ਮੇਥੇ ਆਦਿ । ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਆਪ ਤਾਂ ਵਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਕਤ ਹੀ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫੂਜੇ ਵਕਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਟਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕੰਢਾ ਪੇਸ਼ ਹੀ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਹੀ ਵਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਰਤ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ (ਮਹੱਤਵ) ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਉਹ ਹੈ ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਦਾ ਵਰਤ ! ਇਹ ਵਰਤ ਪਤੀ ਦੀ ਲੱਭੀ ਉਮਰ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਲਗਭਗ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਇਸ ਵਰਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬਮੀ ਨਹੀਂ ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਖਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਮਕ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪਾਪ ਲੱਗਣ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਬਿੰਨੀਆਂ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਸੁਫਲ ਦੀਆਂ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਖਾਂਕੇ ਵਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੱਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਢੋਲ ਹਨ । ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਕੂਮ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਕਦੀ ਵਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਕਦੀ ਅਜੇ ਬੱਚ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਮਬੇਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨਿਬਾਨੀ ਵਰਤ ਹੈ । ਜਿਸਨੂੰ ਫੁਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵਰਤ ਦੀ ਆਰ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨਤ ਤੋਂ ਦਿਲ ਬੁਝਾਏ ਹਨ ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਤੋੜ)

ਮੰਗੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਾਸ ਮੇਰੀ ਆਸ ਤੇਰੀ ਟੁਟ ਜਾਵੇ ਨਾ
ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਥੋਲ ਦਿਲ ਥੋਲੁ ਹੋਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਰਸਨ
ਦੇ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਕਨ ਮਨਾਵਾਂ
ਜੇ ਤੂੰ ਆਵੇਂ, ਭਲ ਲਾਵੇਂ, ਮੁਸਕਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਲੋਕੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੇਤ ਨਿਭਾ ਦੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ...

ਛਟ ਛਟਕਾਏ ਉਹ ਖੁੰਡਰੂ ਜੋ ਚੁਪ ਹੋ ਗਏ
ਸਾਰੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਉਠੇ ਛਟਕਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਚੁੰਕ ਚੁੰਕ ਚੁੰਕ ਚੁੰਕ ਪਲਕਾਂ ਤੇ ਰੰਖਾੜੀ 'ਤੇ
ਕਰਾੜੀ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਰਿਕਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ...

ਗੁੰਗੇ ਹੋਏ ਬੋਲ ਬੋਝ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਤੂੰ ਥੋਲੁ
ਉਨ੍ਹੇ ਕਰ ਕਰ ਯਾਦ ਕਈ ਹਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੇ ਖੋਖੀਆਂ
ਤੂੰ ਭਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚਮਕਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ...

ਭਾਅਨੇ ਦੇਣ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਜੀਉਣ ਨਾ ਦਿਹ ਦੇਣ
ਕਰਾ ਦਿਹੋ ਅਰਦਾਸ ਬੋਸ ਕਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕੋ ਤੇਰਾ ਇਕੋ ਭੇਰਾ ਇਕੋ ਤੇਰਾ ਆਸਰਾ, ਏ
ਸਾਰੇ ਕਾਏ ਆਸਰੇ ਨੇ ਮਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ...

ਤੂੰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਤਨ, ਤੂੰ ਹੀ ਮਨ, ਤੂੰ ਹੀ ਪਨ
ਤੂੰ ਹੀ ਸੱਚਾ ਮਹਿਰਮ ਘਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਤੜਫੀਆਂ ਤੜਫੀਆਂ ਤੜਫੀਆਂ ਰਾਤ ਦਿਨ
ਕਿਹਤਾ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਤਕਰਾਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਰਸਨ
ਦੇ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਦਰਸਨ ਦੇ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕਰਦੇ ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਬੋਸ, ਇਕ ਵਾਰੀ...

ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ

ਅਗਸਤ 1948 : ਹਿਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਵਿਚ Nuclear ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ
1981 : ਤੇਪਾਲ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ । ਕਾਰਨ ਚਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਮਿਥਾਇਲ ਸਾਇਨਾਇਟ ਦਾ ਵੈਲਾਦ ।
1993 ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣਾ ।
1995 ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਵਿਚ Traffic ਨੂੰ Control ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ Oxygen Mask ਪਾਉਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ
1996 ਇਕ European ਦੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ Cycle ਵਰਤਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ।
1997 ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ 50ਵਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾਤਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਰੇਖ-ਰੇਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ

ਦੇਸ਼ਾਂ । ਅੱਜ ਅਸੀਂ 1999 ਵਿਚ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਹਾਂ । ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਸਦਕਾ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਿਮਟ ਕੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ । ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ, ਪ੍ਰਾਂਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉਪੋਚ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਸਮਝੀਏ । ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਖੜਨੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, (Oxygen) ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਵਾਹਲੀ ਹੈ । ਇਸ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪ੍ਰਾ-ਪਰਾਇਆ ਕੂਸ਼ਨ = ਭੰਦ । ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਬਦਦ ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧੇ ਸ਼ਰਾਬ-ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਭੰਦੇ ਭੰਦੇ ਦੀ ਜੁਗਤ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਛੋਟੇ, ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਹਰ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ Conference ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਲੀ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ । ਆਉ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਹਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਬਾਰੇ । ਹਵਾ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ 21% Oxygen ਬਾਇਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ । ਪੋਟੇ ਅਤੇ ਰੁਖ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਛੋਟੀ ਗਈ ਕਾਰਬਨ-ਡਾਈ-ਆਕਸਾਈਡ ਲੈਕੇ Oxygen ਫੌਰਦੇ ਹਨ ।

ਮਨੁੱਖ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭਰਵੇਲੀਆਂ :-

ਬਰੂਰਤ ਕਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਉੱਦੋਂ-ਉੱਦੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ । 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ । ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ, ਨਵੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਆਵਾਜਾਈ, ਉਰਜਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ ਹਨ । ਪਰ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿਚ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਨਾਂ-ਭਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ।

ਕਾਰੋਨਾ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਧੂਆਂ ਜੋ ਕਿ Carbon-mono-oxide, Nitrogen, Sulphur ਅਤੇ Carbon-di-oxide ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੈਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਧੂਆਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੰਟ ਕੇ ਬਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹਵਾ ਨੂੰ ਖੂਬਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਧੂਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲਣ ਦਾ ਧੂਆਂ ਇਸ ਕਦਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ । ਅੱਗੇ

ਦਿਨ ਦੇ ਵਕਤ ਹੀ ਪੁੰਘਾਂ ਵੇਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵੇਲਾ ਰਾਤ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੁੱਧੇ ਨਾਲ ਘੋਖਾਂ ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ Ozone Layer ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ Ultra Violet ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ । ਹਵਾ ਦੇ ਦੂਸਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ Ozone Layer ਵਿਚ ਸੁਰਾਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਰਨਾਂ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਵਿੱਚ ਚਾਈ ਦੇ ਕੈਸਰ ਆਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਠੀਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹਵਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?

ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਹਰ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫੋਡਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਦ ਕਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚੇਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਧੂਏਂ ਨੂੰ ਛਾਟਨ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਦੇ ਸਪੀਸ਼ਲ ਫਿਲਟਰ (Filter) ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਸਕੂਟਰ, ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੈਟਰੋਲ ਲੈਡ (Lead) ਤੋਂ ਬਣੀ ਸਮੇਤ ਵਰਤਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਆਪਣੀ ਕੱਡੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਿਨਾਂ ਲੈਡ ਅਤੇ Cycle ਜਿਹੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

Bio Gas Plant ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਕਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰ ਪਰ ਉਹ ਗੈਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਝਾਨਟ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਝਾਨਟ ਦਾ ਧੂਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਚੇਤਨਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । Oil Refinery ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਪਲਾਂਟ, ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ Mathura (ਮਥੁਰਾ) Refinery ਲਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅਜੁਬੇ ਭਾਜ-ਮਹਿਲ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਵੰਗ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ :-

ਸਾਡੇ ਨਦੀਆਂ, ਤਾਲਾਬ, ਟੂਟੀਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਥੋੜੀ ਵੀ ਪਾਣੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਲਈ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਬੈਕਟੀਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੌਲਰਾ (Cholera) ਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? :-

ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਜਲ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤਾਲਾਬਾਂ ਵਿਚ ਕੰਪਤੋਂ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਡੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹਾਉਣਾ । ਪੈਟਰੋਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਕਸਰ ਪੈਟਰੋਲ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ ਮਾਡਲੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਤਰੇਕੀ ਦੇ ਮੀਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਕੰਦ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ :-

ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਭਿਨਾਂ ਹਰ ਪੰਛੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਨ ਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਖੂਨੀ ਕਾਫ਼, ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ

ਰਹੇ । ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਲੈਂਪਾਂ ਟਨ ਖਾਦ ਜਾਮੀਨ ਰਾਹੀਂ ਖਾਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਰੀਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਖਾਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਪਾਅ :-

ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਖਾਟੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੁਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਸੋਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੈ । ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਛੋਪੜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਪੜੇ ਧੋਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਜਲਵਰਾ ਦੇ ਨਰਾਜ਼ਿਤ ਲਈ ਅਲੱਗ ਥਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ :-

ਬਾਰੇ ਜਗਾ-ਜਗਾ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲੇ 'No Noise' ਪਰ ਮੋਟਰਾਂ, ਸਪੀਕਰਾਂ ਦਾ ਬੋਰ ਕੰਨ ਪਾਤਲ ਹੋਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਗਾ-ਜਗਾ ਜਲਸੇ, ਜਲੂਸ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਢੰਕ, ਤਰੀਕਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲੇ-ਦੁਆਲੇ ੨ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਾਰਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਉਪਾਅ :-

ਟਰੇਫਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਤਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ । ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਢੰਕ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹੇ । ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਰਹੇ । ਬਿਭਿਅਨ ਦੀ ਚਲੰਦੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ :- **ਰੀਊਕਲੀਅਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ :-**

ਉਰਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ Nuclear Plants ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ Uranium ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਉਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ Radio Active ਕਿਰਨਾਂ ਵੀ ਭੇਜਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਭਿਰੁਚੀ ਵੱਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਦਾ ਭਾਰਾ ਅਸਰ ਅਜੁੱਟ ਬਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਨਾਕਾਸਾਕੀ ਵਿਖੇ 1948 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਥੇ ਲੰਗ-ਲੰਮੇ ਬੰਬੇ ਆਪਾਹਜ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਧੁਣ Nuclear ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਹੈ । ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਰੂਪ-ਰੁਪੀਰਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਲਦੇ ਹਨ । ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹਨ ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਕੰਨਭਾਰ ਭੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਿਆ । ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਾਬੂ ਨਾ ਭੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬਿਅਨਤਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਉਪਾਅ ਆਸਪਾਸ ਹਨ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਜੁਝ-ਜੁਝ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨਿਜ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਹੈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਉਚੇਰਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ।

'ਇਕ ਰੁੱਖ ਇਕ ਮਨੁੱਖ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਹਰ ਥੋੜੀ ਇਕ ਰੁੱਖ ਲਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਤੀ ਹੋਰ ਸੁਨੱਖੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਈਏ ।

ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਕੌਂ ਨੀਲੋ

ਚੰਦ ਸਵਾਲ

ਸ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲ ਜਥਾ

ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਪਾਸੋਂ । ਮੈਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਟ ਬਾਬਤ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ । ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ । ਸਾਢੇ ਕੁ ਛੇ ਵਜੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ । ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਪਾਈਪ ਫਤੀ ਫਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਟੀ ਫਿੜਕ ਰਹੇ ਸਨ । ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਹੋਈ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਖ ਆਖ ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਰ ਪਏ ।

ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਉਪਰੰਤ ਚੰਦੁ ਪਾਸੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ । ਸਾਹਮਣੀ ਦੀਵਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖੇਤੋ ਵੰਡੋਈ ਤਸਵੀਰ ਹੈ । ਸਾਹਮਣੇ ਪਿੱਛੇ ਮੇਜ਼ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਲਿਸ਼ਟਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ । ਸ਼ਾਇਦ ਸਲਾਨਾਂ ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਸਤੇ ਸਲੇਬਸ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਦਿਨ ਬੜੀ ਮਸਰੂਦੀਅਤ ਭਰੇ ਹਨ । ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਢੇ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਆਮ ਬੰਦ ਬਾਠ, ਲੰਮੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਚਿੱਟੇ ਬਸਤਰ, ਹੁੰਦਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਉੱਸਾ ਰੁਚੇਜੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਦਸਤਾਰ, ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਚੇਹਰਾ ਸੁਯਸ਼ ਤੇ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਹੈ, ਬੇਰ ਜਲ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਿਸ਼ਾ ਕੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਸਵਾਲ : 1. ਆਪ ਭਾ ਕੀ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋ ?

ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ, ਪੜਦਾਦੇ, ਭਾਏ, ਭਾਣੇ ਆਦਿ ਸਭ ਭੁੱਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸੰਤ ਨਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ ਜੀ ਪੱਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਨ । ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਭਰਦੇ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫੀ ਸਿੱਖ ਸਨ । ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੋਧ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਰਹੇ । ਮੈਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੁਰਾਣਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ । ਸਭਾ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਰਸਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਹੈ । ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਡੇਕ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ । ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ । ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਸਭੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 8-9 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਭੁਰ ਕੇ ਜਾਣਾਂ । ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਘੋੜਰ ਦਰਿਆ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਟਿੱਕੇ ਹੜ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੋਂ ਡੈਰ ਕੇ 'ਹੀ ਜਾਣਾ' ।

2. "ਰਹਿਬਰ" ਆਪ ਦਾ ਰਬੰਦਸ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘੋੜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਥੇ (ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ) ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਕੁਰੂ ਤੋਂ ਲਗਾਵ ਸੀ । ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਓਹੋ ਹੋਟ ਕਾਰਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ । ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਬਾਲ ਸਭਾ' ਬਣਾ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖੁੱਚਾ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈਆਂ । ਇਕ ਦਿਨ ਕਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਬਾਬਤ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ 'ਰਹਿਬਰ' ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਹਿਬਰ ਹੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਬਰ ਆਖ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ।

3. ਕੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕਦੋਂ ਆਏ ?

1966 ਈ: ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਦਸਵੀਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਇਮਤਿਹਾਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ । ਸੋਧ ਮਰਿਆਦਾ ਰੱਖੀ ਹੋਟ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਆਪ ਪਕਾਉਂਦੇ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਦੋਜਾ ਸਿੰਘ । ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ । ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸਾਡੀ ਸੋਧ ਮਰਿਆਦਾ ਰੱਖੀ ਦੇਖ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । ਸਾਡੇ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ । ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ।

ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਜਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਿਠੀ-ਪੱਤਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। 1967 ਈ. ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਥਾਈ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਚਾਬੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਫੇਰ ਸੱਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨੌਹੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਦਿਲੀ 6-7 ਮਹੀਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿੱਖਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਾਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਤੇ ਆਇਆ।

4. ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਥੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਅਨੁਦੇਸ਼ਕ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਚਾਹਣਾ ਪਾਓਗੇ ?

ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੀ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਜੈਬਨ' ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਥੀ ਟੀਮ' ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ District Level ਤੇ ਮੈਚ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, 1981 ਤੋਂ 1986 ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਥੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਥੀ ਟੀਮ ਦਾ Golden Period ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋਧੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਖਿਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ N-V-J ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ।

5. ਇਕ ਜਾਡੀ ਸਵਾਲ। ਭੁਭਾਣਾ ਅਨੰਦ ਬਾਬਜ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ?

(ਬਰਾ ਮੁਸਕਰਾਏ) ਅਨੰਦ ਬਾਬਜ... ਮੇਰਾ ਅਨੰਦ ਬਾਬਜ 1968 ਈ. ਨੂੰ ਰੁਪਿਆਣਾ ਹੋਲੇ ਮਹੇਲੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਛੀ ਖਾਲਸਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਤਰੀ ਚਕਰਜੀਤ ਫੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਸੁਪਡਰੀ ਦਾ ਜੁਝਾਅ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਚਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਚੰਦਲੀ ਫੇ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਵਾਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

6. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਗਲੋਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਚਾਹਣਾ ਪਾਓਗੇ ?

1974 ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ। 1975 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਲੀ ਬਸੀਨ ਖੁਲੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਬਰੋਂਚ ਟਿਲੋਕਟਿਕਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ 1976 ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਰੋਂਚ ਮੈਨੇਜਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਗਲੋਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਂ ਕਹਿ” (ਬਰਾ ਹੱਸ ਕੇ)

ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਯਾਦ ਆਈ। ਜਾਡੀ ਸੰਤ ਨਰਾਭ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕਾਚ ਚਲਾ ਜਾਏ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਆ ਲਈ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਚ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾਣ ਕਿ “ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਂ ਕਹਿ” ਜਾਣੀ ਕਿ ਉਹ ਜੇ ਹੁਕਮ ਕਰਨਗੇ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼। ਮੈਂ ਸਤਿਕਰਨ ਆਖਿਆ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੰਗਲੋਰ ਜਾਓ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਜਾਰਾ ਪਿਛਲਾ ਕੰਮ ਨੈਟਵਰੀਆਂ, ਦੇਟਦਾਰੀਆਂ ਮੈਂ ਆਪ ਵੇਖਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਚਿੱਤਾ ਸੀ।

7. ਆਪ ਕੁਰੂ ਘਰ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ “ਤੇਰਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਮੈਂ ਆਪ ਵੇਖਾਂਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫੁਫੜੀ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਅਕੀਰਵਾਦ ਨੈਟ ਲਈ. ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਥੇ ਹੀ ਫੁਫੜੀ ਬਰਾਹਾ ਹੈ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ? ਮੈਂ

ਆਖਿਆ ਜੀ ਸਤਿ ਬਚਨ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੁਧਿਆਏ ਨਟ-ਬੋਲਣਾ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲੂ ਕਰ ਨੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ।

8. ਆਪ ਜੀ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਰਹੇ ਹੋ ?

1991 ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਜੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਬੰਤਰ ਚੌਥੇ ਮਿਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਭਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥਾ ਜੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ । ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੁਤੋਦਿਆਂ ਬਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਏਨਾਂ ਵਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਮਿਨੂੰ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ।

9. ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਵਧਾਈ ?

ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚੜਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਤੋਂ ਕੀ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ । 25 ਦਸੰਬਰ 1995 ਦੇ ਬਣਾਏ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮਿਨੂੰ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਧਾਈ ।

10. ਚਾਰਜ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਕੁਝ ਕੀ ਕੀਤਾ ?

ਜਦੋਂ ਮਿਨੂੰ ਚਾਰਜ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਟਾ ਨਾਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ । ਫੇਰ ਮੈਂ ਸਟੇਡੀ ਕਰਨੀ ਲਗੂ ਕੀਤੀ ਇਸ ਬਾਬਤ । ਫੇਰ ਦੋਹਿਆਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ । ਜੂਨ 1996 ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੁੱਲ 38 ਜਥਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ "ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਕ" ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ।

11. (ਦੋਹਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ) ?

(ਜਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ-ਮਿੱਥਾ ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਜਿਜਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ (Experience) ਹੋਇਆ ਕਹਿਲਾਉਂਦੇ । ਕਈਆਂ ਦੇ ਕਿਲੇ ਲਿਕਾਰੇ ਕੁਰ ਕੀਤੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਲਾਹਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ । ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਤੇ ਹੁਕਮ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਲਿਆ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲ ਚਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਲਕ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਸ਼ਿਕ ਕੀਤੀ ।

12. ਹੁਣ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਜੱਥੇ ਹਨ ? ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀ ਮਿਸਟਰਮ ਹੈ ?

(ਜਦਾ ਖੋਖ ਥੇ) ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ 56 ਜੱਥੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਤੇ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰ: ਆਦਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਜਥਿਆਂ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਹਨ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਜਾਂ ਖਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਲੇਹਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

13. ਸਲਾਹ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਜਗਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਹਥੇ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ ?

ਅਸੀਂ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 10 ਢੇਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਹਰੇਕ ਢੇਰ ਦਾ ਇਕ ਕਨਵੀਨਰ ਹੈ । ਇਹ ਜੱਥੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਿਲੀ ਸੰਮੇਲਨ ਜਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜਥਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਵਰਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਨਵੀਨਰ ਲੁਟਕੇ ਸਾਡੇ ਕਾਈ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਲ ਵਿਚ 2 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ਇਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਸੀਂ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ । ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ Gist togetherness ਮੀਟਿੰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਤਲਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਆਦਿ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ । ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਭੁਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਹੀਆਂ ਕਹੁੰਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

14. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਭੁਲਾਏ ਘੋੜੇ ਆਉਣ । ਆਪਣੇ ਪੰਥਰ ਤੇ ਰੂਸਾਂ

ਇਸ ਬਾਬਤ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ?

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਸੀਂ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਜੱਥੇ ਨੂੰ 15 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਨ ਲਈ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵੀ 28-29 ਦਸੰਬਰ 1996 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਬੁਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉੱਘੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜੁਗਤ ਚੰਗੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ।

15. ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?

ਸਾਡੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਮ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਵਧੀਆ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰੇ ਜਾਣੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ ਬਣ ਸਕਣ ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

16. ਤੁਸੀਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ?

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਅਲਖ ਬਕਾਸ਼ੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਉ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਲਪੁਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਆਪਣੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰੀਏ ਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਰਾਂ ਤੇ ਉਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਸ ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਵਿਚ ਛਾਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੱਸੀਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਲੰਬਰ ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਕਿਉਂ, ਕੀ, ਕਾਤੇ, ਕਿਵੇਂ ਅਦਿ ਬਰਕਾਂ ਨੂੰ ਫੂਰ ਕਰੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਅਗਰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।”

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਹਿਲ

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਜਿਹਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੇ ਉਹੀ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲੇ

ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਰਾਸੀ ਤੇ ਮਰਾਸਟ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦੀਆਂ ਵੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਕਿ ਮਰਾਸੀ ਤੇ ਮਰਾਸਟ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਿਸਤਰ ਉੱਤੇ ਸੌ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਝਾਹੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਠੋਕਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਚਿੰਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹੇ। ਆਖੀਰ ਮਰਾਸੀ ਨੂੰ ਉਠ ਕੇ ਝਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਠੰਡ ਵਿਚ ਕੋਢਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਗਿਆ ਤੇ ਮਰਾਸਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲੇਗੀ ਪਰ ਮਰਾਸਟ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਹੁਣ ਤੋਂ ਜਿਹਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੇਗਾ ਉਹੀ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲੇਗਾ। ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਸੌ ਕਰਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੋਹੀ ਆਇਆ ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਠੋਕਿਆ ਪਰ ਬੰਦੀ ਵੀ ਨਾ ਉੱਠਿਆ ਇਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਖੰਦੀ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕਰਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜ ਕੇਖੋਲਦਰ ਚਲੇ ਕਰਦੇ ਮਰਾਸੀ ਤੇ ਮਰਾਸਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਖੌਫ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਤੇ ਸਾਹ ਖੋਕ ਲਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਰਿਆ ਸਮਝ ਕੇ ਤਖਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਔਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਕਰਦੇ। ਮਰਾਸੀ ਤੇ ਮਰਾਸਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਤੇ ਲਕੜੀ ਪਾਈ ਗਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਲਗਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਮਰਾਸੀ ਉਠ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਕਹਿੰਦੇ। ਲੋਕ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕਰਦੇ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰਾਸਟ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਜਿਹਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੇ ਉਹੀ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲੇ।”

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਕ੍ਰਿਸਮੇ

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿਖ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ, ਬ੍ਰਿਥੀਓਂ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹਿਲੇ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਉਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੇਂ, ਕਰ ਆਰੂਥਾ ਟਿਕ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ।
ਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੁਖੇਂ ਮਸ਼ਕ ਹੋਈ, ਕੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸੀ ।
ਫਿਰ ਸਭ ਤੇ ਮਾਇਆ ਹੋ ਖਾ ਕੇ, ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਸੀ ਪਏ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿਖ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਮੇਂ, ਨਲ ਨੀਲ ਦਾ ਮਾਟ ਵਧਾਇਆ ਸੀ ।
ਹਰ ਪੰਥਰ ਤੇ ਲਿਖ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਕਰ ਪੰਥਰ ਰਚਾਇਆ ਸੀ ।
ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਭਗਵਾਨ ਕੇਲੇ, ਨਲ ਨੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵਰ ਪਾਇਆ ਸੀ ।
ਹੋਏ ਪਰਗਟ ਸਾਧੀ ਕੁਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਜੀ ਹੋ ਮੇਲਵਾਇਆ ਸੀ ।
ਹੋ ਪ੍ਰਗਟ ਬਾਬੀ ਕੁਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਹਨਾਂ ਬਹਿਅ ਵਰਨ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿਖ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਭੂਲਭ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ।
ਇਕੋ ਫੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਦਰਿਦਰੀਓਂ ਤੋਂ, ਸੁਲਤਾਨੇ ਦਿਨਸਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ।
ਭਿਕਿਆ ਸੀ ਬੰਮ ਜੋ ਸਿਖੀ ਦਾ, ਉਹ ਸਿਧਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ।
ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਤਮ ਥੋਧ ਉੱਤੇ, ਹੋ ਬਿਚ ਉਹਨਾਂ ਸੀ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿਖ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਮਾਨਾ ਵਾਲੇ ਹੋਲੇ ਦਾ ਸਾਕਾ, ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
ਮੁੰਡਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਖੁਮਿਆਰੀ ਦਾ, ਘੋੜੇ ਸਿਖ ਦੀ ਫੇਟ ਨਾਲ ਮੋਇਆ ਸੀ ।
ਪਰਾ ਲੋਗਿਆ ਜਦ ਖੁਮਿਆਰੀ ਨੂੰ, ਪਿੱਟ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਸ ਖੋਇਆ ਸੀ ।
ਉਹਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸੀ ਕੀ ਕਹਿਣਾ, ਮੁੰਡਾ ਉਠ ਕੇ ਵੇਰ ਖਲੋਇਆ ਸੀ ।
ਕਲੇਜਾ ਰਤਾਇਆ ਸੀ ਖੁਮਿਆਰੀ ਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਠੰਡਾ-ਠਾਰ ਬਟਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿਖ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਪਹਿਲੇ ਸੀ ਭਰਖਾਣ ਦੀ ਰਾਜਤ ਇਹ, ਕੰਮ ਜੋਖੀ ਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ।
 ਦੋ ਤੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਤਰ ਇਹ, ਚੜਨ ਤੋਂ ਡਿਪਟ ਰਾਈ ਟੁੱਟ ਮਰਦਾ ਸੀ ।
 ਕਰੀਬੀ ਨਹੀਂ ਇਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦੇਈ, ਕੁਰੂ ਠੋਕ ਕੇ ਇਹ ਭੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ।
 ਸੀ ਡਿੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਫਰਬਾ ਰੇ, ਹੁਣ ਖਰਬੀ ਇਸ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਬੀਬੀਆਂ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਸਨ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਲਾਲ ਦਵੈਰ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਏ ?
 ਘੁਟ ਖੰਡੇ ਵਾਲੇ ਖੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ, ਸਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਈ ਏ ?
 ਜਨਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਸਿਖਾਤ ਵਿਖੇ, ਖੰਮ੍ਰਿਤ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛਕਾ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਸਿੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਰਾਇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਆਪ ਰੁਕਾਇਆ ਸੀ ।
 ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਆਇਆ ਬੋਰ ਜਦੋਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਯਾਦ ਉਸ ਆਇਆ ਸੀ ।
 ਹੋ ਚੀਨੀ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਗੁਰੂ, ਚਾਟ ਪਹੁੰਚ ਉਥੇ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ।
 ਸੋ ਕੋਹਾਂ ਵਾ ਸੀ ਪੈਰ ਉਹਨਾਂ, ਸੱਖ ਪਲਕ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ ।
 ਕਰ ਹੱਥ ਮਿਹਰ ਵਾ ਬੋਰ ਰਾਈ, ਮੋਤੋਂ ਪੁੰਡ ਸਿੱਖ ਰਚਾਇਆ ਸੀ ।
 ਰੱਖਿਆ ਫਰਵੇ ਹਰ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਦੀ, ਸੀ ਕਰ ਪੁਰੋਖ ਦਿਆ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਦੇਸ ਆਖਾਦੀ ਵਾ ਮੁਤ ਛਟਾ ਉਹਨਾਂ, ਨਾ-ਮਿਲਾਓਲਨ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ।
 ਦਿਲੀਵੀ ਧਾਰਾ ਫੜੀ ਵਿਚ ਆਈ ਨੇ, ਜੋ ਯੋਯੇ ਵੇਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ।
 ਬਲਦੀ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬੀਡ ਵੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ, ਸੀ ਯੋਯੇਵੇ ਵਾ ਪੈਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਗਊ ਕਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਨਿਅਤਿਆ ਸੀ ।
 ਵੇਚ ਰੋਸੇ ਉਹਨਾਂ ਕਹੀਆਂ ਦੇ, ਗੁਰੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ ।
 ਮਿਨ ਭਾਣਾ ਸੀ ਦਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ, ਆਖਾ ਤੋਪਾਂ ਯੋਯੇ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ...

ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਭੱਲ ਤਾਂ ਹੀ ਏਹੇ, ਮਾਲਕ ਨੇ ਬੋਲ ਰਚਾਇਆ ਏ ।
 ਨੇ ਰਖ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੂਪ ਉਹੇ, ਖੁਦ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਇਆ ਏ ।
 ਸੋ ਪੁਸੈਂਟ ਕੰਮ ਉਹ ਆਪ ਕਰੇ, ਨਾਂ ਰੂਪ ਦਾ ਯੋਯੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ।
 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ, ਕਿਯਾਨੇ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਸ: ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਿਰਦੀ
 ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੀਵਾਲੀ

ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਤ ਜਿਸਨੂੰ ਅਰ ਦੇ ਯੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਦੁਕਾਨ ਮਕਾਨ, ਖੂਹਾਂ, ਮੜੀਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਫੁਰਦਵਾਰਿਆਂ, ਤਲਾਬਾਂ, ਛੱਪਤਾਂ ਥੱਲ ਕੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਲੋਮ ਕਰਨਾ ਚਾਨਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਚਲੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਪੁਕਾਸ, ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਤਾਵ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਸੁਕਜ ਦਿਨ ਭਰ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਬੰਕ ਡਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਐਸਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।"

ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦੀਵਾ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਜਗ ਮਗਾਈ ਲਾਟ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਚਾਨਣ ਅਤੇ ਸੋਕ ਦੇ ਬਾਦਸਾਹ ਰੂਹਾਣੀ ਰਾਤ ਰੂਸੀ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਰੂਹਾਣਾ ਥਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਰੂਹਾਣਾ ਕੋਈ ਹਾਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੂਹਾਣੇ ਜਿਛਾ ਕੋਈ ਕੰਦਵਾਰ ਹੈ। ਰੂਹਾਣੀ ਉਮਰ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਰੂਹਾਣਾ ਜਲਾਲ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੂਸੀ ਬੇਵਿਕਰ ਹੈ ਕੇ ਰਾਫ਼ ਕੰਟ ਕੇ ਆ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਭੀ ਰੂਹਾਣਾ ਕੀ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਭੀ ਹਾਂ।"

ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਣੀਆਂ ਫੁੱਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿਤਦਾ, ਪੀੜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਉੱਡਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਜਿਜ਼ਤਾ ਖੜਕਾ ਸਹੇੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦੀਵਾਲੀ ਕੇਵਲ ਅਰੁੰਧਿਆ ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪੁੱਤਰ ਅਰ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਅਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਰੁੰਧਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਵੇਖਾ ਸਲ ਦਾ ਬਣਾਸ ਕੰਟ ਕੇ ਆਏ। ਉਡਿਅਟ ਵਾਲਿਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਡਿੱਠ ਹਨ। ਡਿੱਠ ਦੀਵਾਲੀ ਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿੱਕੀ ਵੀ ਬਦੀ ਤੇ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਰੁੰਧਿਆ ਵਾਪਿਸ ਆਏ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਾਬਰ ਤੇ ਮੁਰਾਮਲੀ ਮੁਸਲਿਮ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਜਜੀਆ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਣ ਕੇ ਸਹੀਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ਾ ਪ੍ਰਭੀ ਥੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ 6ਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਚਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਥੀਤੀ ਗਈ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਥਾਪੀ ਦਯਾਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਆਰਾਧਾ ਨੂੰ ਬਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਸੁਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ :-

ਦੀਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਮਹਿੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਇਸ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿੱਠੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿੰਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਤੇ ਮੋਹਸ਼ਾ ਕਿੰਦਰੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ "ਅਰਥ" ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿੰਤ ਅਰਥ (ਸੰਭਾਵੀ) ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਕ ਮਤ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੀਵਾਲੀ ਮੋਲਕੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਕਰਮੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਬਿਕਰਮ ਦਿਤੀਯ ਨੂੰ ਕੋਤਕ ਦੀ ਸੀਸਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸੰਮਤ ਪਰਚਲਿਤ ਕਰਕੇ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਬੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੀਨ ਦੇ ਇਕ ਕਵੀ ਆਲ "ਯੋਮ ਮਹੀਨ" ਜਿਸਦਾ ਜਨਮ 1017 ਈ: ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ 1090 ਈ: ਵਿਚ ਕਾਲ ਵਸ ਹੋਇਆ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੀਵਾਲੀ ਬਿਕਰਮ ਦੋਰ ਦੇ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। "ਆਈਨਿ-ਅਬਬਰੀ" ਦੇ ਲੇਖਕ "ਅਬੂਲਿਫ ਫਜ਼ਲ" ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

1. ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ।
2. ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਕਰਮੀ ਸਾਲ ਦੇ ਚੰਡਾ ਮੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪਰਖ ਜੁਆ ਖੇਡਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ।
3. ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦੀਪਮਾਲਾ ਤੇ ਪਟਾਕੇ ਝਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਨਬੇਕੁਨ ਜਦ ਚੋਟਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਘੱਤ ਅਤੇ 15ਵੀਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਕੋਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਵੇਂ ਚੰਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਦੀਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦਿਨ ਭਲਾਵਾਂ ਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਮਤਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਵਾਨੁਦੇਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲੱਛਮੀ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹਰ ਵਚਨ ਖਲਤ ਵੇ ਪੁਰਬ ਬਲੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤਾ ਸਤਵੇਂ ਪਰਾਲ ਚ ਕੰਦ ਸੀ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਛੰਡਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਵੇ ਬਲੀ ਖਜ਼ਬ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਲੋਜ ਵੇ ਰਾਜਾ ਹਰਜ ਕਰਪਨ ਆਪਣੇ ਇਕ ਨਾਇਕ "ਮਹਾਬੰਦਾ ਵਿਚ ਦੀਵਾਲੀ ਉਤਸਵ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖੀ 'ਪਤੀਪਥ ਉਤਸਵ' ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ" ਰਾਜ ਉਹ ਤਿਉਹਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਜੈ ਕਟੋਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੀਪਮਾਲਾ ਬੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਨਿਭਾਵਾਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੋਤਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਿਨ ਕੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਜੈਨ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਹੀ ਆਡੇ ਖੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਚ ਵੀ ਰਸਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਹੋਲਸੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ :-

- ੳ) ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਅ) ਧਰਮ ਵਿਜਈ ਦਾ ਚੋਜ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ੲ) ਮਨਾਂ ਦੇ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਹਲੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਦੀਵੇ ਜਲਾਉਣ ਦੀ ਬਤੀ ਲੋੜ ਹੈ।
- ਸ) ਜਿਵੇਂ ਦੀਵੇ ਆਪਾ ਬਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਜਲਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲੇਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਾ ਬਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਹ) ਜੁਆ ਝੂਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ਕ) ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿਭ ਵਜ੍ਹਾ ਆਪ ਬਾਰ ਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਖ) ਲੱਛਮੀ ਪੂਜਾ ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਸਿਭ ਕਾਰ-ਬਿਹਾਰ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਗ) ਮੁਸਕਲ ਸਮੇਂ ਹਰ ਸਾਈਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰਿਹਾਈ ਨਾਲ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਮਿਸਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਦਹੇਜ ਪ੍ਰਥਾ

ਜੇ ਦਹੇਜ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਉਹ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਰਾਜੇ ਹੀ ਇਸ ਦਹੇਜ ਪ੍ਰਥਾ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲੁਟੇ ਲੁਟਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜਿਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਧਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਹ ਧਨ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ । ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਵੀ ਲਾਈਲੰਗ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਫਿਰ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁੱਜ ਤੱਕ ਆਈ ਆਮ ਲੋਕ ਇੰਨੇ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਹੇਜ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਦਾਜ ਵਰਗੀ ਗੰਢੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਬੁਦਾਪਾ ਚੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਸੇਜੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਿਆਵਾ ਕਸ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਰਾ ਸੀ ਦਹੇਜ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਆਦਿ ਕਾਲ ਪੁੰਨੂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਆਦਿ ਕਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਛਾਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਪਰ ਇਹ ਦਾਜ ਵਰਗੀ ਗੰਢੀ ਲਾਹਨਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਹ ਔਜ-ਕੰਲ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਝੁਕਾਵਟ ਹੈ । ਜੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇ ਕੇ ਪੁੰਨੂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਾਜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਆਦਾਤਰ ਸੁਖੀ ਹੀ ਹਨ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਤਾਂ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀ ਵੀ ਭਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰੀ ਉਮਰ ਇਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਉਭਰਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਰ ਭੀ ਕਰਕਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਗੱਲ ਭਾ ਹੈ ਗਈ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਪਰ ਜੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮੀਰਾਂ ਵੀ ਭਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇਣ । ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਭਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਨਾ ਵੀ ਦੇਣ ਚਾਹੁਣ ਪੁੰਨੂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਜ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਭੰਸ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਅਨੁਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੰਦਲ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਆਪਣੀ ਹੋਸੀਅਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਪੁੰਨੂ ਦਾਜ ਦੇ ਵੱਖੇ ਲੜਕੇ ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਵਿਖਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਭਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਆਪਣੇ ਜਲਵੇਂ ਵਿਖਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਲੜਕੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਰਨੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਔਜ-ਕੰਲ ਬੇਚਰਜ਼ਗਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਦਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੜਕੇ ਸਿਰਫ ਦਾਜ ਉਪਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੋਚ ਕਿੰਨੇ ਖੋਸਰਮ ਨੇ ਉਹ ਲੜਕੇ ।

ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਲੜਕੀ ਆਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਤੰਗ ਬੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤਾਹਨੇ-ਮਿਹਣੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਲੜਕੀ ਤਰੀ ਹੋਈ, ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਪਰ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸਹੁਰੇ ਆਰ ਉਸ ਨਾਲ ਬਿਹੇ ਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਬੋਝ ਉਤਰਿਆ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਦੁਖੀ ਕਰਾਂ । ਦਾਜ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਭੇਡੀਏ ਉਸ ਉਪਰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਕਤ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਲੜਕੀ ਜਦੋਂ ਲੜਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮੋੜ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਲੜਕੀ ਭਰੀ, ਸਹਿਮੀ ਆਪਣੀ ਮੋੜ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਆਪਣੇ ਨਾਮਰਦ ਆਰ ਵਾਲੇ, ਨਾਮਰਦ ਸੋਭ, ਦੇਵਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿਨ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ

ਮੇਬਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ; ਅੰਤ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਪਾਉਂਦੀ ਬਾਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪੀ ਮੈਂਬਰ ਉਸਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਜ ਫਟ ਗਿਆ ਸਿਲੰਡਰ ਫਟ ਗਿਆ । ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਭਈ ਚਲੀ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ । ਬਸ ਇਹੀ ਸੀ ਉਸਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਇਹੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਕਿਆਸਤ ।

ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਐਸਾ ਨਾਮਰਦ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਫ਼ੀਨੇ ਸੱਸ ਸਹੁਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ । ਦਾਜ ਰੂਪੀ ਰਾਕਸ਼ਸ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲ ਗਿਆ । ਲੜਕੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ । ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਵਲੋਂ ਗਲਤ ਤਕਰੀਬਾਂ, ਨਕਲੀ ਤੇ ਢੋਲੇਪਨ ਦੇ ਨਕਾਬ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਚੁਲਮ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ ਨਾ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਤਕੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾਜ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭੋਤੀਆਂ ਨਾਲ । ਬਸ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ ਬਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਰੂਪ ਰਾਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਅਕਸਰ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਭੇਟ ਇਕ ਹੋਰ ਲੜਕੀ ਬੜ੍ਹ ਗਈ । ਭੀ ਕਸੂਰ ਸੀ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੜਕੀ ਸੀ । ਕਿਉਂ ਦੁਖੀ ਭੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੜਕੀ ਸੀ । ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੜਕੀ ਸੀ । ਬਸ ਕਰੋ ਸਮਾਜ ਬਾਲਿਓ ਬੇਸ ਕਰੋ ਬਦਲ ਦਿਉ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਚੀਜ਼ੀ-ਚਿਵਾੜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਛੰਦੇ ਅਥੀ-ਪਿਟੇ ਅਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ । ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਉ ਇਸ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ । ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਲੜਕੀ ਜਾਂ ਮੇਰਤ ਦੀ ਹੀ ਬਦਬ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸਮਾਜ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਜੇ ਲੜਕੀਆਂ ਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਲੜਕਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਹ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਭਰਾਬਰ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉਪਰ ਖੜਨ । ਲੜਕੀਆਂ ਵੱਲੀ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ । ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੜਕੀ ਦੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਭਰਾ ਨਾ ਸਮਝਣ । ਕਿਉਂਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਹਮਵਰਦੀ ਔਰ ਵਿਜਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਲੜਕੇ ਬੇਸ਼ਕ ਨਜ਼ਾਇਕ ਨਿਬਲਣ ਪਰ ਲੜਕੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਾਇਕ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ । ਜੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਹੀ ਅਰਾਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਸੇ ਛੰਦੇ ਅਟੀਆ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਾ ਕਰਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ । ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਵਿਜਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਵਿਜਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਲੜਕੀਆਂ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਛੋਟੇ ਵੀ ਸਾਭਦੀਆਂ ਹਨ ਫਿਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਬਲਾਅਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਚਾਉ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਧਰਨ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾਸ ਦੇ ਗੰਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਤਕ ਉਪਰ ਬੁਲੇ ਆਮ ਖੁੰਮ ਕਰੇ ਹਨ । ਪਰ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਲੜਕੀ ਬਹਾਦਰ ਜਾਂ ਦਲੇਰ ਹੀ ਤਾਂ ਸੋ ਪੇਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਉਸਨੂੰ ਭੀਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ।

ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਆਪਾ ਸਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਨਣੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਡਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਹ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਚਰਨਾ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਤੇ ਸੰਸ-ਸਹੁਰੇ ਉਪੋਰ ਜ਼ਰੂਰ ਅਸਰ ਕਰੇਗੀ । ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਆਪਣੀ ਨੂੰਰ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ । ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਚਾ ਸਥਾਨ ਮਿਲੇਗਾ । ਦਾਜ ਵਰਗੀ ਲਾਹਨਤ ਕੋਰਾਂ-ਕੋਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੈ। ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ, ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਲੰਬਰ ਰਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਖੋ ਕੇ ਦਿਲਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਡੀ ਚੋਲੀ ਖਾਇਆ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਉਪਰ ਨੰਗੇ, ਬ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰੀ, ਦੁਰਾਚਾਰੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਅਤਿਆਚਾਰੀ, ਜਾਸੂਸੀ, ਮਾਰਧਾਤ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰੋਆਮ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਤਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਤੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਪਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਨਾਵਾਲਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਸ ਦਾ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਿੰਨਾ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਾਦ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ? ਕੀ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ, ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸਾਏ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਸਕਣਗੇ? ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਮਨ ਥੇ ਪਏ ਰਹੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰਨ ਪੱਛਮੀ ਬਣਣਗੇ।

ਇਸਨੂੰ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਰਤੀ-ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਉਥੇ ਪੱਛਮੀ ਔਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਨੰਗੇ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਚੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਚੁਣ ਕਰਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਫਾ ਕਰੀਮ, ਪਰਿਭਰ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਸੁਰੱਭਰ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਥੋਢੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਇਕ ਯੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਵਪਾਰੀ ਬਣਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੰਡੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਖੋਭ ਵਿਚ ਸੁਟ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਾਂਗੇ। ਭਹਿਦ-ਖੁੰਹਦਾ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲਾ ਸੁੰਦਰੀ ਦੀ ਵੀ ਫੋਟ ਲਭ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਬਰਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ: ਜੇ ਇਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਭੈਸਰ ਰੂਪੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇਗੀ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਸ਼ੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਵਾਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛ, ਪਿਛ ਸ਼ਹਿਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਜਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਇਸ ਨਸ਼ਿਆਈ ਜਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੇਜਾ ਫੈਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਸ਼ਰਾਬ ਅਫੀਮ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਰਦਾ, ਸਿਗਰਟ, ਫੰਬਾਕੂ, ਫੁੰਕੀ, ਭੋਭੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਚਨਾਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਜਿਵੇਂ Corex, Phensidryl, Fartvin, Carisoma, Proxyvon, Dizepam, Coden Sulphate ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜ੍ਹੀ ਬਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਹੀ ਹੈ? ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਆਰਥਿਕ, ਮਨਸਿਕ, ਬਰੀਦਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਸਿਰਫ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਚੋਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰੀਬੀ। ਉਛ। ਡੋਛਾ, ਤੋਛਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ 20% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਚੋਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸ਼ੀਵ ਜੰਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਟ ਲਈ ਬੰਪਰੇ ਦੀ ਪਾਏ ਹੋਏ ਚਨ ਭਹਿਟ ਲਈ ਮਕਾਨ ਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਬਿਸਤਰ ਜਾਂ ਮੰਜਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਦੁਟਪਾਥਾ ਤੇ ਸੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੁਜਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਖ ਲਓ ਇਨ ਰਾਹ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਰਨ ਤੇ ਚਿਖਾ ਦੀਆਂ ਲੋਕਤਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਵੀ ਘਰੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ।

ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜ੍ਹੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ, ਇਸ ਗਰੀਬੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਭਰਦੇ ਕਰਨ ਦੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਸ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਮਹਾਪੁਰਖ

ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜੋਰ ਸੋਚ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਰੰਭੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੁਲੇ ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਤਿਆਤਾ ਆਪਣਾਉਣ, ਝੂਠੇ ਕਰਮ ਕਾਢਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ, ਸੋਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਾਂਬੀਆਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿਲੀ ਚਾਂਦਲੀ ਡੋਕ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਰਬੰਸਦਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤਲਵਾਰ ਫੜਕੇ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ। ਦਸਮੇਸ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਹਿਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਨ ਸੁਰਬੀਰ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ, ਚੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੋਚੀ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਰਸਾਹ ਨੇ ਜਿੰਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਮਾਕਲਾ, ਵੇਚਣਾ, ਵੇਟਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰੋਕ, ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਛਾਉਣਾ ਵਾਲੇ, ਦਾਜ ਰਹਿਤ, ਖੇਤਰਤਾਈ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਭਾਸ਼ਮ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੂੜੀ ਨੀਂਦ ਲੁਭੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ, ਕੁੰਬ ਜਾਹਿਰ ਤੋਂ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਖੋਟਿਆਂ ਵਿਖੇ 1863 ਈ: ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਚਾਜ਼ ਰਹਿਤ ਅਲੰਬ ਕਾਰਜ ਦੀ ਭਾਸ਼ਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਆਪਣਾਇਆ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ।

ਕਈ ਗਰੀਬ ਦੀ ਚੋਖਿਆ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀਆਂ ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਰੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕੂਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰਜਨਾ ਲਈ ਮਰਗੋਈ ਕੂਹਾਂ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ 'ਭਟੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਲਮ੍ਹੇਦਫ਼ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਸੀ ਮੈਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਮੈਂ ਘਰ ਘਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੈਰਾ ਕਰ ਦੇਵਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ-ਕੇ ਭੀ ਰਹੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੂਤ ਕੀਤੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਵੀ ਚਿਟਕ ਤੋਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ, ਸਿਵਲ ਨਾ-ਕੁਰਮਾਨੀ ਤੇ ਵਿਚ ਯੋਧੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਲੁਖਦੇਵ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੰ. ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪੁਲਾਏ, ਮਾਸਟਰ ਭਾਬਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਲਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਪ੍ਰਯਾਸ ਉੱਲੀਫ਼ੇਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਏ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ

“ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੋਂ ਇਕ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਅਹਿੰਸਕ ਤੇ ਸੋਚਾ ਹੋਏ” ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਚੋਟੀ ਘੋੜ ਦੇ ਔਲੂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੀਕੋਜ ਨਹੀਂ ਚੋਕਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭੁਲਾਂ ਦੀ ਸਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਹੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।”

ਇਹ ਸਾਡਾ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼, ਸਾਡਾ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼, ਸਾਡਾ ਜੋਨੇ ਦੀ ਚਿਤੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼, ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਖਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਿਆ, ਫਾਂਸੀਆਂ ਤੇ ਲਟਕੇ ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਉਝਾਲੇ ਭਟੇ, ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕੋਟਿਆਂ ਡਿਆ, ਚਰਖਤੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਰੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਭਟੇ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇਸ਼ ਲੇਖੇ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੋਧ ਨਾਲ ਮਨ ਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਖੇਤ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਸਲੀ, ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ ਫਟਕੇ ਪੇਂਡਮੀ ਸੰਤਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਜ ਕੀ ਧਾਜ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ

ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝਣਾ ਹੋਇਆ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਬਣੇ । ਕੁਰਸੀ ਪਿਛੇ ਭੰਜੇ ਵਿਰਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਤਨੇ ਮੰਤਰੀ, ਐਮ.ਪੀ. ਜਾਂ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਘੜਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਰੀਬੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਰਹਿਣ ।

ਅੱਜ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪਰਮ ਪੁਜਥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਿਧਾ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਾ ਉੱਥਣ ਲਈ ਜੋ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਲਮ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋ ਜਿਸਦੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਲਿਖਣਾ ਭਿਆ ਹੈ । ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਰਾਬਬ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਰਦਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਭਿਅਚਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਨ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ :

‘‘ਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੱਖ ਲਵੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਨਾਮ, ਦਾਨ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਭ ਭਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਛੰਡ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਨਾ ਕੇ ਚੱਲੋ ।’’
ਆਉ ਸੰਕਲਪ ਕਰੀਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾ ।

ਡਾ. ਨਮਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਰਾਮਪੁਰਾ ਰੂਲ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

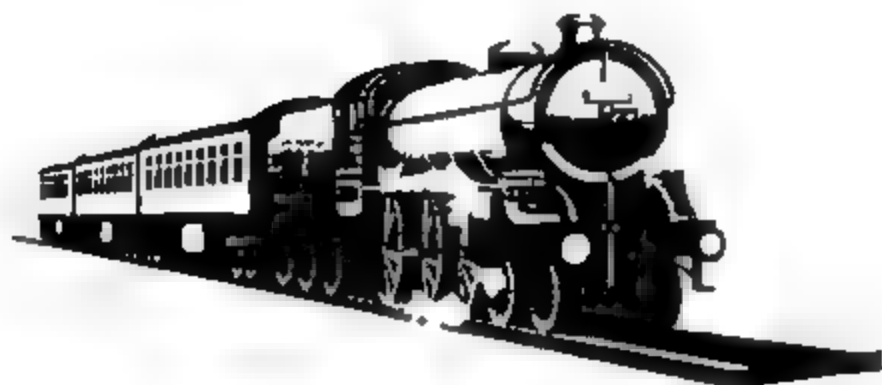
ਮਿਲ ਜਾ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ

ਰਸਤਾ ਤੱਕ-ਤੱਕ ਮੇਰੀਆਂ ਐਥਾਂ ਥੱਕੀਆਂ,
ਤੈਨੂੰ ਉਭੀਰਦੇ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ।
ਕਿਤੇ-ਕੁੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਹੋ ਫੁਲੀਂ ਸਾਨੂੰ,
ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ ।
ਕੀ ਆਪਣੀ ਦੂਰੀ ਕਦੇ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ?
ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਚਿਰ 'ਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੋਇਆ ।
ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੁਰਦੀ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਥੱਕੀ,
ਵੱਜ-ਵੱਸ ਕੀ ਸੁੱਨਾ ਬਤਿਆਲ ਹੋਇਆ ।
ਆ ਮਿਲ ਜਾ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਕੇ,
ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸੈਨੂੰ ਮਾਇਆ ਜੇਜਾਲ ਹੋਇਆ ।
ਤੇਰੇ ਬੁਫ਼ ਅਨੋਕ ਨੇ ਤੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ,
ਕਦੇ ਸਾਂਵਲਾ, ਕਦੇ ਯੋਰਾ, ਕਦੇ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ।
ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਧੰਤਾ ਹਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ,
ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਧਰਤੀ, ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਾਤਲ ਹੋਇਆ ।

ਠਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਰਦੀ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

*With
best compliments
from :*

Suba Jarnail Singh Namdhari
CONTRACTOR

**Maisarkhana House
Harpal Nagar, Bye Pass Barnala Road,
Bathinda.**

Ph. : (R) 218531, 218695

Mobile : 98140-32865

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹਿਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

With best compliments from:

Ph. : 0161-530428

Buy Indian Goods to keep India Busy

Unique Diesel Auto Industries

Manufacture & Suppliers of : ALL KINDS OF MOTOR & TRACTOR PARTS

11271, PARTAP NAGAR, ST. NO. 5, LUDHIANA-141 003.

UNIQUE PRODUCT

Manufacturers & Suppliers :

All Kinds Parts of Clutch Lever Repair Kit of All Type of Vehicles, Pins, Bushes Locks Sprocket Pins, Gear Lock Pins, Pressure Patti and Yoke Nuts

Gurmukh Singh Namdhari

Partner : **UNIQUE DIESEL AUTO INDUSTRIES**

President : **VISHWA NAMDHARI VIDYAK JATHA (REGD.)**

Secretary : **NAMDHARI SANGAT, LUDHIANA.**

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹਿਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

With best compliments from :

Phone : 0161-601989

Prop. Bhupinder Singh 'Channa'

MFRS. OF : DIESEL ENGINE AND TRACTOR FUEL PUMP PARTS

(Durable, Reliable, Economical)

Contact :

Basco Enterprises

2689, MOTI NAGAR, BYE PASS, LUDHIANA.

ਸਤਿ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

With best compliments from :

Ph. : 671601, Fax : 673272 Pager : 9612-124370

National Engineer Enterprises

**"QUICK LIFT" MARK E.O.T. CRANES, ELECTRIC HOISTS,
PILLAR JIB CRANES, CHAIN PULLEY BLOCKS,
E.O.T. CRANE SPARES, GOODS & PASSENGER LIFTS**

Shop No. 7, Guru Har Rai Complex, Opp. Manju Cinema
INDL. Estate Road, Ludhiana.

Sister Concern :

Namdhari Engineers

OFF. : E-25, FOCAL POINT, LUDHIANA-141 010.

ਸਤਿ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

With best compliments from :

Bhatti Industries

**Manufacturing :
All Types of Hydraulic Presses**

CAPACITY : UP TO 1200 TONS

Suba Jagtar Singh Bahtti

96, Rajinder Nagar, Industrial Area, P.O. Mohan Nagar, Distt. Ghaziabad.

Ph. : (O) 0575-623247 (R) 622506

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

With Best Compliments From :

Ph. : (O) 0161-671385, 670461

(R) 0161-407375, 431949

Navyug Bicycle Industries

TRADE 'NAVYUG' & 'NBI' MARK

Harman Engineers

'Harman' & 'Namdhari' TM

Mfrs. of Cycle Parts, Auto Parts & Forgings

Namdhari Enterprises

Mfrs. of : Namdhari Chahta

(Desi Chai Masala)

NAMDHARI SHARDAI

(Thandai Powder)

Partners : JAGDISH SINGH SAHOTA

RAVINDER SINGH SAHOTA

D-114, Focal Point, Phase - V,

Ludhiana - 141 010 (India)

Index

1. Think Before Eating	Narinder Kaur
2. Thanks Satguru Jagjit Singh Ji	Gurmukh Singh
3. Are Chocolate And Coffee Harmful ?	Hardeep Singh Sandhu
4. Environmental Pollution and Conservation	Gurmukh Singh
5. A Glance of Life	Ashvinder Singh (Ashu)
6. Sri Satguru Jagjit Singh Ji Maharaj	Gurdev Singh Kalsi
7. What Shall I do today	Talbir Singh
8. Satguru Ram Singh Ji	Gurmukh Singh
9. In Memory of my-grand-father	Depinder Kaur
10. The Crisis in Education	Depinder Kaur
11. Sikh ! Never Tie Your Beard	
12. The Cow between Hindus and Sikhs	Principal Gurdial Singh
13. 10 Valid reasons why you should
be a vegetarian	

THINK BEFORE EATING

Now a days market is flooded with variety of junk food which is very much liked by the children. The way these types of food is advertised is very much fascinating. I feel there is a need to make people aware of the consequences of this type of food habit.

1 This type of food is, basically made from 'maida' which is carbohydrate based. Its 75% of proteins and vitamins are lost during the extraction of wheat. Prolonged use can lead to the deficiency of proteins and vitamins in the body, as a result-

- a) Body may lead to malnutrition in growing children.
- b) Children may suffer from growth retardation.
- c) Due to nutritional deficiency body resistance may decrease.

2. These food are non-fibrous so are poorly absorbed by our body. Continuous use of this type of food may lead to cancer in colon.

If additives (yellow colour) are regularly used in diet, it may cause rashes and asthma. According to a survey carried out in Britain, it was seen that biscuits and crisps are daily consumed by teenagers, which are full of sugar, fats, processed starch so lacking vitamins and proteins.

More than half deaths of children in developing countries are due to malnutrition only. In some children mental development is retarded. Some become blind or develop poor eye sight or weak eye muscles due to lack of vitamin -A and vitamin B- complex. Now we should be aware of kind of food we are taking in.

First of all give your child at least 500 ml. milk daily. If he/she does not like it, You just change it in the form of banana shake, mango shake or by adding soft drink in milk. In winters you may add some energisers (such as bournvita, spurt or horlicks) Product of milk like curd, cheese, butter have nutritional value for the body.

Vegetables, pulses, salad and seasonal fruit should be taken in daily diet. Thus a balanced diet contains a combination of carbohydrates, proteins, vitamins, minerals, sufficient amount of water and roughage material.

The way our body look, functions and encounters diseases, mostly depend on the kind of food we take.

We take food to satisfy hunger but food does more than just satisfying hunger-

- a) It provides energy
- b) It maintains the wear and tear of body and provides resistance to common infection and diseases.

People should be encouraged to take the right kind of food because the type of food which we consume during the formative years goes a long way in our life.

Narinder Kaur
President-Istri Vidyak Jatha, AGRA.

THANKS SATGURU JAGJIT SINGH Ji

For all that Satguru Ji, in mercy sends,
For health and Children, home and friends.
For comfort in the time of need,
For every kindly word and generous deed.
For happy thoughts and holy talk,
For spiritual guidance in our daily walk.
For every thing Satguru ji we thank !

For beauty in this world of ours,
For verdant grass and lively flowers.
For song of bird and hum of bees,
For the refreshing summer breeze.
For hills and plains, for streams and woods,
For the great oceans, mighty floods.

For every thing Satguru ji, we thank !
For the sweet sleep which comes with night,
For the returning morning light.
For the bright sun that shine so high,
For the stars twinkling in the sky.
For fluffy lambs resting in a hill's shady lee,
For every little thing made by Satguru ji for me,
For every thing Satguru ji, we thank !

For every pretty, shell on a soft sun kissed shore,
For every drop of honey in a hive's little core.
For every single sparrow that hops on the ground,
For each tiny mole that peeps out of its mound.
For the white sailing clouds in a fresh blue sky,
For each modest violet so lovely and shy.
For every thing Satguru ji, we thank !

For every blade of grass on a green river bank,
For every little leaf that tremble on a tree.
For all nature's wonders that around we see,
O' Lord, Satguru Jagjit Singh Ji.
Our hearts we lift to thee,
For every thing Satguru ji, we thank

Gurmukh Singh
B. Com, CS (Final), Raision, Kulu (H.P.)

Are Chocolate And Coffee Harmful ?

Chocolate and coffee are tastier to eat but one cannot imagine how harmful they are. Even a minute amount as a cup of coffee or a cup of Chocolate is considered sinful and even harmful to body. The person becomes habitual of it and its excessive use is damaging. Many physicians advise against their use except in emergency and medical need.

Coffee can cause teenage pimples, allergy, adult insomnia, nervousness, irritability in children, retard weight-gain and body growth. Since years, we have been advised against drinking coffee but told to have a cup of nice warm chocolate instead of coffee. But this too is not good because chocolate has properties similar to that of coffee. Coffee chocolate and tea contain drugs such as nicotine, alcohol, caffeine and tannic acid which are overstimulating or depressing to our body. But even then these substances are created by God and placed in world. Why ?

Because these substances have good effect also, Like :

- (1) Nicotine Can be used as an insecticide to protect man's food plants.
- (2) Alcohol can be used as an disinfectant to protect man's skin.
- (3) Tannic acid is excellent tanning agent for leather but it is very harmful for our body.

MANY mothers prevent their children from drinking of coffee but they gladly serve them chocolate, allow them to eat chocolate candy bars, cakes, chocolate creams, chocolate cookies etc. But they do not know that they are giving their children a lot of bromine in shape of chocolate. This diet may cause irritability, poor sleeping habits, pimples and wakefulness in children.

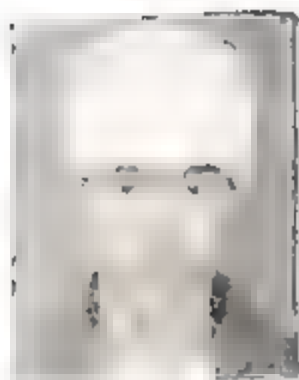
But why pimples appear from chocolate ? Because chocolate takes a lot of sugar to coat the bitter taste of chocolate. So chocolate is 50% sugar. Moreover, a hard waxy fat, cocoa butter is difficult for the body to metabolize so it tends to coat over arteries. it also has high fat content that retards digestion and reduces appetite.

So why don't we avoid these kind of harmful things when there are many other substitutes for them. Moreover the most important thing is the order of the Almighty Satguru ji. So we must avoid these things to live a healthy and happy long life.

HARDEEP SINGH SANDHU,

MORON

ENVIRONMENTAL POLLUTION AND CONSERVATION

Environment in simple words is our surrounding, the atmosphere, the hydrosphere and the lithosphere; Mother Earth and mother Nature which provide all that is needed for sustaining life on our planet, viz , the "atmosphere, healthy air and pure drinking water to such vital elements of the foodchain as wild animals and birds". The Environment [Protection] Act, 1986, defines environment as "Environment include water, air and land and the interrelationship which exists among and between air, water and land and human beings, other living creatures, planets, micro organisms and property."

Resource Depletion :- Primitive man whose needs were basic and few was in modern parlance, "materially poor" but was happy in his surroundings, and was in harmony with nature . But today the position is vastly different with the world overburdened with population which is rising every year by 1.7 per cent and which may "pass the 10 billion mark before stabilising in about 2100 A.D. "(a U.N. Projection). "Ninety percent of the total scientific knowledge available today has been within the life span of today's scientists" and the industrial revolutions of the 19th century and the great technological advances achieved during the last few decades, have made man use up the earth's resources at an alarming fast rate "The expansion at a geometrical rate, of population, production, consumption and generation of waste cannot continue indefinitely, within a closed environment system" for many of the earth's resources are not inexhaustible and "finite supplies of non-renewable resources cannot be drawn upon for ever. A U.N. declaration makes the point explicit- "A point has been reached in history when we must shape our actions throughout the world with a prudent care for their environmental consequences. Through ignorance or indifference we can do massive harm to the earthly environment on which our life and well being depend."

Presently natural resources in the world are being exploited without much thought for the future of mankind. It is said that the imperialist west, colonising in the East, has been systematically denuding the resources in the East thoroughly, thereby making its own economies stronger. The following statistics have been offered-33 1/3 percent of the world's affluent population (in the west) consume over 80 percent of global energy the per capita consumption of coal per year is 10 tonnes in the US, 7 tonnes in U.K. 1 tonne in Italy, 10 CWT in India and 9 CWT in Egypt; the current per capita use of energy in the US. per day is 2,50,000 calories which represents about 100 times the energy used by man in the developing countries while primitive man was probably consuming 2000-3000 calories per day there is also an imbalance in the global economic system, about 27 percent of the world's population living in the developed countries enjoys 75 per cent of the world's wealth.

Excessive Technological Growth In the west :- "Global environment has shrunk a good deal because of new technologies" and large scale use and misuse sometimes of high technology have caused world wide environmental problems. There is "the prospect of an alarmingly rapid transformation of the global landscape due to (1) "accelerated technological development all over the world, particularly in the developed countries" as a result of wasteful and reckless treatment and exploitation of limited resources and (2) "the population use (viewed with heightened concern) in the developing countries."

Pollution :- Wide spread application of science and technology has precipitated problems of pollution of airspace, water and land in many ecological systems in various parts of the earth. The most important global environmental issues are (Mary. H. Cooper 'Setting environmental Priorities'- Editorial Research Reports & U.S. Congressional quarterly, December 1988) (1) Greenhouse effect and consequent climatic changes (2) Ozone depletion (3) Acid rain (4) Air pollution (outdoor) (5) Indoors air pollution (6) Municipal and Industrial waste disposal (7) Hazards by escape of toxic chemicals and gases and (8) Nuclear wastes.

Greenhouse Effect :- Carbon dioxide, methane, Ozone, Oxides of nitrogen and the halogens are the principal greenhouse gases which, absorbing the long wave or the infrared radiation from earth's surface, warm the atmosphere. These gases come out of the burning of gas, oil and coal. Deforestation of tropical rain forests adds its own not inconsiderable contribution to the concentration of carbon dioxide in the atmosphere. It has been estimated that such global warming will raise atmosphere temperature by 1°C to 5°C during the next century. Global warming will cause a major shift in weather patterns, increase in cloudiness, with rainfall increasing in some parts of the world, drought in some other parts, stronger winds, warming of solar ice caps, rise in sea levels up to as much as 1.8 meters and swamping over many low lying and coastal areas. There are also effects on the biological systems including microbes, plants and animals and on agriculture. It will be difficult to persuade the developing countries to slow down their development efforts on a systematic and planned basis will help absorb the excess of carbon in the atmosphere.

Ozone Depletion :- There is a very thin layer of ozone spread above the earth's surface, at a height of about 24 km, protecting the earth's inhabitants from the harmful effects of the sun's ultra violet rays. This layer has been facing danger from the extensive use of CFCs in refrigeration industry and air conditioning and halons in fire extinguishers. The 1987 Montreal Protocol took the issue into account, aiming at reducing the production of CFCs. Approval was given by 113 nations to the accord which recognized the atmosphere as a limited shared resource, curtailing the right of individual countries to release waste into it. By 1989, 47 nations had ratified the Protocol. Some of the major manufacturing countries have not ratified it, arguing that the North which has the technology to produce substitutes must help the developing nations with such technology. There is an on going debate on the subject.

Acid Rain :- This is caused by fall out of sulphur dioxide and nitric oxide in industrial developing economics, reduction of which is a difficult and costly affair. It is said that in 1985 US Electric Utilities alone caused an emission of over 15 million tons of sulphur dioxide and in India, the emission of Singrauli and Korba would exceed one lakh tonnes a year and growing yearly. During the Gulf war environmental damage was caused to vegetative life and forests in Kashmir.

Air Pollution :- The Air (Prevention and control of Pollution) Act, 1981 defines air pollution as "any solid, liquid or gaseous substance present in the atmosphere in such concentration as may or tend to be injurious to human beings or other living creatures or plants or property or environment." The Principal sources of pollution are the fields of power, petrochemicals, fertilizers, synthetic fibre, metallurgy, sulphuric acid, pharmaceutical Industries and various other ceramic and other industries, in India other sources are domestic consumption of low grade fuels (like coal and firewood) resulting in intensely smoky atmosphere. The automobiles emit large quantities of carbon monoxide, hydrocarbons, oxides of nitrogen and other pollutants which cause major health hazards, including respiratory disorders, heart disease, lung cancer etc, besides stunting the growth of plants in the area. Due to its circulation air pollution spreads, affecting all living things exposed to it. 51779 INDIAN'S DIED LAST YEAR DUE TO AIR POLLUTION (Outlook, Nov. 2 1998)

Air pollution also gives rise to smog in winter.

The Taj Mahal, a "piece of work which (in the words of Bernier) is far more important than the pyramids of Egypt" still called one of the seven wonders of the (old) world, is in danger of being corroded, it is no longer white. The apex court, said to be the "most effective environmentalist active today" has passed an order for relocation 104 polluting industries around the monument. A green belt is being developed around it. Action, although slow, is on to save further deterioration of the "Heritage" piece, an economic proposition which, it is stated, employs directly and indirectly 1,00,000 men. It continues to be one of the greatest attractions to a visitor, especially one from abroad.

Municipal and Industrial Waste :- Waste consisting mostly of used articles such as tyres, tubes, sodacans, bottles, newspaper, used clothes, monthly non-toxic and non-hazardous (to health), but still requiring disposal, may be found strewn about all over the country or lying in overflowing dumps and pits. Industrial houses should initiate and develop recycling programmes, making at the same time efforts to reduce solid wastes.

Escape of Toxic/Hazardous Chemicals, Gases :- Bhopal "dramatised" the gravity of risks involved in the escape of poisonous gas in the vicinity of a crowded city in December, 1984. A disaster of this kind could happen during manufacture, transport, handling, rise of the chemicals or from disposal of wastes containing these. This is a new type of hazard with lethal potentials which is not confined to the plant extends to the environment outside where in our country with peculiar socio-economic conditions, a large population, allowed

to reside around a large installation of the Bhopal kind, is subject to great risks. There is a strong feeling that the trio of third world accidents (all) in 1984 (BRAZIL, MEXICO, BHO PAL) would not have taken such large human toll if the growth of slums and squatter colonies had been effectively regulated.

Noise Pollution :- Noise Pollution in towns and cities has reached intolerable levels and is mainly due to "accepted social customs" at all levels involving the indiscriminate and unkind use of loudspeakers in various activities - celebrations, sometimes unseemly, religious ceremonies, social get-togethers, elections propaganda programmes at all odd times. Not only the nuisance value is great but many people suffer from noise-induced hearing loss.

Water Pollution :- Water pollution means "contamination, rendering water harmful or injurious to public health or safety, or to domestic, commercial, industrial, agricultural or other legitimate uses or to the life and health of animals or plants or of aquatic organisms". It is caused by letting drainage or sewage or industrial effluents into it. In rural areas people bathe and wash in public tanks and ponds and animals are also washed there in. The same water is in most places used for drinking and cooking without any treatment except perhaps by sedimentation or filtration through cloth. Such water cause bacterial epidemics. Long acting pesticides are added directly to water surface as antimalaria and antifilaria measures. Such polluted water find its way into drinking water source by infiltration or surface flow during rain. Open dumping of garbage cause air and ground pollution which may similarly find its way into drinking water systems. The sources of contamination of water are many and varied. There are enough laws to prevent contaminants being let into water systems and it is only a question of implementing them properly.

Recently there has been a spate of activity by the judiciary mostly as public interest litigation, ordering the closure of many industries in Delhi, U.P. Bihar, West Bengal and Tamil Nadu, because the industries had failed to install and operate efficient treatment plants in their industrial units. Two hundred and sixty tannery units in Tamil Nadu are shut down on this account. Several highly polluting industries have been ordered to shift from the capital to industrial estates in the neighbouring states.

Conclusion :- India is one of the few countries that have specific provisions made in the constitution for environment protection and improvement. There is a separate department of environment functioning in the integrated ministry of Environment and Forests. Twenty states and three union Territories have a separate department of environment each. Government have set up the following for administration of the subject.

- 1) A central Pollution control Board : There are 21 state Pollution Control Boards.
- 2) National Wastelands Development Board and Central Ganga Authority. Under this authority a project for restoring the quality of River Ganga is in programme.
- 3) National Eco-Development Board.
- 4) Indian Board for wild life.

There are over 300 pollution Monitoring and Control Stations in the country. Let us hope that with international co-operation we in India, achieve in the foreseeable future.

a healthy balance between our environment and the country's economic and industrial development and pollution is kept under control. But as far as my personal opinion is concerned, I feel this problem will take a more complex turn in near future. This is the price that the mankind will have to pay for the success achieved. No one can solve this problem but, for His HOLINESS SATGURU RAM SINGH Ji. Only when Satguru Ram Singh Ji will return, this and all other problems will automatically disappear. So let us all come together, join our hands and pray to Satguru Ram Singh Ji :- "O Lord ! Satguru ji this is the hour of great need, to do the promised deeds, please return. We all are waiting for you". Still I want to write a lot but the article has lengthened a lot, so with these lines I sign off.

Gurmukh Singh
B.Com., C.S. (Final) Raicon (Kuller)

ॐ
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹੀ ਜੀ ॥

AGLANCE OF LIFE

Years have come, Year will go.
 All the days will pass.
 Before you now.
 Your life will melt, as a piece of snow.
 Before it melts, Let it glow.
 Life is like a shell.
 With a pearl inside it.
 Show it to the world.
 Don't ever hide it.
 Talent are for showing.
 Works are for glowing.
 Brain is for thinking.
 Heart is for liking.
 Help the others, for life is short.
 Pray the God with all your heart.
 Take it, as yours be its part.
 Give your best, till you depart.

Ashvinder Singh (Ashu)
Mandi (H.P.)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Maharaj

The kind hearted, well enlightened personality, symbol of Indian culture, our teacher, seer, thinker, sympathiser, the builder, harbinger of peace, truth and honesty, the spiritual ruler of lakhs of Namdhari Sikhs. His Holiness Sri Satguru Jagjit Singh Ji Maharaj was blessed with guruship on 22nd of August, 1959. Since then he is toiling and labouring his day and night for the upliftment and betterment of the society.

His Holiness is preaching the four golden Principles of Sri Satguru Nanak Dev Ji i.e. to dwell on Nam, charity, Bath and Honest labour. For Nam Sri Guru Arjan Dev Ji said, "He who possess Nam in Heart is successful in life. He who possesses Nam In Heart gains boundless wealth but without it every virtue deserts".

His Holiness gives stress to meditate atleast for one hour a day, recite live Banias (path) every day and complete one course of Sri Adi Grantha or Sri Dassam Grantha in a month. As per orders of Sri Satguru Ji, at Sri Bhami Sahib averagly 100 persons (Sikhs) are sitting eight hours a day for meditation since 1987. At this rate, about 2.50 crore Hours of Namsimran has been completed by this time.

It is a universal truth that with the coming back of H.H. Sri Satguru Ram Singh Ji, all the pains and sorrows will vanish from this world. There will be peace and prosperity everywhere. So with the desire to have darshans of Sri Satguru Ram Singh Ji, His Holiness has performed Bhog ceremony of 125000 paths of Sri Adi Granth Sahib two times and its third series had also been 1/4th completed. There was also a Havan Yagya of 125000 paths of Chandi Di war in 1990 at Sri Bhami Sahib.

About charity and honest labour Guru Nanak Dev Ji said, "Earn with the sweat of brow and give something in charity".

That is why His Holiness preaches to earn with honesty and donate 1/10 (Daswandh) of the total income. This will provide shelter to those who don't have, clothes to the naked and food for the hungry.

With the blessings of His Holiness, Satguru Partap Singh Academy at Sri Bhami Sahib, Shaheed Bishan Singh Memorial School at New Delhi and Guru Hari Singh school and college is running at Sri Jivan Nagar. These institutions are well equipped with all the modern facilities of education and are unique combination of religions and modern education. In addition to this, International Namdhari educational society has been set up to promote Sikhism, Humanitarism, and various arts of life among the young boys and girls. Sri Sa.guru

Jagjit Singh Ji himself is a master of Gurmata Sangeet and classical music. He is sharing his boundless knowledge of music with small children and to the masters in music.

A Birth-shala has been setup in Sri Bhaini Sahib where homeless, discarded and old sick people are being looked after. Lakhs of rupees have been spent on thousands of patients who come to this Holiness for medical aid. Sri Satguru Ji is so kind-hearted that he cannot see the sufferings of mankind. It is a routine to provide food grains, cloths or cash to poor and the people who suffer from natural calamities such as floods, drought, etc.

The saying,* Early to bed and Early rise, makes a man healthy, wealthy and wise* is fully applicable to Namdhari Sikhs. Sri Satguru Ji gives equal importance to sports and encourages the Namdhari youth to take part in games also. Namdhan hockey team and All India Namdhan Badminton coaching centre of Sri Bhaini Sahib is a sign of His Holiness interest in youth welfare. As per the instructions of Sri Satguru Ji Namdhan players play games in traditional Namdhari dress which shows and proves that one can play and attain status in society even following the path of religion.

There is a famous Japanese proverb, "Nation should save the History and History will save the nation." Sri Satguru Ji has been giving equal importance to these aspects also. Dozens of books in various languages on Namdhari History have been published during his era of Guruship and this caravan is still on the fast track. The official magazine of Namdharies 'The Satguru' has taken a new and beautiful shape.

In Sri Bhaini Sahib all the historical places, like Akal Bunga, the place of meditation of Sri Satguru Ram Singh Ji, Simarti Mandir where the Guru Nanak Nam Leva sarab samparda conference was held in 1934, Satguru Ram Singh Mandir, the Gol Mandir, Hari Mandir and particularly the Holytank Ram sarover has taken an architectural beauty. At Malerkotla where 66 Namdharies had laid down their lives for the independence of India, a unique monument is under construction.

The places in Amritsar and Ludhiana where the Namdhari Sikhs were hanged to death by the British government in 1872, have been converted into Namdhari Shaheed Samarak.

In the end, I would like to conclude, there is nothing one can say or leave about His Holiness Sri Satguru Jagjit Singh Ji. He is omnipresent and his glorious grace is always upon us.

I just pray, O I benevolent, always shower your precious blessings upon us.

Gurdev Singh Kalsi
10+1 Ludhiana.

ॐ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹੋਇ ॥

What Shall I do today

Today,
I Shall the event shall be taken as god's wish
Today
I Shall love everyone
Today,
I Shall Speak only truth.
Today
I Shall have pure and clear thoughts.
Today,
I Shall spend the whole day in pursuit of happiness.
Today,
I Shall be polite and nice to people.
Today,
I Shall not curse anyone.
Today
Water everwork is assigned to me shall be, completed.
Today
I shall be courteous to people.
Today,
Whoever approach me with a problem or a
request, Shall go back satisfied
Today,
I Shall try to reform my self as much as possible
Today,
I Shall repent for all my ill-deeds.

Talbir Singh

1. To Forget :- What you have done for other people and to remember what other people have done for you.
 2. To Ignore :- What the world owe you and to think what you owe the world.
 3. To Put :- Your rights in back period, your duties in the middle distance and your chances to do a little more than your duty in the foreground.
 4. To See :- That you fellow men are just as real you are and try to look behind their faces in to their hearts hungry for joy.
 5. To own :- That probably the only good reason for your existence is not what you are going to get out of life, but that you are going to give a life.
 6. To close :- Your book of complaints against the management of the universe and to look around for a place where you can sow a few seeds of happiness
- Are you willing to do these things even for a day ?

Rakha Verma

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਨਾਮ ॥

SATGURU RAM SINGH JI

Please turn up now joint explain how

Satguru Ram Singh Ji,
We are children of thee.
From inner core our soul,
We are making this call.

Our hearts are filled with sorrow,
You said you will be back day after tomorrow.
Our soul is like a painful sore .
We can't bear this departure anymore.

This is the hour of great need,
To do the promised deeds.
Our eyes are filled with tears,
Let our call reach thy ears.

Since long, we have been waiting,
Now turn up to end your children's suffering,
Please now come soon,
Any time but before this June.

Gurmukh Singh
B. Com, CS (Final), Raision, Kulu (H.P.)

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਨਾਮ ॥

In Memory of my-grand-father

- He was a light in darkness.
- That light which showed many a people the right way
- Highly principled nestland tidy he always used to stay.
- getting up early and exercising to good health
- Yes, this was his way.
- Every morning at the rise of each dawn
- to God he used to pray.
- Because of his simple living and high thinking
- from all the 'attractions' of the world.
- he was far away.
- Such people come to this earth, but once.
- Cause even God has a very few angles of His kind
- Whom He sends to earth
- as are example for the entire mankind.

Depinder Kaur
Ludhiana

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਲਾਇ ॥

The Crisis in Education

There is an increasing realisation all over. The world that only through the right type of education can human beings be made good citizens and a better order of the society be built. It is also common knowledge that real and effective education must be based on the actual environment and it must fit the student for the type of work, he or she is expected to do in life.

Every now and then the country's leaders, including educationists of various disciplines talk of the deficiencies of the present system and plead for reforms no wonder, there has been a plethora of education reform committees. But the basic problem of fitting the system to the real needs of the country has remained unsolved.

There need be no doubt that the system of education that concerns itself only with the study of the prescribed set of books or annual examinations is not only incomplete but also wasteful. The critics of the system agree that Indians are traditionally inefficient and lazy and that no amount of education and training will make them proficient and in a position to compete with the enlightened people in the advanced countries. But this impression is unwarranted given the right type of training and opportunities, India can produce hundreds of thousands of first class people in all branches of work and knowledge.

As a remedy, recently emphasis has been laid on vocational instruction so as to eliminate the faults of purely theoretical and bookish knowledge. As a result of this, people are being trained to face the challenges of life.

After all, education is not an end in itself, it is means to an end, which is to equip an individual for the various activities of life and serve as an instrument for achieving our goals in life.

*Depinder Kaur
Ludhiana*

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਲਾਇ ॥

SERMON : SRI SATGURU PARTAP SINGH JI SIKHS ! NEVER TIE YOUR BEARD

The Sikhs must keep their beards flowing unshorn and untied. Guru Gobind Singh had never ordered the Sikhs to tie their beards. Whosoever does it, is a defaulter. Sikh history is the proof. Bhai Bidhi Chand had a long flowing beard. The sixth Guru had sent him to recover two of His horses. He had some how brought back one of the horses. In order to fetch the second horse, he had to disguise himself. He thought of tying his beard by dividing it into two parts. He prayed to the Guru. "His Holiness ! I am going to do this in your service but I submit myself to pay a fine of rupees five." He did tie his beard for a just cause, but, soon after, he submitted himself to Guru Hargobind Sahib for this fault. At that time also, the Sikhs never tied their beards. By obeying Guru's order alone, we can call ourselves Guru's Sikhs.

The Cow between Hindus and Sikhs

Under the above title a correspondent of the Dalit Voice, has written in March 1-15 issue on page 7, that "Guru Gobind Singh ate beef and called it Maha Prasad" He adds that "Mata Sahib Kaur Ji Cooked beef at Nanded which was served to all Sikh devotees in Langer"

What lie can be bigger than this? what more insult can be inflicted on the Guru and the principles laid and practised by Guru Gobind Singh and his predecessors?

Will it be possible for the said correspondent to produce an authentic support for his writing? the distortions, misrepresentations, molestations of the historical facts and also omissions and concealment of truth, is visible in the writings of such like so called historians but such a blame on Guru Sahib and Mata Ji is heard for the first time after the insults inflicted by the author of "Satyarth Parkash" assaulting every religion except his own.

Guru Gobind Singh blessed the Khalsa with "Amrit" which in itself means, "against death and killings." what to talk of beef eating? Meat eating is one of four top most forbidden in Sikhism, there was no question of eating beef/ meat. How could it be?

The cause of Hindus hatred for Guru Gobind Singh was not the use of meat. There were the principles of Sikhism disliked by fundamental Hindus and Muslims. Thus invasions on Guru Gobind Singh, severally and jointly. I can give all such causes.

On having the comments of the allegator "Correspondent" on my this humble submission authentic evidence shall be given for the publication supporting my comments.

*Principal Gurdial Singh
179, Model Gram, Ludhiana.*

10 Valid Reasons Why You Should Be A Vegetarian

VERY economical and ultimate answer to World Food Problem.

EASILY digestible - contains all life-sustaining and body-building properties

GOOD, pure, hygienic and pleasing.

ETHICALLY and morally right.

TASTY and best for positive health and survival.

A natural food for humans.

RIGHT food for alertness and youthfulness.

INFUSES reverence for life in all forms.

A must for spiritual development.

NUTRITION-value established scientifically.

ਕਾਕਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਾ
ਅਤੇ
ਬੀਬੀ ਉਦਮ ਕੌਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

With best compliments from :

P.S. AUTO INDUSTRIES (REGD.)

Manufacturers & Suppliers
CLUTCH LEVER KITS

Nangal Road, Chachoki-144 632, Phagwara. (Pb.) India
Phones (Off) 60780 (Res) 61729, 65780

ततकरा

1. विश्व नामधारी स्त्री विदयक जत्थे का 18वां वार्षिक सम्मेलन सुखजीत कौर प्रधान
2. अनमोल ययन सिमरजीत कौर मनचन्दा
3. शाकाहारी भोजन स्वास्थ्य के लिए मांसाहार से कहीं अधिक बेहतर
4. घरों में 'Samples टेस्ट करने के तरीके डा. ऐ. के. बाली
5. नहाने का साबुन खरीदने से पहले ध्यान दें डा. ऐ. के. बाली
6. खोज मुर्दा की नगरी में - नामधारी डा. अवतार सिंह
7. थन्द सत्रा रणवीर सिंह बलोवालीया
8. मैं हैरान होती हूँ नरिन्द्र कौर बिरदी

1

2

विश्व नामधारी स्त्री विद्यक जत्थे का 18वां वार्षिक सम्मेलन

24 जेठ, से 28 जेठ 2055 (7 जून से 10 जून, 1998)

श्री सतगुरु जी द्वारा स्त्रियों का मानसिक एवं सम्पन्निक स्तर ऊँचा करने के लिए स्थापित स्त्री विद्यक-विद्यक विंग का 18वां सम्मेलन मण्डी सुन्दर नगर के जत्थे एवं साध सगत की तरफ से नामधारी धर्मशास्त्रा राम नगर मण्डी में करवाया गया।

सम्मेलन का उद्घाटन :- 7 जून सुबह आसा जी की बार के बाद रिबन काट कर श्री सतगुरु जी ने सम्मेलन का उद्घाटन किया।

प्रधान बीबी सुखजीत कौर ने सत्ताना रिपोर्ट सुनाई और सतगुरु जी का धन्यवाद करते हुए बताया कि सतगुरु जी की अपार कृपा द्वारा ही वे देश विदेश में 56 जत्थे बना सकी हैं। जिनके ओहदे दार बड़े लगन व मेहनत से अपने कार्य में सलग्न हैं।

तत्पश्चात् सतगुरु जी ने अपना अमृतमयी भाषण देते हुए स्त्रियों की भलाई के लिए फैशन की होड़ से दूर रहने के लिए कपड़ा और चार से अधिक सूट न बनवाने को कहा जो चार सूट भी सादे हो अगर कोई अधिक मायाधारी है तो वह जरूरत बंद को रोटी और कपड़ा देकर उसकी सहायता करे।

नामधारी का अर्थ समझाते हुए कहा कि नामधारी का अर्थ है नाम को धारण करने वाला। नाम से ही हमें सब सुखों की प्राप्ति हो सकती है।

भाषण प्रतियोगिता :- भाषण प्रतियोगिता में 16 बच्चों ने भाग लिया जिन्होंने हिन्दी अंग्रेजी, पंजाबी में अपने विचार प्रकट किये। विजयी बच्चों के नाम निम्नलिखित हैं—

- क. बीबी हरविन्दर कौर पत्नी स. अमोलक सिंह (मण्डी)
- ख. बीबी रतन कौर पुत्री स. मनजीत सिंह (मण्डी)
- ग. बीबी रणजीत कौर पत्नी स. सरूप सिंह (लुधियाना)

लिखती प्रतियोगिता :-

लिखती प्रतियोगिता में 60 बच्चे सिनियर ग्रुप से एवं 50 बच्चे जूनियर ग्रुप से थे।

सीनियर विजयी :-

- क. बीबी मनजीत कौर पुत्री स. प्रीतम सिंह (लुधियाना)
- ख. बीबी हरविन्दर कौर पुत्री सत दर्शन सिंह (जलंधर)
- ग. बीबी सुखविन्दर कौर पुत्री संत राजवंत सिंह (दिल्ली)

जूनियर विजयी

- क. बीबी गुरप्रीत कौर पुत्री स. राजवंत सिंह (दिल्ली)
- ख. बीबी बलविन्दर कौर पुत्री स. प्रीतम सिंह (जलंधर)
- ग. बीबी हरप्रीत कौर पुत्री संत सरूप सिंह (लुधियाना)

खाना खजाना :-

शाम को 4 बजे खाना बनाने की सिखलाई बीबी कँडी, पिकी और बब्बी ने की।

फूल सजावट मुकाबला :-

इसमें 10 जूनियर और 12 सीनियर बच्चों ने हिस्सा लिया।

सीनियर विजयी :-

- क. बीबी कमलप्रीत कौर पुत्री सूबा सुखदेव सिंह (दिल्ली)
- ख. बीबी हरबखशीश कौर पुत्री संत महिन्द सिंह (गण्डी)
- ग. बीबी परमजीत कौर पुत्री सूबा जोगिन्द सिंह (जलंधर)

जूनियर विजय :-

- क. बीबी सुखराज कौर पुत्री स. नवतेज सिंह (गण्डी)
- ख. बीबी तरवीन कौर पुत्री स. जसपाल सिंह (चण्डीगढ़)
- ग. बीबी बंदना, पुत्री स. जोगिन्द सिंह (गण्डी)

8 जून का दूसरा दिन

आसा जी की बार और जलपान के बाद सेशन में प्रथम प्रतियोगिता -

शुद्ध पाठ सिखलाई :- मास्टर दर्शन सिंह जी ने की।

योगा सिखलाई :- डा. ईक्याल सिंह श्री मैणी साहब बालों ने की।

भाषण प्रतियोगिता जूनियर :- इस प्रतियोगिता में कुल 30 बच्चों ने हिस्सा लिया।

विजयी बच्चे :-

- क. बीबी हरप्रीत कौर पुत्री संत सरूप सिंह (लुधियाना)
- ख. बीबी मनदीप कौर पुत्री स. बहादुर सिंह (लुधियाना)
- ग. बीबी मनप्रीत कौर पुत्री स. अयतार सिंह (लुधियाना)

होस्तल बड़ाई :-

बीबी अनुप्रिया सपुत्र संत सतोख सिंह (चण्डीगढ़)

सीनियर क्वीज़ प्रतियोगिता :-

इस प्रतियोगिता में 8 टीमों ने हिस्सा लिया प्रत्येक टीम में 2 प्रतियोगी थे।

- क. टीम सिरसा, बीबी गुरमीत कौर, बीबी इन्दप्रीत कौर।
- ख. टीम बीड़, बीबी राजवीर कौर, बीबी हरजीत कौर।
- ग. टीम भोतर, बीबी बलविन्द कौर, बीबी मनप्रीत कौर।

नाम सिमरन, रहत भर्यादा, अरदास मुकामबला

इस प्रतियोगिता में कुल 70 बच्चों ने भाग लिया।

विजय बच्चे नाम सिमरन में :-

- क. बीबी कौशल कौर पुत्री संत जगजीत सिंह (सुन्दरनगर)
- ख. बीबी अमनदीप कौर पुत्री स. नारायण सिंह (गण्डी)
- ग. बीबी परमिन्द कौर पुत्री स. मनजीत सिंह (लुधियाना)

होस्तल बड़ाई :-

बीबी सिमरन कौर पुत्री सूबा सरबजीत सिंह (ग्वालियर)

बीबी मनप्रीत कौर पुत्री संत जसवंत सिंह (जलंधर)

विजयी बच्चे रहस्यनामा :-

क. बीबी कौशल कौर पुत्री संत जगजीत सिंह (सुन्दरनगर)

ख. बीबी सिमरन कौर पुत्री सूबा सरवजीत सिंह (ग्वालियर)

ग. बीबी रूपिन्द्र कौर पुत्री स. जगजीत सिंह (लुधियाना)

होसला बधाई, बीबी निरलेप कौर पुत्री संत सुरिन्द्र सिंह (फरीदाबाद)

विजयी बच्चे जयरदास :-

क. बीबी मनप्रीत कौर पुत्री स. जसवंत सिंह (जलंधर)

ख. बीबी राजबीर कौर पुत्री स. जसविन्द्र सिंह (मण्डीगढ़)

ग. बीबी सतवन्त कौर पुत्री संत सतपाल सिंह (मण्डी)

9 जून तीसरा दिन

9 जून आसा जी की बार के बाद डॉक्टर इकबाल सिंह ने योगा बारे जानकारी दी।

संगीत प्रतियोगिता जूनीयर और सीनियर

इस प्रतियोगिता में 40 बच्चों ने हिस्सा लिया।

गायन

विजयी बच्चे गायन संगीत जूनीयर

क. बीबी मनप्रीत कौर पुत्री गुरमीत सिंह (दिल्ली)

ख. बीबी प्रमजोत कौर पुत्री भगवंत सिंह (दिल्ली)

ग. बीबी हरमीत कौर पुत्री हरदेव सिंह (श्री मैत्री साहब)

विजयी बच्चे गायन संगीत सीनियर

क. शिवरंजनी कौर पत्नी संत मनोहर सिंह (जम्मू)

ख. बीबी पवनजीत कौर पुत्री संत उस्ताद हरभजन सिंह (दिल्ली)

ग. बीबी हरमीत कौर पुत्री संत गुरमीत सिंह (दिल्ली)

विजयी बच्चे वादन संगीत जूनीयर

क. बीबी नवजोत कौर पुत्री संत हरजाप सिंह (श्री मैत्री साहब)

ख. बीबी हरमीत कौर पुत्री संत हरदेव सिंह (श्री मैत्री साहब)

ग. बीबी कुलविन्द्र कौर पुत्री संत हरदेव सिंह (श्री मैत्री साहब)

विजयी बच्चे वादन संगीत सीनियर :-

क. बीबी परमजीत कौर पुत्री संत दर्शन सिंह (श्री मैत्री साहब)

ख. बीबी रणजीत कौर पुत्री संत गुरदयाल सिंह (श्री मैत्री साहब)

विजयी बच्चे तबला वादन

क. बीबी परमजीत कौर पुत्री संत दर्शन सिंह (श्री मैत्री साहब)

विजयी बच्चे डोलक वादन

क. बीबी जसबीर कौर पुत्री संत सुरिन्द्र सिंह (दिल्ली)

- ख. बीबी वंदना पुत्री संत सतनाम सिंह (मण्डी)
 ग. बीबी सुखराज कौर पुत्री संत नवतेज सिंह (मण्डी)
विजयी बच्चे डोलक प्रतियोगिता सीनियर
 क. बीबी गुरमीत कौर पत्नी संत गुरमीत सिंह (मण्डी)
 ख. बीबी कंवलजीत कौर पुत्री संत अर्जुन सिंह (सिरसा)
 ग. बीबी कमलप्रीत कौर पुत्री सूबा सुखदेव सिंह (दिल्ली)
 बीबी संदीप कौर पुत्री संत करतार सिंह (मण्डी)
प्रदर्शनी प्रतियोगिता :- इस प्रदर्शनी में 50 बच्चे ने हिस्सा लिया।

विजयी बच्चे :-

- क. बीबी जगजीत कौर पुत्री संत बलदेव सिंह (पटियाला)
 ख. बीबी जोगिन्द कौर पत्नी संत दलीप सिंह (फाजिलका)
 ग. बीबी रतनजीत कौर पत्नी संत हरदेव सिंह (मण्डी)

उपरोक्त प्रतियोगिता के इलावा बहुत सारे सलाह मसलेश विभिन्न विषयों पर वाद-वियाद दाज दहेज पर खुली विचार तदस्त रहने के लिए स्त्रियों को विशेष सलाह, सुझाव दिये। 5 से 10 साल तक के बच्चों की चित्रकारी प्रतियोगिता करवाई गई।

पाठों का भोग :- स्त्रियों के 17वें वार्षिक सम्मेलन में स्त्रियों की तरफ से 101 पाठों के भोग डाले गये, भगवती की माला, भजन की माला, गण्डी दी वार के पाठों के भोग डाले गये।

ईनाम वितरण समारोह :- 9 जून शाम को ही ईनाम वितरण समारोह आयोजित किया गया, जिसमें श्री सतगुरु जी ने अपने कर कमलों द्वारा प्रथम द्वितीय एवं तृतीय स्थानों में आने वाले बच्चों को ईनाम देकर बखशीश की। इसी समय 71 स्त्रियों ने सादा रहन सहन एवं केवल चार सूट सिलवाने का प्रण लिया और सतगुरु

जी की खुशियाँ प्राप्त की।

इस साल का आशीर्वाद पुरस्कार सूबा "सुरिन्द कौर खरत" रोपड़ बालों को दिया और उन्हें सतगुरु जी ने खुशियाँ बखशी।

इस साल का सर्वोत्तम जत्था पुरस्कार "सुन्दर नगर" मण्डी हिमाचल के जत्थे को मिला जो कि सूबा बीबी हुकम कौर के नाम से दिया जाता है। यह ईनाम बीबी अमरजीत कौर एवं उनके जत्थे ने श्री सतगुरु जी से ग्रहण किया।

धन्यवाद के हकदार जत्थे :-

बीबीयों ने बहुत अच्छा अनुशासन दिखाया, लंगर बनाना, लंगर छकाना, सफाई रखना, जूतों की सेवा करना और हर कार्य निश्चित समय एवं ढंग से करने की मिलास पेश की।

इस वर्ष सम्मेलन में हिस्सा लेने आये मेम्बर 1000 से भी अधिक थे जो कि एक रिकार्ड गिनती है इसमें 750 ने किसी न किसी प्रतियोगिता में हिस्सा लिया।

विधिक सम्मेलन की सफलता

सम्मेलन की सफलता का राज सतगुरु जी का आशीर्वाद एवं विदियक जत्थे के अहुदेदार

है।

प्रधान—बीबी सुखजीत कौर

जनरल सक्त्र—बीबी कुलवन्त कौर

खजानची—बीबी अमरजीत कौर के दिन—रात एक करके बड़ी मेहनत लगन से काम किया और सम्मेलन को सफल बनाया।

इस सम्मेलन की सफलता में मण्डी एवं सुन्दर नगर की बीबीयां और भाई जो कि दिन—रात एक करके हर कार्य में पूरा सहयोग देते थे प्रशंसा के हकदार है एवं हम उनका हृदय से धन्यवाद करते हैं।

धन्यवाद

सुखजीत कौर प्रधान
विश्व नामधारी स्त्री विधक जल्था।

श्री सतिगुरु राम सिंह जी सहाय

अनमोल वचन

1. जिस तरह कीड़ा कपड़े को कुतर डालता है, उसी तरह ईश्या मनुष्य को।
2. क्रोध मूर्खता से प्रारम्भ होता है,
और पश्चाताप पर खत्म होता है।
3. नम्रता से दंष्टता भी मनुष्य के,
यश में हो जाते हैं।
4. एक शर निकले बोल वापस नहीं आ सकते,
अंत एवं सोच कर बोलो।
5. तलवार की चोट उतनी तेज नहीं होती,
जितनी जिह्वा की।
6. तीन सच्चे मित्र हैं—वृद्धा पत्नी, पुराना कुत्ता और पास का धन।
7. घर में मेल होना, पृथ्वी पर स्वर्ग के समान है।
8. आलसी को सब काम कठिन लगते हैं, परिश्रमी को आसान।
9. अच्छा वह नहीं है जिसकी आँखें नहीं,
अच्छा वह है जो अपने दोषों को ढकता है।
10. मनुष्य को दूसरों से ऐसा व्यवहार करना चाहिए,
जो वह अपने लिए पसन्द करता हो।

सिमरजीत कौर मनमन्दा
मण्डी (हिमाचल प्रदेश)

शाकाहारी भोजन स्वास्थ्य के लिए मांसाहार से कहीं अधिक बेहतर

क्या उत्तम है शाकाहार या मांसाहार ? यह विवाद प्रायः लोगों में देखने को मिलता है ? बहुधा जो जन्म से शाकाहारी होते हैं, वे मांसाहारी की आलोचना करते हैं, व जो मांसाहारी होते हैं वे शाकाहारियों को हेय दृष्टि से देखते हैं। प्रायः यह विवाद भावनाओं के आधार पर होता है न कि वैज्ञानिक दृष्टिकोण अथवा तर्क के आधार पर।

आइए, इस विषय पर विचार करें और निर्णय करें कि क्या उत्तम है शाकाहार या मांसाहार ? इसके लिए कुछ प्रश्न हैं जिनके उत्तर से हमें स्पष्टीकरण प्राप्त हो सकता है।

प्र. : जहरीले तत्व किसमें हैं : शाकाहार में या मांसाहार में ?

उ. : विश्व भर के डॉक्टरों ने यह साबित कर दिया है कि शाकाहारी भोजन स्वास्थ्य के लिए सर्वश्रेष्ठ है। फल-फूल, सब्जी विभिन्न प्रकार की दालें, बीज एवं दूध से बने पदार्थों से बना हुआ संतुलित आहार भोजन में कोई भी जहरीले तत्व पैदा नहीं करता। इसका प्रमुख कारण यह है कि जब कोई जानवर मारा जाता है, तो वह मृत पदार्थ बनता है। यह बात सब्जी के साथ लागू नहीं होती। यदि किसी सब्जी को आधा काट दिया जाए और आधा काटकर जमीन में गाड़ दिया जाए तो वह पुनः सब्जी के पेड़ के रूप में तैयार हो जाएगी क्योंकि यह एक जीवित पदार्थ है। लेकिन यह बात एक भेड़, मेमने या मुर्गे के लिए नहीं कही जा सकती।

प्र. : कैंसर, उच्च रक्तचाप, दिल या गुर्दे की बीमारी किस को जल्दी आक्रांत करती है- शाकाहारियों को या मांसाहारियों को ?

उ. : विशिष्ट खोजों के द्वारा यह पता चला है कि जब किसी जानवर को मारा जाता है तब यह इतना भयभीत हो जाता है कि भय से उत्पन्न जहरीले तत्व उसके सारे शरीर में फैल जाते हैं। और वे जहरीले तत्व मांस के रूप में उन व्यक्तियों के शरीर में पहुँचते हैं, जो उन्हें खाते हैं। हमारा शरीर उन तत्वों को पूर्णतया निकालने में सामर्थ्यान् नहीं है। नतीजा यह होता है कि कैंसर, उच्च रक्तचाप, दिल व गुर्दे आदि की बीमारी मांसाहारियों को जल्द आक्रांत करती है। इसलिए यह नितात आवश्यक है कि स्वास्थ्य की दृष्टि से हम पूर्णतया शाकाहारी ही रहें।

प्र. : किसमें अधिक प्रोटीन है- अंडे में, पनीर में, मूँगफली में या दूध में ?

उ. : अक्सर यह दलील दी जाती है कि अंडे एवं मांस में प्रोटीन, जो शरीर के लिए एक आवश्यक तत्व है, अधिक मात्रा में पाया जाता है। किन्तु यह बात कितनी गलत है यह इस से साबित होगा कि सरकारी स्वास्थ्य बुलेटिन सख्या 23 के अनुसार ही 100 ग्राम अंडों में जहाँ 13 ग्राम प्रोटीन होगा, वहीं पनीर में 24 ग्राम, मूँगफली में 31 ग्राम, दूध से बने कई पदार्थों में तो इससे भी अधिक एव सोयाबिन में 53 ग्राम प्रोटीन होता है।

प्र. : किसमें अधिक कैलोरी है- मछली में, मुर्गे में या दूध में ?

उ. : जहाँ 100 ग्राम अंडों में 173 कैलोरी, मछली में 93 कैलोरी व मुर्गे के गोشت में 194 कैलोरी प्राप्त

होती है, वहीं गेहूं व दालों में 300 कैलोरी, सोयाबीन में 350 कैलोरी व मूंगफली 550 कैलोरी और क्रीम निकले दूध एवं पनीर से लगभग 350 कैलोरी प्राप्ता होती हैं। फिर अंडों कि बजाय दाल आदि शाकाहार सस्ता भी है। इससे हम यह निर्णय ले सकते हैं कि स्वास्थ्य के लिए क्या चीज जरूरी है।

प्र. : कोलेस्ट्रॉल किसमें अधिक है-मुर्गे में, अन्न में या फलों में ?

उ. : अधिक कोलेस्ट्रॉल शरीर के लिए लाभदायक नहीं है। 100 ग्राम अंडों में कोलेस्ट्रॉल की मात्रा 500 मि ग्राम है और मुर्गी के गोشت में 60 है तो वहीं कोलेस्ट्रॉल सभी प्रकार के अन्न, फलों, सब्जियों आदि में शून्य है। अमरीका के विश्व विख्यात पोषण-विशेषज्ञ डा. भाइकल क्लेपर का कहना है कि अंडे का पीला भाग विश्व में कोलेस्ट्रॉल एवं जमी चिकनाई का सबसे बड़ा स्रोत है जो स्वास्थ्य के लिए घातक है।

प्र. : आजकल टी.वी. पर आ रहा है कि अंडे शाकाहारी हैं। क्या यह सही है ?

उ. 1962 में यूनीसेफ ने एक पुस्तक प्रकाशित की तथा अंडों को लोकप्रिय बनाने के लिए अनिवेधित (इंफोर्टाइज्ड) अंडों को शाकाहारी अंडे (वैजीटेरियन) जैसा मिथ्य नाम देकर भारत के शाकाहारी समाज भ्रम फैला दिया 1971 में मिशिगन यूनिवर्सिटी (अमरीका) के वैज्ञानिक डा. फिलिप जे स्कैन्ट ने यह सिद्ध किया है कि संसार का कोई भी अंडा निर्जीव नहीं है, फिर चाहे वह निवेधित (सेया गया) हो या अनिवेधित। यह इस बात से भी साबित होता है कि कोई भी अंडा पेड़-पौधों से पैदा नहीं किया जा सकता है। अनिवेधित अंडे में भी जीव होता है, उसमें श्वास लेने की क्रिया होती है जो जीवन की निशानी है। यदि ऐसे अंडे में श्वासोच्छ्वास की क्रिया बंद हो जाए तो अंडा सड़ जाता है।

इंग्लैंड के महाहूर चिकित्सिक डा. राबर्ट ग्रास तथा प्रो. ओकासा डेविडसन इरविंग के मतानुसार अंडे खाने से पेथिस तथा मंदाग्नि जैसी बीमारियां घर कर जाती हैं और आंते सड़ जाती हैं। जर्मनी के प्रोफेसर एग्नर वर्ग का निष्कर्ष है कि अंडा 51.83 प्रतिशत कफ पैदा करता है जो शरीर के पोषक तत्वों को असंतुलित करता है। फ्लोरिडा (अमरीका) के कृषि विभाग की हेल्थ बुलेटिन के अनुसार अंडों में 30 प्रतिशत डी.डी.टी. होता है। भुर्गियों को जिस तरह रखा जाता है, उस प्रक्रिया में से होकर डी.डी.टी. भुर्गी की आंतों में धुल-मिल है। प्रत्येक अंडे के उपरी खोल में 15,000 सूक्ष्म छिद्र होते हैं जो सूक्ष्मदर्शी यंत्र द्वारा आसानी से देखे जाते हैं। उनके द्वारा डी.डी.टी. का विष अंडों द्वारा मनुष्य के शरीर में पहुंच जाता है जिसमें कैंसर होने का खतरा रहता है। हाल ही में इंग्लैंड के डाक्टरों ने सावधान किया है कि सालमोनेला एन्टराइटिस, जिसका सीधा संबंध अंडों से है, के कारण लाखों लोग इंग्लैंड में जहरीली महामारी के शिकार हो गए। भारत में ऐसा कोई तरीका कानूनन लागू नहीं है जिससे सड़े अंडों की पहिचान हो सके और ऐसे सड़े अंडों के सेवन से उत्पन्न होने वाले भयंकर रोगों से लोगों का बचाव हो सके। यही नहीं, डा.ई.वी. मेवकालम का कहना है कि अंडों में कार्बोहाइड्रेट बिल्कुल नहीं होते तथा कैल्शियम की मात्रा न्यूनतम होती है जिसमें पेट में सड़ांध हो जाती है।

प्र. : जीव विज्ञान की दृष्टि से हमारा स्वभाविक भोजन कंसाहार है या शाकाहार ?

उ. 'मनुष्य की संरचना की दृष्टि से भी हम देखेंगे कि शाकाहारी भोजन हमारा स्वभाविक भोजन

हैं। गाय, बंदर, घोड़े और मनुष्य इन सबके दांत सपाट बने हुए हैं जिनसे शाकाहारी भोजन पचाने में सुविधा रहती है। जबकि मांसाहारी जानवरों की जीभ लम्बी होती है एवं दात नुकीले होते हैं, जिनसे वे मांस को खा सकते हैं। उनकी आंते भी उनके शरीर की लम्बाई से दुगुनी या तिगुनी होती हैं जबकि शाकाहारी जानवरों की एवं मनुष्य की आंत उनके शरीर की लम्बाई से सात गुना होती है। अर्थात् मनुष्य शरीर की रचना शाकाहारी भोजन के लिए ही बनाई गई है न कि मांसाहार के लिए।

बड़े आश्चर्य का विषय है कि जो बंदर आदमी की शक्ल का है, वह मांस नहीं खाता है। वह अपनी आंतों को पहचानता है, परन्तु मनुष्य कहलाने वाला प्राणी इतना विवेकहीन है कि वह मांसभक्षण करता है।

प्र. : वे जीव जिन्हें हम जीवनदान नहीं दे सकते उनका जीवन लेने का हमें क्या अधिकार है? उ. : आज विश्व में सबसे बड़ी समस्या है विश्व शांति की स्थापना करना और बढ़ती हुई हिंसा को रोकना। चारों ओर हिंसा एवं आतंकवाद के बादल उमड़ रहे हैं। उन्हें यदि रोका जा सकता है तो केवल मनुष्य के स्वभाव को अहिंसा और शाकाहार की ओर प्रवृत्त करने से ही। महाभारत से लेकर गौतम बुद्ध, ईसा मसीह, भगवान महा वीर, गुरु नानक और महात्मा गांधी तक सभी सतों एवं बनीबियों ने अहिंसा पर जोर दिया है। हमारे संविधान की धारा 51 ए (जी) के अंतर्गत भी हमारा यह कसब्य है कि हम सभी जीवों पर दया करें और इस बात को याद रखें कि हम किसी को जीवन प्रदान नहीं कर सकते तो उन या जीव लेने का भी हमें कोई हक नहीं है।

प्र. : विश्व में अब शाकाहार की ओर रुख बढ़ रही है या मांसाहार की ओर ? विश्व के अधिकतर बुद्धिजीवी शाकाहारी थे या मांसाहारी ?

उ. : दस वर्ष पूर्व नीदरलैंड की 1.5 प्रतिशत आबादी शाकाहारी थी जबकि वर्तमान में वहां 5 प्रतिशत व्यक्ति शाकाहारी हैं। एक सर्वेक्षण के अनुसार इंग्लैंड में प्रति सप्ताह 3,000 व्यक्ति शाकाहारी बन रहे हैं। वहां अब 25 लाख से अधिक व्यक्ति शाकाहारी हैं। एक प्रेस समाचार के अनुसार अमरीका में डेढ़ करोड़ शाकाहारी हैं। सुप्रसिद्ध गायक माइकल जैक्सन एवं मैडोना पहले से ही शाकाहारी हो चुके हैं। अब विश्व की सुप्रसिद्ध टेनिस खिलाड़ी मार्टिना नवरातिलोवा ने शाकाहार व्रत धारण कर लिया है। बुद्धिजीवी व्यक्ति शाकाहारी प्रणाली को अधिक आधुनिक, प्रगतिशील और वैज्ञानिक कहते हैं एवं अपने आपको शाकाहारी कहने में गर्व महसूस करते हैं। संसार के महान बुद्धिजीवी, उदाहरणार्थ अरस्तु, प्लेटो, लियोनार्दो व विंसी, शैक्सपीयर, डार्विन, पी.ए. एक्सले, इमर्सन, आइन्सटीन, जार्ज बर्नार्ड शॉ, एच.जी. वेल्स, सर जूलियन हक्सले, लियो टॉल्स्टाय, रैली आदि सभी शाकाहारी ही थे। भारत के प्रमुख सामाजिकनेता जो शाकाहार के क्षेत्र में अग्रणी रहें हैं, उनमें महावीर और गौतम बुद्ध से लेकर महात्मा गांधी तक अनगिनत नाम हैं। यही नहीं, नोबल पुरस्कार विजेता सी. वी. रमण और भूतपूर्व राष्ट्रपति डा. राधाकृष्ण भी शाकाहारी रहे हैं।

प्र. : जो लोग मांसाहार करते हैं क्या यह उनके धर्म के अनुकूल है ?

उ. : सनातन धर्म, जैन धर्म, बौद्ध धर्म में तो मांसाहार सर्वत्र निषिद्ध ही है। पवित्र कुरान व बाईबल में भी जीव मात्र के प्रति दया व पड़ोसी के प्रति सद्भाव का ही उल्लेख किया गया है। आज जो

मुस्लिम या ईसाई मांसाहार करते हैं व अपने धर्म की आड़ लेते हैं, वे दिखाएं तो सही कि पैगम्बर या ईसा मसीह ने कहाँ और किस ग्रंथ में किस पृष्ठ पर मांसाहार की वकालत की है ? उल्टा सर्वत्र जीवमात्र के प्रति दया का ही उपदेश किया है। उन्होंने कहा है कि हम सब ईश्वर की संतान हैं। अतः एक ओर तो हम उनके पुत्रों, जीवों की हत्या करें व दूसरी ओर उन परमपिता की कृपा चाहें, इसे कौन पिता पसंद कह सकता है ?

सनातन धर्म में जैसा कर्म करोगे, वैसा ही फल मिलेगा, के सिद्धान्त का उल्लेख किया गया है। अतः जहा-जहा कथा आई है कि अमुक ने अमुक बलि दी, वहां-वहां परिणाम दिखाया गया कि इससे यज्ञ भगवान् कुपित हो गए व यज्ञ करने वालों को नष्ट कर दिया। दश ने अपने यज्ञ में बकरे की बलि दी, तो उसकी स्वयं की बलि हो गई एवं उसको बकरे का मुख लगाना पड़ा। जड़मरस की बलि देने पर देवी कुपित हो गई व सब यज्ञ करने वालों का ही संहार कर दिया।

दूसरी ओर देखिए राजा दशरथ द्वारा किया गया सात्विक यज्ञ जिसमें अग्नि व घी का प्रयोग किया गया उसमें स्वयं श्री यज्ञ-भगवान् प्रकट हुए व पुत्र प्राप्ति का वर दिया। और पुत्र भी कैसे ? भगवान् श्री राम-भरत-लक्ष्मण-शत्रुघ्न सरीखे। कत स्पष्ट है। यदि हम किसी को फट देंगे तो वह भी बदला लेगा। माता गंधारी ने भगवान् श्री कृष्ण से पूछा कि मैंने कौन-सा पाप किया था कि अपने सामने ही मुझे 100 पुत्रों का मरण देखना पड़ा। प्रभु श्री कृष्ण ने बताया, "पूर्व जन्म में भी आप एक रानी थी। एक बार भयंकर व्याधि होने पर दो विकल्प आपके सामने थे : वैद्य की दी हुई जड़ी-बुटी का सेवन या फिर एक तांत्रिक द्वारा 100 कीड़ों को मारकर बनाई गई औषधि का सेवन। आपने तांत्रिक औषधि को चुना। उन 100 कीड़ों को पिसने में जो पीड़ा हुई, उससे वे मन ही मन दुखी होते रहे तथा प्रतिज्ञा करते रहे कि आपसे कभी बदला लेमें। ये आपके 100 पुत्र ही वे 100 कीड़े हैं और अब उनके मरण पर जो पीड़ा आपको हो रही है, वह वह आपकी यातना है, आपका पर्यायात्मक है।"

एक प्राचीन कहावत के अनुसार जैसा खावे अन्न, वैसा होवे मन। इसलिए मांसाहार जैसे तामसिक एवं मृत भोजन से तो हम तामसिक वृत्ति के ही बनेंगे। सभी जीवों में समानता एवं दिव्य भावना से भी उचित नहीं कहा जा सकता। अतः महाभारत के अनुशासन पर्व में श्री ध्यास जी ने कहा है :

" जो व्यक्ति सौ वर्षों तक लगातार अश्वमेध यज्ञ करता है और जो व्यक्ति मांस नहीं खाता है, उनमें से मांसाहार का त्यागी ही विशेष पुण्यवान् माना जाता है।" तो उपरोक्त प्रश्नों के उत्तर से आप निष्कर्ष निकाल सकते हैं कि शाकाहार उत्तम है या मांसाहार? निश्चित ही मनुष्य के लिये शाकाहार उत्तम है। यदि आप पूर्व से ही पूर्ण शाकाहारी हैं तब न केवल अपनी मान्यता को दृढ़ करेंगे अपितु यह प्रयत्न करेंगे कि विश्व में शाकाहारियों की संख्या और बढ़े व अन्य लोग भी शाकाहार में अधिक विश्वास करें। जो लोग मांसाहारी हैं, वे पुनिर्विचार करें व प्रयत्न करें कि धीरे-धीरे वे पूर्ण शाकाहारी हो जाएं।

घरों में SAMPLES टैस्ट करने के तरीके

1. **हल्दी पाउडर :** 20 मिली लीटर (हाइड्रोक्लोरिक डिल्यूट एसिड) नमक का तेजाब एक टैस्ट ट्यूब/ग्लास में डाल कर उस में 1 ग्राम हल्दी पाउडर डालो यदि पानी की ऊपरी सतह लाल रंग की हो जाये तो इस से पता चल जायेगा कि इस में मिलावट है।
2. **काली मिर्च :** 70 मिलीलिटर सप्रिट (Spirit) एक ग्लास/बीकर में लो उसमें 20 मिली लीटर पानी और 100 दाने कालीमिर्च डालो यदि 10 दानों से ज्यादा ऊपर तैरने लगे तो काली मिर्च घटिया किस्म की है या इसमें मिलावट है।
3. **देसी घी :** 20 मिलीलीटर कंसंट्रेट (सान्ट) हाइड्रोक्लोरिक एसिड लो तथा इसमें 20 ग्राम देसी घी और 2-3 दाने चीनी डालो, फिर इन्हें अच्छी तरह हिलाओ यदि आपको लगे कि इसके नीचे की तह का रंग गुलाबी हो गया है तो जरूर इसमें बनस्पति घी मिलाया गया है।
4. **साबत मांह, छोले, साँफ व दालें इत्यादि :** 20 ग्राम Sample लो तथा इसे 50 मिलीलिटर साफ पानी में डाल कर घम्मघ से अच्छी तरह हिला कर देखो यदि 5 मिनटों के अन्दर पानी कुछ रंगदार हो जाये तो समझो कि इस Sample पर रंग-घढ़ावा गया है जो सेहत के लिए नुकसानदायक है।
5. **चांदी के बर्तन :** किसी मिठाई पर लगा बर्तन अगर मोटा हो तो हो सकता है वह एल्यूमीनियम का बर्तन हो इसे धैक करने के लिए थोड़ी बूंदें कार्बेटिक सोडा की डालो यदि बर्तन गल जाये तो समझो यह बर्तन असली नहीं बल्कि एल्यूमीनियम है।
6. **गरम मसाला, पीसा धनिया, ताख पीसी मिर्च और चाय पत्ती इत्यादि :** इन चीजों को बरताने से पहले इन्हें चुम्बक लगाओ इससे लोहे के कण जो कि पीसते समय ग्राइण्डर के ब्लेड से आ जाते हैं, चुम्बक से चिपक जायेंगे। कई बार ये लोहे के कण 2mm से भी बड़े होते हैं जो कि शरीर के लिए काफी नुकसानदायक होता है।
7. **ज्यादा बनावटी रंगदार मिठाईयां, आईस क्रीम, काउन्ड ट्रिक और चिकन या कोई अन्य खाने की चीजों को ज्यादा से परहेज करें क्योंकि बनावटी रंग सेहत के लिए नुकसानदायक होता है।**

नोट :- हमारे यहां घरों की आम प्रयोग की वस्तुओं जैसे खाने पीने की वस्तुएं और पीने का पानी आदि मुफ्त टैस्ट की जाती है।

बाली लैबोरेट्रीज

(सरकार से मंजूर कैंस्ट हाऊस)

84-85, कमला नेहरू मार्केट, नजदीक रेलवे स्टेशन, लुधियाना

फोन . 743263 पर

डा. ए. के. बाली

M.Sc. (Chem)

Ph.D.

हमारे यहां सभी प्रकार के तेल, साबुन, पाउडर, स्टील, कैंमीकल, मोबिल आयल, खाद, कीड़े मार दवाईयों इत्यादि टैस्ट किये जाते हैं।

नहाने का साबुन खरीदने से पहले ध्यान दें !

क्या यह TIOLET SOAP है या BATHING BAR ? — प्रत्येक टिकिया के बाहर बज्रन तथा मूल्य आदि के साथ TIOLET SOAP, BATHING BAR और T.F.M. आदि अक्षर छपे रहते हैं इसका मतलब तेल की मात्रा ज्यादा है कभी भी विज्ञापन (Advertisement) के अनुसार साबुन न खरीदें। यह देखो कि T.F.M. ज्यादा मात्रा में और पैसे कम हों। तो ही खरीदें।

स्नान का साबुन TIOLET SOAP में T.F.M. अर्थात् (तेल की मात्रा) 80% से ज्यादा होती है और इसमें (Detergent) भी नहीं होता है।

नहाने की बटिया (BATHING BAR) इस में तेल की मात्रा (T.F.M.) की मात्रा 80% से कम होती है और इसमें Detergent भी होता है।

डिटर्जेंट पाउडर व टिकिया बनाने व बेचना आदि बन्द होना चाहिए ... ?

भारत में पानी में प्रदूषण का 1/3 भाग डिटर्जेंट पाउडर/टिकिया के प्रयोग से होता है, ज्यादा कम्पनीयां जो डिटर्जेंट पाउडर/टिकिया बनाती हैं उस में। Slurry-active detergency 5 से 20% तक ही होती है जो मैल निकालती है बाकी सोडा, खाने का नमक और पत्थर पाउडर आदि होते हैं जो कि पानी के अन्दर य्लोराइड और सल्फेट बढ़ाते हैं, और सही अर्थों में पानी में प्रदूषण (Water pollution) बढ़ाते हैं और इससे नमक तथा कपड़े धोने का सोडा आदि की कीमतें बढ़ती हैं। जो कि आम उपभोक्ता द्वारा प्रयोग किया जाता है।

जब कि पत्थर पाउडर और कैल्शियम सल्फेट कालियों में पानी चलने में रुकावट पैदा करती हैं। इसलिए तरल डिटर्जेंट जो कि लीसापोल के नाम जाना जाता है अतः लीसापोल का प्रयोग आम तौर पर करना चाहिए लीसापोल घरों में ही तैयार किया जा सकता है और सरता भी होता है। तीन गुणा बढ़िया तरल डिटर्जेंट आधी कीमत पर मिल जाती है बाकी कम्पनियों को भी तरल डिटर्जेंट ही बनाने चाहिए।

नलका लगाने की जगह :-

हमेशा नलका (Hand Pump) 150 फुट गहरा या सेप्टीन गड्ढा (Septic Tank) से 150 फुट दूर होना चाहिए।

डा. ए. के. बाली

एम. एस. सी. (केमि.) पी. एच. डी.

बाली लैबोरेटरीस

84-85 कमला मार्केट नजदीक रेलवे स्टेशन,

लुधियाना।

फोन 743263

“खोज मुर्दों की नगरी की” - “नामधारी”

“सवादे—मर्ग में आखिर हयात दूँद ही ली गुनाहगारों ने राहें—नजात दूँद ही ली।”

जिन्दगी क्या है ? एक मुर्दों की नगरी है। इसको बस्ती न कहों इसे मरघट कहो। कोई आज मरा, कोई कल मरा, कोई परसों मरा, कोई पहले मर चुका, कोई पीछे मर चुका। कतार लगी है मरने वालों की जिसका नम्बर आया, चला। लेकिन इसी मुर्दों की नगरी में भी खोजने वालों ने, चाहे वे कितने ही गुनाहगार क्यों न रहे हों, अगर खोजने वाले थे तो उन्होंने मुक्ति का मार्ग खोज लिया है।

पापी अकसर पहुँच जाते हैं, धड़ित अकसर चूक जाते हैं क्योंकि पापी को तो यह पीडा होती है कि कैसे पाऊँ कैसे खोजूँ ? क्या करूँ ? क्या न करूँ ? कब तक यह गुलामी और ? कब तक यह अंधेरा और ?

यह मुर्दों की बस्ती है लेकिन यहाँ भी जिन्दगी को खोजने वाले लोगों में सबसे उपर नाम आता है कबीर साहिब का लिखते हैं कबीर साहिब

बन्दे खोज दिल हर रोज न फिर परेशानी भाहें एह जो दुनिया सिहर मेला दस्तगीरी नाहें
ऐ इन्सान तू यहाँ काम काज करने को नहीं आया है बस खोज और वह भी हर रोज

“जो ब्रह्मण्डे सो पिण्डे जो खोजै सो पावै”

मनुष्य एक सेतू है पशु से परमात्मा तक का गुरबानी में लिखा है -

“कई जन्म भये कीर पतंगा कई जन्म गज मीन करगा।”

भये लफज का मतलब है जो हो चुके मतलब हम कई जन्मों से पशु, पक्षी इत्यादि रह चुके हैं

अब मनुष्य का जीवन मिला है इसमें क्या करना है ?

“परमात्मा तक का सफर भी, धन, पद, काम, सौन्दर्य बुद्धिमत्ता इत्यादि नशों में ही गवा दे रहे हैं शराब एक ऐसा नशा है जो हमारे जीवन की कीमती चीजों को बदल रहा है। एक बात कह रहा हूँ। “शराब पीकर किसी की प्यास नहीं बुझी लेकिन जिसने अपनी प्यास में डुबकी मारी उसकी प्यास सदा को बुझ गई”।

उसी समय का दूसरा नाम “ध्यान है” जो किसी सदगुरु के बिना पूरी नहीं हो सकती।

अब सवाल उठता है सदगुरु कौन हो सकता है ? वह क्या कहता करने को ? और क्या करवाता है अपने शिष्य से ?

कबीर साहिब ने गुरु की परिभाषा में कहा है कि गुरु शिष्य के साथ वही करता है जो कुम्हार

मटकी के साथ करता है जब कुम्हार मटकी बनाता है तो एक हाथ से भीतर सहारा देता है और दूसरे हाथ से बाहर थपकी देता है। तब कही मटकी बनती है "भीतर भी सत्य है उसको भी सहारा देना है। बाहर भी सत्य है उसको भी थपकी देनी है।" तब कही मटकी का आकार आता है।

गुरु सिखाता है सत्संग करना और सत्संग में दो ही बातें धरती है।

गुरु को सुनना भी और गुरु को देखना भी।

जिसने ठीक से सुना गुरु को वह गुरु के शब्दों को नहीं पकड़ता शब्दों के भीतर पड़े हुए सार को पी जाता है और शब्दों को छोड़ देता है।

जिसने गुरु को ठीक से देखा, वह उसकी देह को नहीं पकड़ लेता। देह माना कि बहुत प्यारी है और शब्द भी गुरु के बहुत प्यारे हैं लेकिन देह के भीतर जो छिपा अदृश्य, अदेही, उस से संबध न आख का है। न कान का। ऐसे संबध का नाम है "सत्संग" इसी को कृष्ण ने उपासना कहा है उपासना का अर्थ है उप+आसन

गुरु के पास छोटा, आसन बिछा कर मात्र बैठना इसी को सत्संग कहते हैं। इसी को ताओं भी कहते हैं। आद्यशंकराचार्य लिखते हैं।

"के के ह्युपासया गुरु देव वृद्ध।"

अर्थात् कौन कौन उपासना के योग्य है

गुरु, देवता और वृद्ध

देवता कौन है ? देवता शब्द बनता है दिव से। दिव से बनता है दिठय, दिव से बनता है दिवस, दिव से बनता है अंग्रेजी का डिजाईन, दिव से ही बनता है अंग्रेजी का डे। दिव का अर्थ होता है प्रकाश जो प्रकाशवान है वही दिव्य है वही ज्योतिर्मय है।

जो भी ज्योतिर्मय है वही देवता इसलिए हमने घोंद को भी देवता कहा, सूरज को भी देवता कहा अग्नि को भी देवता कहा। क्योंकि वे सब ज्योतिर्मय है इसलिए गुरु को भी देवता कहा क्योंकि वह भी ज्योतिर्मय है। घोंद, सूरज और अग्नि से भी ज्यादा ज्योतिर्मय है क्योंकि घोंद, सूरज भी एक दिन बुझ जाएगा कभी नहीं था कभी हो जाएगा। एक दिन उसका तैल थुक जाएगा वैज्ञानिक कहते हैं कि चार हजार साल में सूरज बुझ जाएगा लेकिन सद्गुरु की रौशनी कभी नहीं बुझती क्योंकि वह बिना ईंधन के जलती है वह अकेली रौशनी है जो बिना ईंधन के जलती है। इसलिए बुझने का नाम नहीं इसलिए सद्गुरु को ही देवता कहा है। वह सद्गुरु का दूसरा नाम है। दिव्यता का ही दूसरा नाम है और सद्गुरु को ही वृद्ध कहा है।

वृद्ध का दूसरा मतलब सयाना भी है। सयाने का उम्र से कुछ भी नाता नहीं है उम्र उसकी कुछ भी है। जीसस की उम्र 33 वर्ष की थी लेकिन वे वृद्ध का सयाने थे शंकराचार्य की उम्र भी 33 वर्ष की थी वे भी वृद्ध थे और तो और आठवें प्लातशाह श्री हरिकृष्ण जी की उम्र कितनी थी ? वे सद्गुरु थे वे वृद्ध थे वे सयाने थे।

जो जागा वही सयाना जो रहे रहा वह बालवृद्धि वह चाहे नब्बे वर्ष का ही क्यों न हो। सयाने

का अर्थ है जिसने सत्य को जाना उम्र हो जाने से कोई वृद्ध या सयाना नहीं होता केवल सद्गुरु को ही वृद्ध या सयाना कहा जा सकता है। वृद्ध का अर्थ होता है जिसने जीवन को देख लिया, पहचान लिया कि व्यर्थ है। जिसने जीवन को देख लिया, पहचान लिया कि व्यर्थ है। जिसके जीवन की असारता देख ली, जिसके जीवन की क्षणभंगुरता पहचान लीया जिसने जीवन में कुछ भी सार न पाया और जीवन में सार न देख कर जिसने मन की सारी दौड़ को समाप्त कर दिया। जो सामगिरुप है वही सद्गुरु है वही देवता है वही वृद्ध या सयाना है क्योंकि वही ज्योतिर्मय है और वही उपासना के योग्य है।

महात्मा बुद्ध ब्यासी साल में मरे। बुद्ध जिस घड़ी में मरे, जिस अवस्था में मरे कहानी यह कहती है कि कृष्ण, गुरु नानक, गुरु गोविन्द सिंह और सतगुरु राम सिंह जी उसी चेतना की अवस्था में पैदा हुए भाय "जागे ही पैदा हुए"

ये सारे जगत के वेद, कोई हिन्दुओं के चार वेदों की बात नहीं, कुरान भी वेद है, बाईबल भी वेद है जैदावेस्ता भी वेद है, तालमद भी वेद हैं और ग्रंथ साहिब भी वेद है।

गुरु नानक, कबीर, दादू, मीरा और सद्गुरु जगजीत सिंह जी जो बोले वह भी वेद है जो भी जाग्रत पुरुष बोलना है वह वेद है

वेद शब्द बहुत प्यारा है वह बनता है विद से अर्थ है जिसने जाना। जाना जो, वह जो भी बोला, वह वेद है। तो कोई हिन्दुओं के चार वेद ही नहीं है।

जितने जगत में जाग्रत पुरुष हुए हैं। उनके सभी शब्द वेद हैं। यह सब जाना कैसे जाता है इसी तरीके का नाम ध्यान है।

ध्यान का अर्थ :- चित की मौन, निर्विचार, निर्विकल्प अवस्था को ध्यान कहते हैं। कैसे पाते हैं। इस अवस्था को इसका सवाल नहीं बस तन्दरुस्त हो जाओ पैदी का कोई सवाल नहीं Allopathy हों या Ayurved या Homeopathy बस तन्दरुस्त हो जाओ "पूजा भी ध्यान है, अर्चना भी ध्यान है, सारथ्य भी ध्यान है, सन्यास भी ध्यान है, योग भी ध्यान है, ज्ञान भी, भक्ति भी ध्यान है, कर्म भी, उपासना भी और प्रार्थना भी।

गुरु उपासना के योग्य है। गुरु कौन है ? वह नहीं जो तुम्हें सत्य दे देता है, वरण वह जो तुम्हें सत्य की प्यास दे देता है, जो तुम्हें तिरस्काकाम बना देता है, जो तुम्हें प्यास से भर देता है।

सत्य तो दिया नहीं जा सकता। जब एक जलते हुए दीए से दूसरे बुझे हुए दीए में ज्योति जाती है तो क्या तुम सोचते हो कि जलते हुए दिये का कुछ खो जाता है ? नहीं, बिल्कुल नहीं। न कुछ खोता है। न कुछ कम होता है। इसलिए जलते हुए दीए ने भी कुछ दीया नहीं लेकिन बुझे हुए दीए ने कुछ लिया जरूर, बहुत कुछ लिया, सब कुछ लिया। कहा बुझा था कहा जला हो गया। असल में दीया न कह कर लिया कहना चाहिए क्योंकि दीया देता तो कुछ भी नहीं, जब भी लेता है तो लेता ही है। ऐसे ही लिए का नाम दीया रख छोड़ा है।

सद्गुरु देता नहीं, लेकिन शिष्य लेता है। यही उपासना का जादू है गुरु का कुछ खोता नहीं शिष्य को सब कुछ मिल जाता है। गुरु कौन ? जिसके पास मांग बैठने कुछ मिल जाता है। जो दे

नहीं और तुम्हें मिल जाए जिसका कुछ घटे नहीं और तुम्हारा सब कुछ भर जाए। इस लिए मेरे प्यारे साथियों सद्गुरु जगजीत सिंह जी के पास मात्र बैठना सीखो। बैठने भर से ही आपको सब कुछ मिल जाएगा।

तुमने हजारों बार जले हुए दीये से बुझे दिये जलाते है। हर दीपावली को जलाते हो वही प्रकिया उपासना की है किसी जले दिये के पास आ जाओ कि तुम्हारा बुझा हुआ दीया भी जल उठे। और आप भी जले हुए दीए की तरह सद्गुरु जगजीत सिंह के प्रति कह उठा उनको देखा है
.....।

उनको एक बार फिर से देखा है

यू तो देखा है पहले भी उन्हे, आज जानो ज़िगर से देखा है।

खुद को देखा है उनकी आंखों से, उनको उनकी नज़र से देखा है जहां खो जाते है राहों मंजिल, उनको उस राहगुजर से देखा है। इधर से देखी है सीढ़ियों पे धूप, चौदनी को उधर से देखा है। उनको देखा है इक शब्दों का सनम, उनका गुल उस खुशबू से तर देखा है समहाले चलते हैं। ये इक छलकता सागर, ये उनके पांवों सर से देखा है। आंखों से पी है उनके रूप की मय, और शायद उधर से देखा है। आंखों पे जब लगी होने खाली, तब उन्हे आंख भर के देखा है उनको देखा था शहर में इक दिन, अब उन्हे उनके घर से देखा है। बाँद को देखा है, जमीं से बहुत, जमीं को बाँद पर से देखा है कितने नाजुक है इकीकतों महल ख्याब के काँचघर से देखा है यू तो देखा है कुछ यू तो देखा है घड़ी भर को उन्हे, पर लगे उग्र भर से देखा है लम्बी पहचान भी है कुछ यू ताजी, ज्यू प्यार की पहली नज़र से देखा है जले है उस तरफ चिरगो पे चिराग, उनका जलवा जिधर से देखा है इरक में बुझ के भी जलने की अदा, इन पंतगों के पर से देखा है, लफ्जों से गुजर के देखा है हम भला देखते उन्हें कैसे, उनके मेहरों असर से देखा है।

उनको इक बार फिर से देखा है।

परमात्मा से एक ही प्रार्थना करो कि मुझे होश की शराम पिलाओ मुझे होश से ऐसा लबालब भर दो कि होश मेरी मस्ती हो जाए और मैं इतना होश से भर जाऊँ कि बेहोशी भी मुझे बेहोश न कर सके कि बेहोश भी रहूँ, डगमगाऊँ भी, यू चलूँ जैसे सराबी चलता है यू भी जैसे बुद्ध चलते हैं।

मैं बुद्ध में भी थोड़ी कमी पाता हूँ मीरां में होश की कमी है बुद्ध में मस्ती की कमी है मैं परिचम में भी थोड़ी कमी पाता हूँ पश्चिम में ध्यान की कमी है पूरब में विज्ञान की कमी है लोगो ने आधे-आधे अंग को चुन लिया है क्योंकि आधा आधा अंग तर्कमुक्त लगता है पुरे को चुनने में बड़ी अताकिंकता हो जाती है असंगति हो जाती है।

सद्गुरु जगजीत सिंह का व्यक्तित्व ऐसा है पृथ्वी पर जिसके महात्मा बुद्ध जैसा जागरण है और मीरा जैसी मस्ती है बुध जैसा शुन्य है और मीरा जैसा गीत है बुद्ध का शुन्य जर्द मीरा के हाथ भी धीणा बन जाए तो समझना कि पृथ्वी पर धर्म अबतरित हुआ और ऐसा धर्म मेरे प्यारे सद्गुरु राम सिंह जी ने इस पृथ्वी पर अबतरित किया है। जिस को सद्गुरु जगजीत सिंह जी की छतर छाया के नीचे प्रोत्साहित मिल रहा है।

जिसका नाम बहुत ही सुन्दर है। "नामधारी"

डा. अवतार सिंह लुधियाना।

श्री सतिगुरु राम सिंह जी सहाये

चन्द सत्रां

अपने महबूब सतिगुरु जगजीत सिंह जी" के नाम

किया बादा जो हमने "गुरु" जी से
उन कामों को सरअंजाम दिया जा रहा है
हर जगह करवा भिनी सम्मेलन
"वो" बच्चों का भविष्य उज्जबल बना रहा है
ऊपर नाम हो तेरा इस दुनिया में मेरे रहबर
बखशिश गुरु जगजीत लुटा रहा है
हर जगह हो रोशन मुनारा तेरे नाम का
ऐसा प्रयास किया जा रहा है
नया सास हो तुम सबको मुबारक
ऐसा "कयास राणे" किया जा रहा है।

रणवीर सिंह बलोवालीया (राणा)
सिरसा

श्री सतिगुरु राम सिंह जी सहाये

मैं हैरान होती हूँ

मैं ये सोच कर हैरान होती हूँ,
कि लोगों के पास इतना पैसा कैसे आता है।
क्या वो कोई अच्छे काम करते हैं,
खुश होकर क्या भगवान पैसे लाता है।
या फिर आदमी प्रभु की खुशी के लिए,
खूब जोर लगाकर गाता है।
फिर धीरे-धीरे से ये बात,
मेरी समझ में आ ही गई।
कि दान व नाम सिमरन से,
मन चाहा वर मिल जाता है।

नरिन्द्र कौर बिरदी
लुधियाना

॥ श्री गणेशाय नमः ॥
श्री गणेशाय नमः ॥

*With
Best Compliments
From :*

G. S. Printers

Dr. Gujjarmal Road, Ludhiana.

Ph. : (O) 726158 (R) 726391

All types of Question Papers, Souvenir, Magazine, Bill Book etc.

Ph. : (O) 662659
Mobile : 98140-03391

Icon Printers

B-XXIII-4976/1, Ram Nagar,
Near C.M.C. Chowk, Ludhiana.

Visit For All Kinds of Computer Type Setting,
Offset Printing & Cartoon,
Box Making

NS

**NAMDHARI
SEEDS**

Seeds
for a
better future

NAMDHARI SEEDS

P.O. BIDADI - 562109

BANGALORE (INDIA)

PHONE : 08113-82401-6

Namdhari Elibrary

NamdhariElibrary@gmail.com